

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

МАРІЯ ВАЩИШИН

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Навчально-методичний посібник

Львів 2014

УДК 796.5(075.8)
ББК

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Львівського державного університету фізичної культури
(протокол № 1 від 9.09.2014 р.)*

Рецензенти:

Пилипенко П.Д. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри трудового, аграрного та екологічного права Львівського національного університету імені Івана Франка

Полянський О.А. – професор, завідувач кафедри гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури

Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності: навч.-метод. посібник / М.Ващишин. – Л.: ПП Сорока Т.Б., 2014. – 168 с.

УДК 796.5(075.8)

ББК

© М.Ващишин, 2014

© Львівський державний університет фізичної культури, 2014

ЗМІСТ

Вступ

Розподіл програмного матеріалу з дисципліни «Правове регулювання туристичної діяльності»

Теми та зміст лекцій

Лекція 1. Джерела правового регулювання туристичної діяльності

Лекція 2. Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт

Лекція 3. Підзаконні нормативно-правові акти про туризм

Лекція 4. Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності

Лекція 5. Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання

Лекція 6. Організаційно-правові вимоги щодо здійснення туристичної діяльності.

Лекція 7. Правове регулювання безпеки туризму

Лекція 8. Правове регулювання державної підтримки туристичної діяльності

Плани семінарських занять

Теми та зміст самостійної роботи

Словник термінів

Рекомендована література

Додатки

ВСТУП

Здійснення туристичної діяльності базується на чіткій правовій основі, яку становить Конституція України, міжнародно-правові акти у сфері туристичної діяльності, Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт, галузеве законодавство та підзаконні нормативно-правові акти у сфері туризму. Фахівці з організації туристичної діяльності повинні бути обізнані з основними правовими вимогами щодо ліцензування туристичної діяльності, сертифікації та стандартизації у цій сфері, договірними засадами туристичного обслуговування та партнерської співпраці у галузі туристичної діяльності, гарантіями майнової та особистої безпеки туристів.

Важливу роль у провадженні туристичної діяльності відіграє державна підтримка сфери туризму, тому необхідно орієнтуватися у системі та повноваженнях органів, котрі забезпечують і гарантують відповідні заходи державної цільової підтримки туристичної інфраструктури. Державне регулювання туристичної діяльності є цілеспрямованим впливом органів державної влади на діяльність суб'єктів господарювання у галузі туризму, що надають різноманітні послуги з розміщення, перевезення та організації відпочинку з метою забезпечення нормальних умов функціонування ринкового механізму, реалізації соціально-економічних пріоритетів і вироблення єдиної концепції розвитку туристичної сфери.

У пропонованому навчально-методичному посібнику, розробленому на допомогу студентам, що навчаються на спеціальності «Туризм», визначено тематику лекцій та їх зміст, теми семінарських занять, завдання для самостійної роботи, а також ключові поняття та терміни, вказано рекомендовану літературу, запропоновано тексти Закону України «Про туризм», Ліцензовані умови провадження туроператорської діяльності та основні міжнародно-правові акти у сфері туризму.

Загальний обсяг матеріалу навчальної дисципліни становить 90 годин.

Лекційний матеріал (32 годин) висвітлює еволюцію та особливості правового регулювання туристичної діяльності на підставі міжнародно-правових джерел, законів та підзаконних нормативно-правових актів у сфері туризму в Україні.

Семінарські заняття (28 годин) присвячені детальному обговоренню винесених питань у формі доповідей, спрямовані на формування навичок індивідуальної роботи з нормативними актами та рекомендованою літературою.

Самостійна робота (13 годин) формуватиме вміння орієнтуватися в різноманітних приписах нормативно-правових актів стосовно організації та здійснення туристичної діяльності, правовому статусі учасників туристичної діяльності.

Мета курсу «Правове регулювання туристичної діяльності».

Метою викладання навчальної дисципліни «Правове регулювання туристичної діяльності» є формування у студентів поглибленого розуміння основних понять і категорій правового регулювання туристичної діяльності,

оволодіння сучасними необхідними юридичними інструментами здійснення туристичної діяльності.

Завдання дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Правове регулювання туристичної діяльності» є: повторення базових знань з правознавства стосовно правового регулювання туристичної діяльності, набуття спеціальних знань з джерел, що регулюють туристичну діяльність: ознайомлення з основними поняттями та категоріями правового регулювання туристичної діяльності, нормативними вимогами до суб'єктів туристичної діяльності, принципами здійснення туристичної діяльності, особливостями процесу ліцензування, та страхування туристичної діяльності в Україні тощо.

У результаті вивчення курсу «Правове регулювання туристичної діяльності» студент повинен знати: джерела правового регулювання туристичної діяльності, поняття та види туристичної діяльності, суб'єктів туристичної діяльності.

Студент повинен уміти: орієнтуватися в основних нормативних вимогах стосовно здійснення туристичної діяльності, аналізувати законодавство про туризм, давати характеристику юридичним фактам у сфері правовідносин туристичної діяльності.

Розподіл програмного матеріалу з дисципліни «Правове регулювання туристичної діяльності»

Структура навчальної дисципліни

№ теми	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
		Лекції	Семінари	Са-мо-стій-на ро-бота	ІНД З
1.	Джерела правового регулювання туристичної діяльності	4	4	2	
2.	Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт	4	2	1	
3.	Підзаконні нормативно-правові акти про туризм	4	2	2	
4.	Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності	4	4	2	
<i>Всього за модуль I</i>		<i>16</i>	<i>12</i>	<i>7</i>	<i>5</i>
Змістовий модуль II. Правове регулювання організації та здійснення туристичної діяльності					
5.	Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання	4	4	2	
6.	Організаційно-правові вимоги щодо здійснення туристичної діяльності.	4	6	2	
7.	Правове регулювання безпеки туризму.	4	4	1	
8.	Правове регулювання державної підтримки туристичної діяльності	4	2	1	
<i>Всього за модуль II</i>		<i>16</i>	<i>16</i>	<i>6</i>	<i>5</i>

Теми семінарських занять

/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Джерела правового регулювання туристичної діяльності	4
2	Закон України «Про туризм» - основне джерело правового регулювання туристичної діяльності.	2
3	Підзаконний та регіональний рівні правового регулювання туристичної діяльності	2
4	Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності	4
5	Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання	4
6	Організаційно-правові вимоги щодо здійснення туристичної діяльності.	6
7	Правове регулювання безпеки туризму.	4
8	Правове регулювання державної підтримки туристичної діяльності	2

Самостійна робота

/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Джерела правового регулювання туристичної діяльності	2
2	Закон України «Про туризм» - основне джерело правового регулювання туристичної діяльності.	1
3	Підзаконний та регіональний рівні правового регулювання туристичної діяльності	2
4	Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності	2
5	Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання	2
6	Організаційно-правові вимоги щодо здійснення туристичної діяльності.	2
7	Правове регулювання безпеки туризму.	1
8	Правове регулювання державної підтримки туристичної діяльності	1

Тема 1. Джерела правового регулювання туристичної діяльності

Основні підходи до визначення джерел права. Види джерел права. Нормативно-правові акти. Конституційні засади правового регулювання туристичної діяльності. Структура законодавства, основні закони та підзаконні нормативно-правові акти. Галузеве законодавство та його роль в регулюванні туристичної діяльності. Функції правового регулювання туристичної діяльності.

Основні підходи до визначення джерел права.

Правове регулювання суспільних відносин у туристичній сфері відбувається завдяки різноманітному правовому впливу на цю сферу господарської діяльності. Основними формами правового впливу є наступні:

- 1) правотворча діяльність зі створення правових норм про туризм;
- 2) діяльність органів управління у сфері туризму;
- 3) організація та ліцензування суб'єктів туристичної діяльності;
- 4) захист прав та законних інтересів учасників відносин у сфері туризму.

Правове регулювання туристичної діяльності в Україні здійснюється на підставі системи джерел права, основою яких є Конституція України, міжнародно-правові акти про туризм, закон України «Про туризм», комплекс спеціальних підзаконних нормативно-правових актів, які відіграють визначальну роль в організації туристичної діяльності.

Джерело права – це спосіб внутрішньої організації, а також зовнішнього вираження змісту юридичної норми.

Система джерел права відповідає категорії «форма» і становить сукупність формально-юридичних джерел права, тобто діючих у межах певної держави правових приписів. Форма вказує на те, яким чином організований і виражений назовні юридичний (нормативний) зміст, а джерело – на те, якими є ті юридичні й інші витoki, чинники, що визначають розглядувану форму права та її зміст.

Види джерел права.

У теорії права виділяють наступні види джерел права:

- *правовий звичай* – санкціоноване і забезпечуване державою вже існуюче загальне звичаєве правило поведінки;
- *юридичний (правовий) прецедент* – об'єктивоване рішення органу держави, ухвалене в конкретній справі, якому надається обов'язковість при вирішенні наступних аналогічних справ;
- *нормативно-правовий договір* – встановлене за взаємною домовленістю кількох суб'єктів об'єктивоване загальне правило поведінки, формальна обов'язковість якого забезпечується державою;
- *нормативно-правовий акт* – письмовий документ компетентного органу держави (або уповноваженого нею органу місцевого самоврядування), в

якому закріплено забезпечуване нею формально обов'язкове правило поведінки загального характеру.

Крім вищенаведених формальних джерел до складу джерел права також відносять правову (юридичну) доктрину, релігійні (канонічні) тексти, природні права. Однак наразі в юридичній практиці нашої держави ці види джерел права не є достатньо поширеними. Правова (юридична) доктрина, тобто наукові трактати і обгрунтовані висновки вчених-юристів раніше мали значний вплив на правотворчу діяльність тих європейських країн, де успішно функціонували юридичні факультети відомих університетів: Сорбонни, Кембриджа, Оксфорда, Ягеллонського університету. Релігійні норми є важливим джерелом права у мусульманських країнах, де панує іслам. Природне право взагалі не визнавалося у радянській правовій системі, а зараз поступово чинить правоформуючий вплив на сучасні суспільні відносини в Україні.

Сучасна конституційно-правова наука класифікує джерела права за наступними критеріями: 1) сутність; 2) територія дії; 3) час дії; 4) чинність; 5) юридична сила; 6) зміст; 7) форма; 8) національна приналежність; 9) традиційність.

При регулюванні відносин у сфері туристичної діяльності можуть застосовуватися усі з вищеперелічених джерел права, однак найбільш поширеними є міжнародно-правові договори та спеціальні й загальні нормативно-правові акти. Основними міжнародно-правовими документами, які встановлюють правові стандарти здійснення туристичної діяльності, є Хартія туризму, Глобальний етичний кодекс туризму, Манільська декларація зі світового туризму, Документ Акапулько та інші.

Нормативно-правові акти. Нормативно-правові акти домінують у системі джерел права України. За юридичною силою нормативно-правові акти поділяються на закони та підзаконні нормативно - правові акти. Юридична сила нормативно-правового акту – це специфічна властивість нормативно-правового акту, яка визначає його дію у залежності від місця правотворчого органу в апараті держави. Найвищу юридичну силу має Конституція України, наступними за юридичною силою є закони (кодекси), а завершують систему підзаконні нормативно-правові акти, котрі в свою чергу поділяються на загальні, відомчі та локальні нормативно-правові акти.

Закон – це письмовий документ вищого представницького органу державної влади (парламенту), який має вищу юридичну силу і регулює найважливіші суспільні відносини. Порядок прийняття законів урегульовано статтями 91, 93 і 94 Конституції України. У статті 92 Конституції України передбачено, які питання суспільного життя визначаються та встановлюються виключно законами України.

Підзаконні нормативно-правові акти приймаються на підставі закону, відповідно до закону та для його виконання. Основними підзаконними нормативно-правовими актами в Україні є Постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативні накази міністерств та відомств України (Державних агенств), які є обов'язковими до виконання.

Конституційні засади правового регулювання туристичної діяльності.

Конституція України як Основний Закон нашої держави визначає основи правового статусу людини й громадянина в Україні, зокрема гарантує кожному право на відпочинок, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди (ст. 50 Конституції України), право на підприємницьку діяльність, право на працю тощо.

Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів (ст.42 Конституції України). Туристична діяльність є різновидом підприємницької діяльності. Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає, або на яку вільно погоджується (ст. 43 Конституції України). Туристичні фірми та фізичні особи-підприємці мають право залучати найманих працівників. Кожен, хто працює, має право на відпочинок (ст. 45 Конституції України).

Крім прав, Конституція України передбачає також і обов'язки. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України (ст. 65 Конституції України). Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодувати завдані ним збитки (ст. 66 Конституції України). Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом (ст.67 Конституції України). Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей (ст. 68 Конституції України).

Структура законодавства, основні закони та підзаконні нормативно-правові акти. Законодавство, що регулює відносини у туристичній сфері є неоднорідним. Основою правового регулювання туристських відносин є спеціальні нормативно-правові акти.

Спеціальні нормативно-правові акти – це ті джерела, котрі в цілому регламентують відносини в сфері туризму (закон України «Про туризм», Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України тощо).

Загальні нормативно-правові акти лише певною мірою регулюють відносини у туристичній сфері. До них варто, насамперед, віднести Цивільний, Господарський, Податковий та Земельний кодекси, Кодекс законів про працю України, закони України «Про страхування», «Про курорти» тощо.

Галузеве законодавство та його роль в регулюванні туристичної діяльності. Цивільним кодексом України визначено: загальні засади правового статусу фізичних та юридичних осіб як учасників майнових та особистих немайнових відносин; право власності та інші речові права; захист майнових прав; правові засади договірних відносин тощо.

Основою правового регулювання у сфері туристичного страхування є загальний закон України «Про страхування». Господарським кодексом України

врегульовано особливості здійснення господарської діяльності в Україні, Податковий кодекс визначає порядок оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності, до яких відносяться й туристичні агенти та туроператори. Особливо врегульовано Податковим кодексом України порядок справляння туристичного збору у тих населених пунктах, у яких органи місцевого самоврядування прийняли окреме рішення про запровадження цього місцевого збору.

Правове регулювання трудових відносин найманих працівників здійснюється трудовим законодавством, зокрема Кодексом законів про працю України, законами України «Про оплату праці», «Про охорону праці» тощо. За загальним правилом укладення трудового договору дозволяється з досягненням 16-річного віку, тривалість робочого часу для повнолітніх працівників становить 40 годин на тиждень, право на оплачувану відпустку настає після відпрацьованих 6 місяців роботи на одному підприємстві, установі чи організації. За порушення трудової дисципліни застосовуються два види дисциплінарних стягнень: догана і звільнення. Звільнення працівника допускається здебільшого за згодою профспілки. Закон дозволяє влаштовуватися на роботу також і до фізичної особи- суб'єкта підприємницької діяльності, який досяг 18-річного віку і належним чином зареєстрований. Таким чином наймані працівники можуть бути і в туроператорів і в турагентів.

Земельним кодексом України передбачено, що окремою категорією земель у структурі земельного фонду України є землі рекреаційного призначення, які використовуються для відпочинку населення та рекреації, тобто призначені, насамперед, для здійснення на них туристичної діяльності. Певною мірою використання земель з туристичною метою можливе й на земельних ділянках інших категорій земельного фонду: землях історико-культурного призначення, оздоровчого призначення, землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Особливості організації курортів та їх функціонування на землях оздоровчого призначення врегульовано законом України «Про курорти», спеціальним законом «Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортотополіс Трускавець».

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» у ст.63 передбачено, що рекреаційними зонами є ділянки суші і водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму. На території рекреаційних зон забороняється:

а) господарська та інша діяльність, що негативно впливає на навколишнє природне середовище або може перешкодити використанню їх за цільовим призначенням;

б) зміни природного ландшафту та проведення інших дій, що суперечать використанню цих зон за прямим призначенням.

З метою збереження рекреаційних зон передбачено їх включення до складу національної екологічної мережі України відповідно до законів України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» та «Про екологічну мережу України». Рекреаційні зони є потенційними місцями відпочинку людей та організації туристичних відвідувань, тому підлягають особливій охороні.

Хоча в Україні наразі не врегульовано відносини у сфері сільського зеленого туризму, однак ще у 2003 році був прийнятий закон України «Про особисте селянське господарство», котрим передбачено право осіб, які займаються веденням особистого селянського господарства, здійснювати діяльність у сфері сільського зеленого туризму, що дозволяє їм покращувати свій фінансовий стан, збільшувати зайнятість населення та розвивати економічний потенціал та покращувати туристичну привабливість сільських територій.

Функції правового регулювання туристичної діяльності.

Правове регулювання туристичної діяльності в Україні має комплексний та міжгалузевий характер та покликане забезпечити правову основу для організації, безпеки та здійснення туристичної діяльності в Україні. Правове регулювання відносин у сфері туризму здійснюється з використанням джерел конституційного, цивільного, господарського, податкового, трудового, земельного, екологічного, адміністративного та кримінального права.

Основними функціями правового регулювання туристичної діяльності є регулятивна та охоронна функції. Регулятивна функція здійснюється задля впорядкування відносин у туристичній сфері, зокрема у сфері ліцензування господарської діяльності туристичних операторів, укладення та виконання договорів про надання туристичних послуг, гарантування безпеки у туристичній сфері, державної підтримки туристичної діяльності тощо. А охоронну функцію виконують норми адміністративного та кримінального права, котрі застосовуються у випадку порушення законодавства про туристичну діяльність.

Законодавство:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року.
5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року.
6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року.
7. Лісовий кодекс України.
8. Водний кодекс України.
9. Кодекс законів про працю України.
10. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
11. Закон України «Про страхування».
12. Закон України «Про курорти» від 5 жовтня 2000 року.
13. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року.
14. Закон України «Про природно-заповідний фонд України»
15. Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 року.
16. Закон України «Про захист прав споживачів» від 1 грудня 2005 року.

Тема 2. Закон України «Про туризм»

Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт. Еволюція правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Структура та сфера дії Закону України «Про туризм». Відповідальність за порушення законодавства про туризм.

Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт. Основним джерелом правового регулювання туристичної діяльності в Україні є Закон України «Про туризм», який визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму та спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей. Він встановлює засади раціонального використання туристичних ресурсів та регулює відносини, пов'язані з організацією і здійсненням туризму на території України.

Еволюція правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Закон України «Про туризм» був прийнятий Верховною Радою України 15 вересня 1995 року та введений в дію з дня його опублікування – 14 листопада 1995 року. З часом виникла потреба в його вдосконаленні і згодом він був викладений в новій редакції Закону України від 18 листопада 2003 року, у якій набрав чинності з 1 січня 2004 року. Для того, щоби узгодити з ним діяльність суб'єктів у сфері туризму, котрі були створені за попереднього закону, було надано їм можливість привести свої документи у відповідність до нових вимог.

Фізичні і юридичні особи, які отримали ліцензії на організацію іноземного, внутрішнього, зарубіжного туризму, екскурсійну діяльність до дня офіційного опублікування цього Закону, до 1 квітня 2004 року могли безкоштовно на термін дії ліцензії старого зразка отримати ліцензію на провадження турсервісної чи турагентської діяльності за умови виконання вимог цього Закону та Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності".

Структура та сфера дії Закону України «Про туризм».

Закон України «Про туризм» складається з восьми розділів:

- 1) Загальні положення;
- 2) Державна політика та державне регулювання в галузі туризму;
- 3) Безпека туризму;
- 4) Організація туристичної діяльності;
- 5) Професійна підготовка фахівців та наукове забезпечення туризму. Об'єднання підприємств та неприбуткові організації в галузі туризму;
- 6) Контроль за діяльністю в галузі туризму. Відповідальність за порушення законодавства України про туризм;
- 7) Міжнародне співробітництво в галузі туризму;

8) Прикінцеві та перехідні положення.

Важливою ознакою Закону України «Про туризм» є чітке визначення термінів. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

туризм - тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає;

турист - особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з не забороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін;

туристичний продукт – попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо);

супутні туристичні послуги та товари – послуги та товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких несуттєво скоротяться без їх реалізації туристам;

характерні туристичні послуги та товари - послуги та товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких суттєво скоротяться без їх реалізації туристам;

просування туристичного продукту – комплекс заходів, спрямованих на створення та підготовку до реалізації туристичного продукту чи туристичних послуг (організація рекламно-ознайомлювальних подорожей, участь у спеціалізованих виставках, ярмарках, видання каталогів, буклетів тощо);

місце продажу (реалізації) туристичних послуг - країна, в якій зареєстровано відповідний суб'єкт господарювання, що реалізує туристичний продукт;

місце надання туристичних послуг - країна, на території якої безпосередньо надаються туристичні послуги;

готель - підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається з шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням. Порядок встановлення категорій готелям визначається Кабінетом Міністрів України;

готельна послуга - дії (операції) підприємства з розміщення споживача шляхом надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, а також інша діяльність, пов'язана з розміщенням та тимчасовим проживанням. Готельна послуга складається з основних та додаткових послуг, що надаються споживачу відповідно до категорії готелю;

аналогічні засоби розміщення – підприємства будь-якої організаційно-правової форми власності, що складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, включно з щоденним заправлінням ліжок, прибиранням кімнат та санвузлів.

Законодавство України про туризм складається з Конституції України, Закону України «Про туризм», інших нормативно-правових актів, виданих відповідно до них. Майнові відносини в галузі туризму, засновані на рівності, автономії волі і майновій самостійності їх учасників, регулюються Цивільним та Господарським кодексами України з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, передбачені інші правила, ніж ті, що встановлені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору.

Контроль за додержанням вимог законодавства про туризм.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи у випадках і в порядку, визначених законом, здійснюють контроль за додержанням вимог законодавства з питань туристичної діяльності, проводять перевірки якості надаваних (наданих) туристичних послуг, додержання ліцензійних умов, стандартів, норм і правил щодо здійснення туристичної діяльності та відповідно до закону накладають стягнення і вживають інших заходів за порушення законодавства в галузі туризму.

Відповідальність за порушення законодавства про туризм.

Порушення законодавства в галузі туризму тягне за собою відповідальність згідно із законом. Порушеннями законодавства в галузі туризму є:

здійснення туристичної діяльності без отримання відповідного дозволу (ліцензії) або недодержання ліцензійних умов з надання туристичних послуг;

залучення до надання туристичних послуг осіб, які не відповідають встановленим законодавством відповідним кваліфікаційним вимогам та не мають відповідні дозволи на право здійснення туристичного супроводу у випадках, визначених цим Законом;

надання туристичних послуг, що підлягають обов'язковій сертифікації, без проведення такої сертифікації в установленому порядку;

ненадання, несвоєчасне надання або надання туристові інформації, що не відповідає дійсності;

порушення вимог стандартів, норм і правил у галузі туризму;

незаконне використання категорії об'єкта туристичної інфраструктури;

порушення умов договору між туристом і суб'єктом туристичної діяльності з надання туристичних послуг;

невиконання розпоряджень уповноважених органів та осіб про усунення порушень ліцензійних умов;

порушення правил щодо охорони чи використання об'єктів туристичної інфраструктури, знищення або пошкодження об'єктів відвідування;

створення перешкод уповноваженій на те законом посадовій чи службовій особі у здійсненні контролю за туристичною діяльністю, у проведенні перевірки якості надаваних (наданих) туристичних послуг або додержанні ліцензійних умов, стандартів, норм і правил щодо здійснення туристичної діяльності;

незаконне втручання у здійснення туристичної діяльності;

розголошення відомостей, що становлять конфіденційну або іншу охоронювану законом інформацію.

Законами може передбачатися відповідальність і за інші порушення у сфері туристичної діяльності.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи за порушення законодавства у галузі туристичної діяльності несуть відповідальність згідно із законом.

Рішення, дії або бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб можуть бути оскаржені до суду в порядку, встановленому законом.

Шкода, заподіяна органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами фізичним чи юридичним особам під час виконання ними покладених на них обов'язків, підлягає відшкодуванню в порядку, встановленому законом.

За неналежне виконання своїх зобов'язань туроператор, турагент, інші суб'єкти туристичної діяльності несуть майнову та іншу відповідальність, визначену в договорі відповідно до чинного законодавства. Розмір майнової відповідальності туроператора, турагента чи іншого суб'єкта туристичної діяльності не може перевищувати фактично завданих збитків з їх вини.

Спори майнового характеру між суб'єктами туристичної діяльності та споживачами туристичних послуг вирішуються з дотриманням вимог Закону України «Про туризм» та Закону України «Про захист прав споживачів».

За порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності суб'єктом господарювання органи державної влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень та в порядку, встановленому законом, застосовують заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення суб'єктом господарювання правопорушення та ліквідацію його наслідків.

Суб'єкт туристичної діяльності, який порушив законодавство в галузі туристичної діяльності при наданні туристичної послуги, що завдало шкоду, зобов'язаний відшкодувати туристу збитки у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі. Заподіяна туристу моральна (немайнова) шкода, якою порушені його законні права, відшкодовується суб'єктом туристичної діяльності в порядку, встановленому Цивільним кодексом України.

Суб'єктам туристичної діяльності, яким заподіяна шкода юридичними чи фізичними особами внаслідок порушення ними законодавства в галузі туризму, збитки відшкодовуються відповідно до закону.

Спори з питань надання туристичних послуг розглядаються у встановленому законом порядку третейськими судами та судами загальної юрисдикції. За загальним правилом, для вирішення спорів, що виникають з приводу неналежного надання туристичних послуг чи послуг страхування туристи звертаються до судів загальної юрисдикції – місцевих (міських та районних) судів. Якщо спори виникають між суб'єктами господарювання (юридичними особами та фізичними особами - суб'єктами підприємницької

діяльності), до яких належать туристичні фірми – туристичні оператори та туристичні агенти, то такі спори вирішуються господарськими судами.

Законодавство:

1. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 року, в редакції Закону України від 18 листопада 2003 року.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року.
3. Господарський кодекс України.
4. Закон України «Про третейські суди» від 11 травня 2004 року.
5. Кримінальний кодекс України.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
7. Господарський процесуальний кодекс України.
8. Цивільний процесуальний кодекс України.
9. Закон України «Про захист прав споживачів» від 1 грудня 2005 року.
10. Закон України "Про ліцензування окремих видів господарської діяльності".

Тема 3. Підзаконні нормативно-правові акти про туризм

Значення підзаконних нормативно-правових актів у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Види підзаконних нормативно-правових актів у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Правила перетинання державного кордону громадянами України.

Значення підзаконних нормативно-правових актів у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні.

Закон України «Про туризм» як основне джерело правового регулювання туристичних відносин не може сам повною мірою забезпечити належний правопорядок у туристичній сфері. Крім Закону України «Про туризм» та інших законів України правове регулювання туристичної діяльності здійснюється за допомогою підзаконних нормативно-правових актів, які приймаються на підставі законів, відповідно до законів і для їх виконання. Підзаконні нормативно-правові акти деталізують, конкретизують положення, що передбачені законами як актами вищої юридичної сили і не повинні їм суперечити і покликані сприяти його застосуванню.

Види підзаконних нормативно-правових актів у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні.

Підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сфері туризму, можна класифікувати за суб'єктами їх прийняття на такі групи :

- Централізовані Постанови Кабінету Міністрів України;
- Відомчі нормативно-правові акти, до яких відносяться , зокрема:

Накази Міністерства інфраструктури України, накази Державної туристичної адміністрації України, накази Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, накази Міністерства культури і туризму України, накази Міністерства надзвичайних ситуацій України, накази Міністерства освіти і науки України тощо.

За часи незалежності України центральний орган виконавчої влади, котрий здійснює управління у туристичній сфері декілька разів реорганізовували і він змінював свою назву. З 8.04.2011 року Указом Президента України було затверджене Положення про Державне агенство України з туризму і курортів, що визначало повноваження цього органу управління, котрий приймав підзаконні нормативно-правові акти, котрі регулюють відносини у туристичній та курортній галузях. Державне агенство України з туризму і курортів в процесі управління курортною та туристичною сферами приймало нормативні накази, вказівки та інструкції відповідно до законів України. Однак Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. №442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» було ліквідовано Державне агенство України з туризму і курортів, поклавши його функції на Міністерство економічного розвитку і торгівлі (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму і курортів.

Основними підзаконними нормативно-правовими актами, що регламентують різноманітні сфери туристичної діяльності, є наступні:

1. *Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги при здійсненні туристичної діяльності спеціальними господарюючими суб'єктами у туристичній сфері:* Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465; Інструкція про порядок оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 6 червня 2005 р. № 50; Порядок контролю за додержанням ліцензійних умов провадження господарської діяльності з організації іноземного, внутрішнього, зарубіжного туризму, екскурсійної діяльності, затверджено наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Державної туристичної адміністрації України від 14 листопада 2002 р. №121/ 83.

2. *Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги щодо організації туристичних подорожей дітей та молоді:* Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. № 237; Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. №1251.

3. *Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги у готельній сфері:* Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 27 січня 1999 р. №37 (у редакції наказу Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 17 червня 2010 р. №238); Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19; Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. №297.

4. *Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги та гарантії безпеки при здійсненні туристичної діяльності:* Порядок здійснення рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2009 р. №507.

5. *Нормативно-правові акти, що визначають правові засади державної підтримки туристичної сфери та спортивної інфраструктури:* Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. № 707, Указ Президента України від 11 березня 2003 року №207 «Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер України», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 року №390-р «Про затвердження заходів щодо розвитку іноземного та внутрішнього туризму», Розпорядження Кабінету

Міністрів України від 6 серпня 2008 року «Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів».

Правила перетинання державного кордону громадянами України

Досить часто організація туристичних подорожей здійснюється не тільки в межах України, але й за кордоном. Для впорядкування перетину державного кордону громадянами України відповідно до статті 3 Закону України "Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України" Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Правила перетинання державного кордону громадянами України від 27 січня 1995 р. N 57 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2010 р. N 724).

Ці Правила визначають порядок перетинання громадянами України державного кордону. Перетинання громадянами України державного кордону здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон та пунктах контролю, якщо інше не передбачено законом, за одним з таких документів, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну:

- 1) паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
- 2) дипломатичний паспорт;
- 3) службовий паспорт;
- 4) проїзний документ дитини;
- 5) посвідчення особи моряка;
- 6) посвідчення члена екіпажу.

У разі коли громадянин, який постійно проживає в Україні, втратив зазначені документи (далі - паспортні документи) за межами України або якщо строк дії таких документів закінчився під час перебування громадянина за межами України, або встановлено, що вони є недійсними з інших причин, документом, що дає право на в'їзд в Україну, є посвідчення особи на повернення в Україну, яке видається дипломатичним представництвом або консульською установою України за кордоном.

У передбачених міжнародними договорами або законодавством України випадках перетинання громадянином державного кордону здійснюється також за іншими документами. У такому разі прикордонний контроль здійснюється у порядку, який застосовується під час надання громадянином паспортних документів. Випадках, визначених законодавством, для перетинання державного кордону громадяни крім паспортних документів повинні мати також підтвердуючі документи.

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, здійснюється за згодою обох батьків (усиновлювачів) (далі - батьки) та в їх супроводі бо в супроводі осіб, уповноважених ними, які на момент виїзду з України досягли 18-річного віку.

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі одного з батьків або інших осіб, уповноважених одним з батьків за нотаріально посвідченою згодою, здійснюється:

- 1) за нотаріально посвідченою згодою другого з батьків із зазначенням у ній держави прямування та відповідного часового проміжку

перебування у цій державі, якщо другий з батьків відсутній у пункті пропуску;

2) без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків:

якщо другий з батьків є іноземцем або особою без громадянства, що підтверджується записом про батька у свідоцтві про народження дитини, та який (яка) відсутній у пункті пропуску;

якщо у паспорті громадянина України для виїзду за кордон, з яким перетинає державний кордон громадянин, який не досяг 16-річного віку, або проїзному документі дитини є запис про вибуття на постійне місце проживання за межі України чи відмітка про взяття на консульський облік у дипломатичному представництві або консульській установі України за кордоном;

у разі пред'явлення документів або їх нотаріально засвідчених копій: свідоцтва про смерть другого з батьків; рішення суду про позбавлення батьківських прав другого з батьків; рішення суду про визнання другого з батьків безвісно відсутнім; рішення суду про визнання другого з батьків недієздатним; рішення суду про надання дозволу на виїзд з України громадянину, який не досяг 16-річного віку, без згоди та супроводу другого з батьків; довідки про народження дитини, виданої відділом реєстрації актів цивільного стану, із зазначенням підстав внесення відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України (під час виїзду дитини за кордон у супроводі одинокої матері).

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі осіб, які уповноважені обома батьками, здійснюється за нотаріально посвідченою згодою обох батьків із зазначенням держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі.

Виїзд з України громадян, які не досягли 16-річного віку, в супроводі одного з прийомних батьків, батьків-вихователів здійснюється за нотаріально посвідченою згодою другого з батьків із зазначенням держави прямування та відповідного часового проміжку перебування у цій державі, якщо другий з них відсутній у пункті пропуску через державний кордон.

Виїзд з України дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які не досягли 16-річного віку, попередньо повинен бути погоджений із службою у справах дітей відповідної місцевої держадміністрації або міської (за винятком міст районного значення) ради у порядку, визначеному Мінсоцполітики.

Громадяни в'їздять в Україну без будь-яких обмежень. В'їзд/вхід на територію пункту пропуску громадян, які перетинають державний кордон, перебування у пункті пропуску та виїзд/вихід громадян з нього здійснюється за паспортними документами. Громадяни, які перетинають державний кордон, зобов'язані пройти прикордонний, митний та інші види контролю відповідно до законодавства. Паспортний документ або посвідчення особи на повернення в Україну вважаються дійсними, якщо вони відповідають встановленому зразку, видані уповноваженим на те органом, оформлені належним чином і належать громадянинові, який їх пред'являє.

У ході перевірки документів під час виїзду з України з'ясовується наявність або відсутність підстав для тимчасового обмеження громадянина у праві виїзду за кордон.

Під час здійснення прикордонного контролю уповноважені службові особи підрозділу охорони державного кордону використовують бази даних Держприкордонслужби про осіб, які перетнули державний кордон, вчинили правопорушення, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, яким тимчасово обмежено право виїзду з України, про недійсні, викрадені та втрачені паспортні документи, а також інші передбачені законом бази даних.

Інформація про громадян, яким уповноваженою службовою особою Держприкордонслужби або Головою Державної прикордонної служби надано дозвіл на перетинання державного кордону, вноситься до відповідної бази даних.

На підставі рішення уповноваженого законом державного органу про тимчасову відмову у виїзді за кордон (заборону виїзду), прийнятого відповідно до статті 6 Закону України "Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України" уповноважена службова особа підрозділу охорони державного кордону відмовляє громадянину у перетинанні державного кордону, про що вносить обґрунтоване письмове рішення із зазначенням причин відмови, один примірник якого видається громадянину.

Після закінчення перевірки, в результаті якої встановлено дійсність та належність громадянину паспортного документа (підтверджуючих документів) або посвідчення особи на повернення в Україну, а також відсутність підстав для тимчасового затримання або вилучення паспортного документа, уповноважена службова особа підрозділу охорони державного кордону повертає громадянину паспортний документ (підтверджуючий документ) або посвідчення особи на повернення в Україну.

Громадяни (пасажирів) і обслуговуючий персонал транспортних засобів, що перетинають державний кордон, на вимогу уповноважених службових осіб підрозділу охорони державного кордону та інших контрольних органів і служб надають для огляду транспортні засоби, вантажі та інше майно.

Громадяни та обслуговуючий персонал транспортних засобів, що перетинають державний кордон, мають право:

бути присутніми під час огляду транспортних засобів, вантажів і багажу, що їм належать, а також відбору зразків проб речовин і матеріалів, що їм належать, для експрес-аналізу контрольними органами і службами;

отримувати від уповноважених службових осіб підрозділу охорони державного кордону та інших контрольних органів і служб усні роз'яснення в разі тимчасової відмови їм у перетинанні державного кордону.

Адміністрація залізничних вокзалів та аеропортів і обслуговуючий персонал транспортних засобів організують і вживають своєчасних заходів до оповіщення та підготовки пасажирів, які перетинають державний кордон, до здійснення прикордонного, митного та інших видів контролю. За порушення

порядку перетинання державного кордону, встановленого цими Правилами, громадяни притягуються до відповідальності згідно із законом.

Законодавство:

1. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.

2. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 1011-2022 роках, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. №707.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2008 року «Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів» / Офіційний вісник України від 22.08.2008 р.- 2008., № 60, стор.27, ст.2041.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. №442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»

5. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. № 237.

6. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. №1251.

7. Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 27 січня 1999 р. №37 (у редакції наказу Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 17 червня 2010 р. №238).

8. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19.

9. Інструкція про порядок оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 6 червня 2005 р. №50.

10. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. №297.

11. Порядок здійснення рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2009 р. №507.

12. Указ Президента України від 11 березня 2003 року №207 «Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер України».

13. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 року №390-р «Про затвердження заходів щодо розвитку іноземного та внутрішнього туризму».

Тема 4. Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності

Поняття та ознаки міжнародно-правових актів. Види міжнародно-правових актів. Міжнародні туристичні організації. Основні міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності. Міжнародно-правові стандарти здійснення туристичної діяльності. Шенгенські угоди.

Поняття та ознаки міжнародно-правових актів

Правову основу міжнародного співробітництва в галузі туризму становлять міжнародні договори України, укладені відповідно до Закону України "Про міжнародні договори України". Прийняття Конституції України 1996 року стало важливою соціально-політичною подією, що мала не тільки внутрішньодержавний, але і міжнародний аспект.

У статті 9 Конституції України закріплено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладання міжнародних договорів, що суперечать Конституції України, можливо тільки після внесення відповідних змін у Конституцію України.

Також стаття 26 Конституції містить вказівку на те, що права, свободи, а також обов'язки іноземців і апатридів, що знаходяться в Україні на законних підставах, можуть бути обмежені міжнародними договорами України; стаття 32 Конституції закріплює повноваження Верховної Ради України щодо надання у встановлений термін згоди на обов'язковість міжнародних договорів України і денонсацію міжнародних договорів України; у статті 106 Конституції закріплені права Президента України на ведення переговорів і укладання міжнародних договорів України. Нарешті, у статті 151 Конституції України закріплені права Конституційного Суду України щодо надання висновку про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться у Верховну Раду України для дачі згоди на їхню обов'язковість.

Слід зазначити, що, виходячи з конституційних положень, міжнародні договори однозначно є частиною національного законодавства України. Це витікає і з Закону України від 10 грудня 1991 року «Про дію міжнародних договорів на території України», відповідно до якого укладені і належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори складають невід'ємну частину національного законодавства України і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Проте з зазначених положень не можна зробити висновок про те, чи володіють норми міжнародного договору (тобто по суті норми міжнародного права) пріоритетом стосовно норм національного законодавства. Закладений у Конституції і Законі механізм їхньої імплементації (трансформація у формі

прямої рецепції) включає їх у національне законодавство та нівелює їхню пріоритетність.

Особлива дія норм міжнародного права полягає в тому, що після ратифікації конкретного міжнародного договору вносяться зміни до чинного законодавства.

Види міжнародно-правових актів

Системна класифікація міжнародних договорів України, дана в статті 2 Закону України «Про міжнародні договори України». Відповідно до неї міжнародні договори України укладаються з іноземними державами і міжнародними організаціями від імені:

- а) України;
- б) Уряду;
- в) міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади.

Від імені України укладаються міжнародні договори:

- а) політичні, територіальні, мирні;
- б) що стосуються прав і свобод людини;
- в) про громадянство;
- г) про участь України в міждержавних спілках та інших міждержавних об'єднаннях (організаціях), системах колективної безпеки;
- д) про військову допомогу і щодо направлення контингенту Збройних Сил України в іншу країну або допуску збройних сил іноземних держав на територію України;
- є) про використання території і природних ресурсів України;
- ж) яким за згодою Сторін надається міждержавний характер.

Від імені Уряду укладаються міжнародні договори з економічних, торгових, науково-технічних та інших питань, що стосуються його компетенції. Від імені міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади України укладаються міжнародні договори з питань, що стосуються їхньої компетенції.

Процесуальні стадії укладання міжнародних договорів України в основному не відрізняються від аналогічних стадій, що впливають із Віденської конвенції 1969 року, але мають свою національну специфіку. Так, пропозиції з укладання міжнародних договорів України представляються Уряду України Міністерством закордонних справ України (МЗС України). Інші міністерства і центральні органи державної виконавчої влади представляють Уряду України пропозиції з укладання міжнародних договорів України разом із Міністерством закордонних справ України або за узгодженням із ним.

Порядок представлення пропозицій про укладання міністерствами й іншими центральними органами державної виконавчої влади міжнародних договорів міжвідомчого характеру визначається Урядом України. У таких пропозиціях обґрунтовується необхідність укладання міжнародного договору, визначаються можливі політичні, правові, матеріальні та фінансові наслідки його укладання, вказуються суб'єкти виконання міжнародного договору, пропонується склад делегації або представник України для ведення переговорів, прийняття тексту міжнародного договору або встановлення його

автентичності. До них додається проект міжнародного договору й у разі потреби проект рекомендації делегації або представника України.

Отже, міжнародний договір - це угода двох або кількох держав, що встановлює, змінює або припиняє права та обов'язки учасників цих відносин. Чинні міжнародні договори, які регулюють цивільні відносини, є частиною національного цивільного законодавства України відповідно до встановленого законом порядку набрання чинності такими договорами.

Згода Верховної Ради на обов'язковість для України міжнародного договору надається шляхом його ратифікації (ст. 8 Закону "Про міжнародні договори України" від 29 червня 2004 р.).

Порядок набрання чинності міжнародних договорів встановлено ст. 20 Закону України "Про міжнародні договори України" від 22 грудня 1993 р. Цією нормою передбачено, що до числа міжнародних договорів, положення яких повинні застосовуватися в Україні, належать: договори, ратифіковані Верховною Радою України, договори, затвердження, прийняття або приєднання до яких здійснено на підставі рішень Верховної Ради України або Президента України; договори, які набрали чинності з моменту підписання їх Президентом України.

Такі договори підлягають опублікуванню в офіційних виданнях: "Відомості Верховної Ради України", "Голос України", а також у "Зібранні чинних міжнародних договорів України".

Відповідно до Закону "Про міжнародні договори України" від 29 червня 2004 р. частиною національного законодавства повинні визнаватись і раніше (в період існування Союзу РСР) укладені Українською РСР (Україною) та ратифіковані нею міжнародні договори. Відповідно до ст. 7 Закону "Про правонаступництво України" від 12 вересня 1991 р. Україна є правонаступником прав та обов'язків за міжнародними договорами Союзу РСР, якщо вони не суперечать Конституції України та інтересам України.

Дотримання міжнародних договорів ґрунтується на давньому принципі, котрий, мабуть, більш відомий латинською, ніж будь-якою іншою мовою: *pacta sunt servanda* — договори мають бути дотримані. Він закріплений у багатьох міжнародно-правових актах, зокрема проголошений у ст. 26 Віденської конвенції 1969 р. У ній сказано: "Кожний чинний договір обов'язковий для його учасників, і вони повинні сумлінно його виконувати". Таким чином, ми стикаємося з двома характеристиками цього принципу: неухильне дотримання і сумлінне виконання міжнародного договору.

Сумлінне виконання міжнародного договору означає "точне виконання договору щодо його мети, змісту, термінів, якості, місця виконання, щоб те, що передбачено у договорі, дійсно було виконано".

Неухильне дотримання міжнародного права означає, що договір має виконуватися, незважаючи на обставини зовнішнього або внутрішнього фактора. "Учасник не може посилатися на положення свого внутрішнього права як виправдання для невиконання ним договору" (ст. 27 Віденської конвенції 1969 р.). При виконанні принципу неухильного дотримання договору держава не має права укладати договори, що суперечать раніш прийнятим зобов'язанням

за іншими договорами. Забороняється також в односторонньому порядку припиняти дію міжнародного договору або змінювати його зміст.

Щодо України, то Закон «Про міжнародні договори України» свідчить про досягнення певного прогресу в галузі права міжнародних договорів на теренах нашої держави. Однак, необхідно мати на увазі головне: якщо ми не забезпечимо наші суди текстами належним чином опублікованих міжнародних договорів, ефективна їх імплементація і надалі залишатиметься під питанням. А це, в свою чергу, негативно впливатиме на міжнародний імідж нашої держави та, на думку багатьох фахівців, перешкоджатиме інтеграції України до Європейського Союзу.

Держава сприяє розширенню та зміцненню міжнародного співробітництва в галузі туризму на принципах і нормах, розроблених Всесвітньою туристською організацією (ВТО).

Самостійною складовою туристичного законодавства України є двосторонні та багатосторонні міжнародні угоди, стороною яких є Україна. До них, насамперед, варто віднести Договір про співробітництво в галузі туризму, що підписаний в рамках СНД 23 грудня 1993 року, а також двосторонні угоди з Індією (27.03.1992 р.), Грузією (13.04.1993 р.), Великим Герцогством Люксембург (12.02.1994.р.), Туреччиною (30.05.1994 р.), Тунісом (07.04.1995 р.), Російською Федерацією (16.07 1999 р.), Вірменією (11.12.1999 р.).

Органом державної влади, що забезпечує представництво і реалізацію інтересів України в галузі туризму у відносинах з іншими країнами та з міжнародними туристичними організаціями, є центральний орган виконавчої влади в галузі туризму, Державне агенство з туризму й курортів України, яке у встановленому порядку бере участь в укладенні міжнародних договорів з питань туризму.

Україна бере участь у діяльності міжнародних туристичних організацій відповідно до міжнародно-правових зобов'язань України та статутних документів таких організацій. З метою розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку та ефективного використання її туристичних ресурсів окремі повноваження з представництва інтересів України в галузі туризму за межами України покладаються на її торгові представництва.

За поданням центрального органу виконавчої влади в галузі туризму - Державного агенства з туризму й курортів Кабінет Міністрів України може відкривати за межами України туристичні представництва. Порядок створення, діяльності і ліквідації туристичних представництв визначається Кабінетом Міністрів України відповідно до міжнародних договорів України.

Юридичні особи, створені за законодавством інших держав, іноземці та особи без громадянства здійснюють туристичну діяльність на території України відповідно до міжнародних договорів України в порядку, визначеному законом.

Іноземні юридичні та фізичні особи можуть здійснювати туроператорську та турагентську діяльність шляхом утворення підприємств за

законодавством України та отримання в установленому порядку ліцензії на здійснення туropolераторської діяльності.

Туристичний супровід, що здійснюється на території України, може надаватися фахівцями туристичного супроводу, громадянами України та особами, які постійно проживають на території України, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Посередницька діяльність на території України з укладення договорів на туристичне обслуговування з іноземними суб'єктами туристичної діяльності не допускається. Така діяльність може здійснюватися лише через туropolераторів, створених за законодавством України. Угоди, укладені з порушенням цих вимог, є недійсними.

Міжнародні туристичні організації. Одним з найважливіших міжнародно-правових актів з регулювання туристичної діяльності є Статут Всесвітньої туристської організації, прийнятий 27 вересня 1970 року в Мехіко. Вона створена як міжнародна організація міжурядового характеру. Датою «народження» WTO вважають 2 січня 1975 року: (цього дня набули чинності її статутні норми і правила). WTO утворилася в результаті реорганізації створеного у 1925 році Міжнародного Союзу Офіційних Туристських Організацій (МСОТО). Статут WTO — це міждержавний договір, ратифікований 51 державою, офіційні туристські організації яких були членами МСОТО.

Статут WTO загалом складається з 45 статей і містить такі розділи: установа, місце перебування, мета, членство, органи, Генеральна Асамблея, Виконавча Рада, Секретаріат, бюджет і витрати, кворум, голосування, юридична особа, привілеї та імунітет; поправки, припинення членства; вихід з числа членів, вступ у силу, депозитарій, тлумачення і мови, тимчасові положення, фінансові правила.

У 1977 році ООН і WTO уклали Угоду про взаємне співробітництво, причому, як зазначено в тексті договору: «ООН визнає WTO відповідальною за прийняття таких заходів, що можуть виявитися необхідними для розв'язання проблем у сфері туризму».

Співробітництво ООН і WTO здійснюється в галузі обміну відповідними рекомендаціями, інформацією і документами, проведення спільних консультацій і зустрічей, координації роботи, двостороннього представництва на засіданнях органів, співробітництва з питань статистики.

13 грудня 2005 р. Генеральна Асамблея WTO затвердила нове скорочення своєї організації (WTO — UNWTO).

Згідно з п. 1 ст. 3 Статуту, основна мета ВТО — сприяти розвитку туризму для внесення вкладу в економічний розвиток, міжнародне взаєморозуміння, мир, процвітання, загальну повагу і дотримання прав людини та основних свобод для всіх людей незалежно від раси, статі, мови і релігії.

- співробітництво з метою розвитку туризму — рекомендації і допомога урядам з широкого кола питань, що стосуються туризму, у тому числі генеральні плани і техніко-економічні обґрунтування, визначення потреби в інвестиціях і передачі технологій, а також маркетинг і просування туризму;

- розвиток людських ресурсів — базова структура для організації системи освіти і професійної підготовки в галузі туризму, короткострокові та заочні курси, а також розширена мережа центрів освіти і професійної підготовки ВТО;

- довкілля — ВТО сприяє забезпеченню сталого розвитку туризму і вживанню практичних заходів для розв'язання екологічних проблем;

- якість розвитку туризму — ВТО працює над усуненням бар'єрів на шляху розвитку туризму і стимулює лібералізацію торгівлі туристськими послугами, а також вживає заходів з охорони здоров'я туристів та їхньої безпеки;

- статистика, економічний аналіз і дослідження ринку — ВТО є основним центром збору, аналізу і поширення даних з туризму з понад 180 країн і територій. ВТО постійно спостерігає й аналізує тенденції розвитку туризму в світі;

- комунікації і документація — відділ ВТО по зв'язках з пресою і комунікаціях діє як видавничий підрозділ. У центрі документації ВТО зосереджена значна кількість джерел інформації і різноманітних даних у галузі туризму.

- Важливими напрямками діяльності ВТО є спрощення туристських обмінів і формальностей; визначення й узгодження законодавчого порядку регулювання туризму, також у виникненні надзвичайних обставин (епідемій, стихійних лих тощо).

ВТО — єдина міжурядова організація, відкрита для оперативного туристського сектору (приватних турфірм). У документах вказано, що «ВТО діє як важливий форум для зустрічей представників урядів і туристської індустрії з метою обговорення і вирішення питань, що представляють взаємний інтерес».

Отже, ВТО, не будучи спеціалізованою установою ООН, має, однак, чинні угоди з цією найавторитетнішою міжнародною

організацією і низкою її спеціалізованих установ. Найвищим органом ВТО є Генеральна асамблея, що скликається на чергові сесії кожні два роки. Дійсні й асоційовані члени можуть бути представлені на сесії не більш ніж п'ятьма делегатами, один із яких виконує функції голови делегації. Члени, що приєдналися, призначають на сесію до трьох спостерігачів зі складу Комітету членів, що приєдналися. Статутом ВТО передбачено також скликання надзвичайних сесій генеральної асамблеї на прохання виконавчої ради або більшості дійсних членів організації.

Генеральна асамблея може розглядати будь-яке питання і розробляти рекомендації з нього. До її функцій, зокрема, входить:

- обрання президента і віце-президентів;
- обрання членів виконавчої ради;
- призначення генерального секретаря (за рекомендацією виконавчої ради);
- обрання ревізорів;
- затвердження фінансового регламенту ВТО;
- визначення загальних напрямів управління організацією;— затвердження положень про персонал секретаріату ВТО;
- затвердження загальної програми роботи ВТО;
- затвердження бюджету ВТО і керівництво фінансовою політикою організації;
- створення технічних і регіональних органів, необхідних для проведення роботи;
- розгляд і затвердження звітів про діяльність організації та її органів, а також вживання заходів щодо реалізації рекомендацій по звітах;
- затвердження або надання повноважень затвердженням угод, що укладаються з урядами і міжнародними організаціями, а також з приватними організаціями та особами;
- підготовка рекомендацій по укладанню міжнародних угод з питань, що належать до компетенції організації;
- прийняття рішень відповідно до Статуту ВТО про прийняття у члени організації.

Робота Генеральної асамблеї проводиться відповідно до затверджених правил процедури. Зокрема, вона обирає свого президента і віце-президентів на початку кожної сесії. Президент

головає на асамблеї й відповідає перед нею під час сесії. Він також представляє організацію протягом терміну своїх повноважень у будь-яких випадках, якщо таке представництво необхідне.

Для кворуму на Генеральній асамблеї обов'язкова присутність делегатів, що представляють більшість дійсних членів. При голосуванні кожний дійсний член має один голос. Рішення з усіх питань ухвалюють переважно на Генеральній асамблеї більшістю голосів присутніх дійсних членів і тих, що голосують. У розв'язанні проблем, пов'язаних з бюджетно-фінансовими зобов'язаннями членів, визначенням місця знаходження штаб-квартири, а також інших питань особливої важливості, визнаних такими на даній генеральній асамблеї за рішенням більшості присутніх дійсних членів і тих, що голосують, необхідна більшість — дві третини їхніх голосів.

Для втілення в життя своїх рішень і рекомендацій генеральна асамблея затвердила в рамках ВТО шість регіональних комісій: в Африці (КАФ), Америці (КАМ), Східній Азії і Тихому океані (КАМ), Європі (КЕВ), на Близькому Сході (КМЕ) і в Південній Азії (КСА). Засідання регіональних комісій проводять регулярно під керівництвом голови і двох віце-голів, яких обирають на два роки в рамках кожної комісії.

Керівним органом ВТО є Виконавчий комітет який у період між сесіями Генеральної асамблеї ухвалює рішення з адміністративних і технічних питань (у межах функціональних і фінансових можливостей організації).

Виконавчий комітет доповідає про ухвалені рішення найближчої сесії Генеральної асамблеї, на якій проводяться їх наступні затвердження. Виконавча рада складається з дійсних членів. Її обирають за принципом «один член на кожні п'ять дійсних членів» відповідно до правил, затверджених Генеральною асамблеєю. На виборах керуються принципом справедливого і рівного географічного розподілу.

У роботі Виконавчого комітету беруть участь (без права голосу) один асоційований член і представник Комітету членів, що приєдналися. Термін повноважень членів Виконавчого комітету — чотири роки, однак кожні два роки половину його членів переобирають. Виконавчий комітет збирається на свої сесії зазвичай двічі на рік; зі складу ради щороку обирають голову і двох його заступників.

Для кворуму на засіданнях ради зазвичай необхідна присутність більшості членів. Рішення приймають простою більшістю голосів

присутніх членів і тих, хто голосує, за винятком рекомендацій з бюджетно-фінансових питань, які має схвалити більшість — дві третини голосів.

До функцій виконавчого комітету ВТО, зокрема, належить:

- вживання заходів для забезпечення виконання всіх рішень і рекомендацій генеральної асамблеї, а також звіт перед асамблеєю;
- одержання і розгляд звітів генерального секретаря про діяльність організації;
- розроблення і представлення пропозицій Генеральній асамблеї;
- розгляд загальної програми роботи організації перед її поданням на обговорення Генеральній асамблеї;
- представлення Генеральній асамблеї звітів і рекомендацій з адміністративних рахунків і проектів бюджету організації;
- створення допоміжних органів, необхідних для діяльності ради;
- виконання будь-яких інших функцій, доручених Генеральною асамблеєю.

При виконавчій раді діють такі допоміжні органи:

- Технічний комітет з програми і координації (ТКПК), головним завданням якого є розгляд питань, пов'язаних із загальною програмою роботи організації.

- Бюджетно-фінансовий комітет (БФК), який займається попереднім дослідженням бюджетно-фінансових питань для опрацювання рекомендацій виконавчій раді.

- Комітет доквілля, у роботі якого можуть брати участь всі члени виконавчої ради.

- Комітет зі спрощення формальностей, що займається проблемами переміщення людей як у міжнародному, так і в національному масштабі. Комітет відкритий для роботи всім членам виконавчої ради.

- Комітет зі статистики, що розробляє рекомендації з питань збору, аналізу і напряму статистичних даних з міжнародного і національного туризму.

- Комітет із розгляду членства в категорії членів, що приєдналися; основні функції комітету — розгляд заявок на членство у ВТО і напрацювання відповідних рекомендацій виконавчій раді.

Секретаріат ВТО складається зі штату співробітників (майже 90 представників із 30 країн), його очолює генеральний секретар ВТО. Генерального секретаря призначає Генеральна асамблея (за пропозицією виконавчої ради) більшістю — дві третини присутніх дійсних членів і тих, хто голосує. Термін повноважень генерального секретаря — 4 роки з правом перевиборів. Генеральний секретар відповідальний перед Генеральною асамблеєю та Виконавчим комітетом і виконує їхні вказівки. Зокрема, він представляє звіти про діяльність організації, адміністративні рахунки, проекти бюджету і загальної програми роботи, а також забезпечує юридичне представництво організації. Персонал секретаріату призначає генеральний секретар ВТО, і відповідає за виконання роботи перед ним, керується Статутом і правилами для персоналу.

Для надання ефективної допомоги у виконанні робочої програми організації в рамках ВТО утворений Комітет членів, що приєдналися. Його очолює голова і кілька віце-голів. Робоча програма цього Комітету виконується переважно завдяки діяльності окремих робочих груп, що займаються такими питаннями і проблемами, як капіталовкладення у сфері туризму, використання засобів автоматизації, туризм і охорона здоров'я, молодіжний туризм, розвиток туризму для інвалідів, туризм і спорт.

До структурних особливостей ВТО належить також функціонування інституту постійних представників країн — членів організації. Серед їхніх обов'язків — підтримання оперативного зв'язку між країнами і штаб-квартирою ВТО з усіх питань діяльності організації.

Всесвітня туристська організація є юридичною особою і може користуватися на території країн-членів певними привілеями та імунітетом, що визначені в окремих угодах, укладених організацією. Відповідно до Статуту ВТО, місце перебування організації визначається і може бути в будь-який час змінене рішенням Генеральної асамблеї. Зокрема, на підставі Конвенції між ВТО й Іспанією про правовий статус організації в Іспанії, текст якої був підписаний 10 листопада 1975 року і ратифікований Іспанією 8 жовтня 1976 року (Конвенція набула чинності 2 червня 1977 року і схвалена Генеральною асамблеєю ВТО 31 травня 1977 року), штаб-квартира ВТО 1 січня 1976 року була перенесена з Женеви до Мадриду в будівлю, яку передав для ВТО іспанський уряд (адреса: Calle Capitan Naya, 42-28020 Madrid, Spine; тел.: (34 91) 567 81 00; Otm@world-tourism.org/; [http:// www.world-tourism.org/](http://www.world-tourism.org/)).

Офіційні мови ВТО — англійська, іспанська, російська і французька. Поправки до Статуту ВТО про визнання арабської офіційною мовою організації, схвалені на третій сесії генеральної асамблеї 1979 року, досі не набули чинності, оскільки їх не підтримала більшість дійсних членів організації.

Бюджетні витрати ВТО на здійснення адміністративних функцій і реалізацію спільної програми роботи покриваються за рахунок членських внесків і будь-яких інших надходжень відповідно до фінансових правил організації. Бюджет ВТО, проект якого складає генеральний секретар, розрахований на два роки.

Робоча програма ВТО формується і затверджується на два роки. Одним з істотних елементів у її підготовці останнім часом стають розміри бюджетних асигнувань, тобто створення так званої програми бюджету організації. Основні міжнародно-правові форми діяльності ВТО — проведення Всесвітньої конференції з туризму 1980 року, Всесвітньої наради з туризму 1982 року та Міжнародної конференції з туризму 1989 року. У резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 38/146 від 19 грудня 1983 року була прийнята рекомендація до членів організації «приділяти належну увагу принципам Манільської декларації зі світового туризму 1980 року і документа Всесвітньої наради з туризму в Акапулько 1982 року в розробленні та здійсненні, де це доцільно, своєї політики, планів і програми в галузі туризму згідно з власними національними пріоритетами та в рамках Програми роботи Всесвітньої туристської організації».

Основні міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності.

Манільська декларація з світового туризму прийнята всесвітньою конференцією з туризму, що проходила в Манілі (Філіпіни) з 27 вересня по 10 жовтня 1980 року. Всесвітня конференція з туризму проходила за участю 107 делегацій країн та 91 делегацій спостерігачів, скликана Всесвітньою туристською організацією з метою з'ясування реального значення туризму у всіх його аспектах і тієї ролі, яку туризм відіграє в динамічному і мінливому світі. Манільська декларація містить 25 пунктів. Манільська декларація з соціальної дії туризму прийнята 22 травня 1997 року в м. Маніла (Філіппіни).

Гаазька декларація з туризму прийнята 14 квітня 1989 року на міжпарламентській конференції з туризму, що проходила в Гаазі (Нідерланди) з 10 по 14 квітня 1989 року. Вона була проведена спільно з Міжпарламентським союзом (МПС) та Всесвітньою туристською організацією (ВТО) за запрошенням Міжпарламентської групи Нідерландів.

Гаазька декларація містить 10 принципів. Зокрема, в принципі 9 йдеться про необхідність створення мережі навчальних закладів, які можуть надати не тільки навчання, а й освіти в галузі туризму на основі стандартизованого на міжнародному рівні навчального плану, який також полегшив би взаємне визнання дипломів та обмін туристичним персоналом. Принцип 10 засвідчує, що туризм повинен плануватися державною владою, а також туристською індустрією.

Враховуючи міжнародні масштаби туризму, для його гармонічного розвитку необхідне міжнародне співробітництво як на світовій, так і на регіональній основі через пряме міжнародне співробітництво і по каналах міжнародних організацій, таких як ВТО, а також між різними компонентами приватного туристичного сектору через неурядові і професійні організації.

Зокрема, в I розділі „Місце туризму в економічному і соціальному розвитку” йдеться про те, що туризм виступає в якості позитивного і постійно діючого фактора розширенні взаєморозуміння і знань одне про одного, а це означає – зміцненні миру і розрядці міжнародної напруги; туризм є екологічно чистою галуззю і не обов’язково супроводжується катастрофічними наслідками, які часто трапляються в індустріалізації. Однак тут існує потенційна небезпека, як для звичайного, так і для культурного середовища, що потребує уваги з боку держав.

Гаазька декларація Міжпарламентської конференції з туризму 1989 року є інструментом міжнародного співробітництва і партнерства, об’єднання народів і чинником, що сприяє розвитку індивідуального й колективного туризму. Її головні положення зводяться до того, що: Туризм є формою проведення вільного часу. Туризм — ефективний засіб сприяння соціально-економічному зростанню країни. Природне, культурне і людське середовище — основна умова розвитку туризму. Туризм має гуманний характер. Кожна людина має право на вільні подорожі. Спрощення формальностей подорожування — основа розвитку туризму. Безпека і захист туристів, повага їхньої гідності — найважливіші умови розвитку туризму. Держави повинні вживати заходів у боротьбі з тероризмом, удосконалювати якість туристських послуг, планувати розвиток туристської інфраструктури. Парламенти, уряди, державні та приватні організації, асоціації й установи, що відповідають за туристську діяльність, професіоналів у галузі туризму, а також самі туристи мають ретельно враховувати принципи Гаазької декларації і постійно керуватися ними у своїй роботі.

На конференції в Лісабоні в дослідженнях «Tourism: 2020 Vision» ВТО оголосила про найперспективніші туристські напрями наступного сторіччя — пригодницький туризм, круїзи, екотуризм, культурно-пізнавальний туризм, тематичний туризм.

Найбільше декларацій і рекомендацій у сфері туризму було ухвалено в рамках ВТО. Серед них необхідно відзначити Манільську декларацію з туризму 1980 р., Хартію туризму і Кодекс туриста 1985 р., Сеульську декларацію «Мир і туризм» 2001 р., Осацьку декларацію тисячоліття 2001, що містить програму дій в галузі розвитку ринку міжнародного туризму, збереження природної та культурної спадщини, туризму та інформаційних технологій.

Всесвітній саміт з екотуризму, проведений 19-22 травня 2002 р. в Квебеку під егідою ЮНЕП і СОР, завершився прийняттям Квебекської декларації з екотуризму, в якій викладені рекомендації національним органам влади, представникам приватного сектору, неурядовим та громадським організаціям, навчальним закладам, а також міжурядовим організаціям і фінансовим установам.

У *Монреальській декларації* „До гуманного і соціального бачення туризму” розкривається значення соціального туризму у всіх аспектах. Декларація містить 15 статей. Приділено увагу соціальному туризму, наведені його ознаки. Види діяльності, що пропонуються, поділені на спільне вирішення соціальних, просвітницьких і культурних завдань, котрі сприяють повазі та розвитку людини. Чітко визначається цільова клієнтура, при цьому відсутня будь-яка дискримінація за расовими, культурними, релігійними, політичними, філософськими чи соціальними ознаками. Чітко зазначається намагання забезпечити гармонійну інтеграцію в місцеве середовище.

Вид діяльності туристичної фірми і ціна чітко вказуються в контрактних документах. Ціни відповідають заявленим соціальним цілям. Прибутки повністю чи частково реінвестуються в поліпшення послуг, які пропонуються суспільству. Управління кадрами відповідає вимогам соціального законодавства і направлене на забезпечення задоволеності роботою і постійне підвищення кваліфікації кадрів. Для досягнення чітко поставленої мети туристські компанії не повинні посилатися на статuti чи процедури, а повинні нести відповідальність за свою діяльність.

Внаслідок того, що туризм, як і раніше, буде приносити значні економічні та соціальні переваги співтовариствам і країнам і що він не є єдиною причиною соціальних проблем, які йому приписуються, представники з 77 країн взяли на себе зобов'язання надавати підтримку активізації участі місцевих співтовариств у процесах планування, реалізації, контролю й аналізу туристської політики, програм і проектів у контексті національних завдань і пріоритетів і з цією метою розгортати серед місцевого населення кампанії пропаганди переваг розвитку; підвищувала рівень життя населення завдяки туризму, забезпечувати збереження культурно-історичної спадщини, співпрацювати з діловими колами, що приймають участь у розвитку; зайняти місцеві трудові ресурси в секторі туризму; вдосконалити міжнародну координацію і системи контролю; профілактика експлуатації людей у сфері туризму, вести роботу з підготовки та сприйняття в подальшому „Глобального етичного кодексу туризму”.

Значення інтегративної функції туризму знайшло своє відображення і в останніх документах, прийнятих ВТО на зламі тисячоліть. *Балійська декларація з туризму* прийнята на Другому міжнародному форумі «Парламенти і місцеві органи влади - відповідальні за розробку туристської політики», що проходив в Індонезії 24-27 вересня 1996 року і організований Всесвітньою туристською організацією в співробітництві з Урядом Індонезії за підтримки Палати представників цієї країни за участю 465 делегатів з 72 країн, які включали в себе депутатів парламентів, місцевих органів влади, представників національних туристських адміністрацій та туристської індустрії.

Балійська декларація містить 10 пунктів, в яких зазначено, що при розвитку туризму в приймаючих регіонах належить підтримувати рівновагу між інтересами місцевого населення і туристів; туризм слід розвивати так, щоб при збільшенні доходів покращити якість життя місцевого населення тощо.

Обговоривши напрямки політики розвитку туризму, що проводиться усіма країнами з метою підвищення добробуту свого населення з урахуванням фізичних, духовних і інтелектуальних аспектів, одночасно охороняючи і захищаючи навколишнє середовище, а також соціально-культурні цінності з метою забезпечення сталого розвитку туризму, визнаючи, що розвиток туризму може сприяти підвищенню добробуту товариств, особливо місцевих громад, і забезпечувати розширення зайнятості та ділової діяльності на основі науково-технічного прогресу, який може істотно вплинути на розвиток туризму в майбутньому, у Балійській декларації закріпили наступні положення:

- туризм, в якому беруть участь всі соціальні верстви, став важливою потребою людини і більше не обмежується дозвіллям і відпочинком;
- туризм має найважливіше значення для світової економіки, яка завдяки своїм нинішнім масштабами може впливати на всі аспекти життя людини;
- туризм може насправді підвищувати якість людських взаємовідносин незалежно від етнічних, расових, релігійних або соціокультурних відмінностей і що він покликаний відігравати помітну роль не тільки в забезпеченні взаєморозуміння і в поліпшенні міжнародних відносин, але і в справі досягнення миру в усьому світі;
- туризм заснований на розмаїтті природи, релігії, культурних цінностей та традицій і що він може надавати як негативний, так і позитивний вплив і що в цьому зв'язку слід зберігати збалансоване відношення між людьми і їх культурним і природнім середовищами, а також посилювати національну самосвідомість;
- розвиток туризму вимагає від парламентів і урядів розробки і втілення в життя гнучких стратегій і правил з допомогою залучених до цієї роботи зацікавлених груп та місцевих співтовариств;

Підвівши підсумки роботи за попередній період, беручи за основу Манільську декларацію з світового туризму (Маніла, 1980 р.), прийняту під егідою ВТО, учасники форуму заявили про основні складові для розробки туристичної політики:

1. Розвиток туризму має бути націлений на забезпечення добробуту місцевих громад, сприяння взаєморозумінню для досягнення миру, на охорону

природи і навколишнього середовища, а також збереження традицій і різноманітних соціальних, культурних та релігійних цінностей;

2. При розвитку туризму в приймаючих туристських регіонах необхідно підтримувати рівновагу між інтересами місцевого населення і туристів; розвиток туризму має сприяти формуванню доброзичливих відносин між туристами і місцевим населенням на основі рівноправності з метою посилення взаєморозуміння і шанобливого ставлення до відмінностей, а також з метою забезпечення безпечної, мирної і спокійної атмосфери. У цьому контексті необхідно заборонити і боротися з усіма формами організованого сексу-туризму, особливо з сексуальною експлуатацією дітей;

3. Туризм необхідно розвивати на основі ретельного планування, широко і активно залучаючи місцеве населення, включаючи жінок і молодь, а також приватний сектор з метою забезпечення рівноваги між економічними, соціальними, культурними і релігійними цінностями і охороною навколишнього середовища для досягнення сталого розвитку;

4. Туризм варто розвивати таким чином, щоб не тільки збільшувати доходи на державному та місцевому рівнях, а й покращувати якість життя місцевого населення, розширюючи ділові можливості, збільшуючи зайнятість і оптимально використовуючи досягнення науково-технічного прогресу, одночасно не допускаючи ніяких негативних наслідків;

5. Центральні та регіональні влади, приватний сектор, місцеве населення і засоби масової інформації повинні приймати участь у розвитку туризму на гармонійній і збалансованій основі;

6. Розвиток туризму вимагає від парламентів, як від представницьких установ народу, відігравати активну роль у розробці туристської політики і в контролі за її втіленням у життя, не тільки на місцевому та національному, а й на міжнародному рівні;

7. Туристську політику варто здійснювати таким чином, щоб підтримувати рівновагу між широкою децентралізацією та координацією на національному рівні;

8. Розвиток туризму має сприяти формуванню економічних зв'язків, які допомагають згладжувати розриви між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються шляхом посилення співпраці в галузі створення інфраструктури, підготовки кадрів, просування та маркетингу туризму;

9. Розвиток туризму вимагає від парламентів, урядів та місцевих органів влади підтримки всіх ініціатив, які можуть підвищити увагу суспільства до туризму - явища, яке є і залишиться в майбутні роки найважливішим фактором економічного зростання, регіонального розвитку та створення робочих місць, а також фактором миру і процвітання;

10. Прийняття такої політики вимагає забезпечення постійної тісної співпраці та партнерства між різними державними органами, а також між ними та приватним сектором.

У Декларації тисячоліття Організації Об'єднаних Націй, яку склали й схвалили лідери світового туризму з державного та приватного секторів, що була затверджена резолюцією 55 / 2 Генеральної Асамблеї від 8 вересня 2000р.

є розділ «Туризм та інформаційні технології». У ньому наголошується, що успішна діяльність туристських підприємств і турцентрів багато в чому залежить від використання можливостей інформаційних технологій та Інтернету. Осацька декларація Тисячоліття прийнята 1 жовтня 2001 року в Осаці лідерами туризму з державного і приватного секторів з усього світу, які взяли участь у Конференції лідерів туризму Тисячоліття, що проходила 30 вересня – 1 жовтня 2001 року в м. Осака (Японія) в рамках 14 сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристичної організації.

Сеульська декларація „Мир і туризм” була прийнята Чотирнадцятою Генеральною асамблеєю Всесвітньої туристичної організації в м. Сеул 27 вересня 2001 року. Декларація проголошує 8 практичних принципів для сприяння миру у всьому світі на основі туризму. Зокрема, третій принцип проголошує ліквідацію національних, регіональних, расових, релігійних, ідеологічних та інших форм дискримінації, в тому числі за статевою ознакою, а також сприяти гармонії людства і збільшити простір для взаємної співпраці і співіснування.

Міжнародно-правові стандарти здійснення туристичної діяльності

У Софії (Народна Республіка Болгарія) з 17 по 26 вересня 1985 році відбулась VI сесія Генеральної асамблеї Всесвітньої туристичної Організації, на якій було прийнято Хартію туризму і при ній Кодекс туриста, в який увійшли з 10 по 14 статті, в яких визначаються основні принципи та засади поведінки туристів будь-якої країни.

Усвідомлюючи важливість туризму в житті народів, тому що його прямий і позитивний вплив на соціальні, економічні, культурні та освітні галузей народного суспільства і внесок, який він може зробити, в дусі Статуту Організації Об'єднаних Націй та Декларації Маніла про Всесвітній туризм, покращенню взаєморозуміння зближення народів і, отже, зміцнення міжнародного співробітництва,

Нагадуючи, що, як це було визнано Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, Всесвітня туристська організація має центральну і вирішальну роль у розвитку туризму з метою сприяння. відповідно до статті 3, пунктом 1 його Статуту, "в економічний розвиток, міжнародне взаєморозуміння, мир, процвітання і загальну повагу і дотримання прав людини та основних свобод (або всіх, незалежно від раси, статі, мови чи релігії",

Посилаючись на Загальну декларацію прав людини, прийняту Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року, зокрема статтею 24, яка передбачає, що "кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку », а також Міжнародний пакт про економічні, Соціальні і культурні права, прийняті Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 16 грудня 1966, яка запрошує держав забезпечити ("відпочинок, дозвілля і розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку, так само як і винагороду за святкові дні".

Враховуючи резолюцію та рекомендації, прийняті на Конференції Організації Об'єднаних Націй по створенню Міжнародної подорожей і туризму (Рим, вересень 1963), і особливо ті, які спрямовані на сприяння розвитку туризму в різних країнах і на спрощення державних формальностей щодо міжнародного туризму,

Черпаючи натхнення з принципів, викладених у Декларації Маніла по світовому туризму, прийнятої на Конференції ВТО 10 жовтня 1980, в якому підкреслюється справжній, людський вимір туризму, визначає нову роль туризму в якості відповідного документа (або поліпшення якості життя всіх народів і як життєво важливого чинника миру та міжнародного взаєморозуміння і визначає відповідальність держав за розвиток туризму і, зокрема, для підвищення обізнаності туризму серед народів світу і захисту та підвищення туристичних ресурсів, які частиною культурної спадщини людства, з метою внесення вкладу у створення нового міжнародного економічного порядку,

Урочисто підтверджуючи, як природний наслідок права на працю, основне право кожної людини, як вже санкціоновано Загальною декларацією з прав людини, на відпочинок, дозвілля і на оплачувану періодичну відпустку і використовувати їх для цілей відпочинку, вільно подорожувати для освіти і задоволення і щоб користуватися перевагами туризму, як в його країні проживання і за кордоном.

У *Кодексі туриста* регламентовані права і обов'язки туристів як всередині, так і за межами своїх країн, в місцях і окремих районах туристичного інтересу, свободу пересувань, враховуючи при цьому відповідні правила і обмеження.

Наголошується на тому, що туристи повинні своїм поведінням сприяти взаєморозумінню і дружнім відносинам між народами як на національному, так і на міжнародному рівні й у такий спосіб сприяти збереженню світу. Йдеться про дотримання певних етичних положень. Зокрема, у місцях транзиту і тимчасового перебування туристи повинні поважати сталий політичний, соціальний, моральний і релігійний уклад і підкорятися діючим законам і правилам.

У цих же місцях туристи також повинні:

а) виявляти саме велике розуміння у відношенні звичаїв, вірувань і вчинків місцевого населення і найбільша повага у відношенні природного і культурного надбання останнього;

б) утримуватися від підкреслення економічних, соціальних і культурних розходжень, що існують між ними і місцевим населенням;

в) бути сприйнятливими до культури місцевого населення, що приймає туристів, що є невід'ємною частиною загального надбання людства;

г) перешкоджати експлуатації інших з метою проституції;

д) утримуватися від торгівлі, провозу і вживання наркотиків і (чи) інших заборонених препаратів.

У *Кодексі туриста* йдеться про пропозиції для держав і туроператорів. Так, у даній статті зазначено, що під час подорожі з однієї країни в іншу й у межах

приймаючої країни туристи повинні через відповідні урядові міри мати можливість для свого блага користатися:

а) зм'якшенням адміністративного і фінансового контролю;

б) можливо кращими умовами на транспорті і протягом тимчасового перебування, що можуть бути надані постачальниками туристських послуг.

Туристам варто надавати вільний доступ як усередині, так і за межами своїх країн до місць і окремих районів туристського інтересу і волю пересування, з огляду на при цьому існуючі правила й обмеження.

Після прибуття до місць і окремих районів туристського інтересу, а також протягом усього їхнього транзиту і тимчасового перебування туристи для свого блага повинні розташовувати:

- об'єктивною, точною і вичерпною інформацією про умови і можливості, наданих протягом їхньої подорожі і тимчасового перебування офіційними туристськими організаціями і постачальниками туристських послуг;

- особистою безпекою, безпекою свого майна, а також захистом своїх прав як споживачів;

- відповідною суспільною гігієною, особливо в засобах розміщення, суспільного харчування і на транспорті; інформацією про ефективні заходи по попередженню інфекційних захворювань і нещасливих випадків, а також безперешкодним доступом до служб охорони здоров'я;

- доступом до швидкого й ефективного суспільного зв'язку усередині країни, а також із зовнішнім світом;

- адміністративними і юридичними процедурами і гарантіями, необхідними для захисту їхніх прав;

- можливістю сповідання своєї власної релігії і відповідними умовами для цієї мети.

Кожна людина має право доводити до відома представників законодавчих органів і громадських організацій про свої потреби, щоб повною мірою здійснювати своє право на відпочинок і проведення дозвілля для того, щоб користатися перевагами туризму в найбільш вигідних умовах, і там, де це доречно і відповідно до закону, поєднуватися з іншими для цієї мети.

Багато інших положень стосовно міжнародного туризму визначені в *Хартії туризму*. Основними моментами зазначені, що право кожної людини на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня і на оплачувану періодичну відпустку, а також право вільне пересуватися без обмежень, крім тих, котрі передбачені законом, визнається в усьому світі. Використання цього права складає фактор соціальної рівноваги і підвищення національної і загальної свідомості. Як наслідок цього права держави повинні розробляти і проводити політику, спрямовану на забезпечення гармонічного розвитку внутрішнього і міжнародного туризму, а також займатися організацією відпочинку на благо всіх тих, хто їм користується.

З цією метою державам необхідно:

- сприяти упорядкованому і гармонічному росту як внутрішнього, так і міжнародного туризму;

- приводити туристську політику у відповідність з політикою загального розвитку, проведеної на різних рівнях - місцевому, регіональному, національному і міжнародному - і розширювати співробітництво в області туризму як на двосторонньої, так і на багатобічній основі, включаючи для цієї мети також можливість Всесвітньої туристської організації;

- сприяти вживанню заходів, що дозволяють кожному брати участь у внутрішньому і міжнародному туризмі, особливо за допомогою регулювання робочого часу і дозвілля, чи встановлення поліпшення системи щорічних оплачуваних відпусток і рівномірного розподілу днів таких відпусток протягом року, а також приділення особливої уваги молодіжному туризму, туризму людей похилого віку і людей з фізичними недоліками;

- захищати в інтересах сьогодення і майбутніх поколінь туристське середовище, що, включаючи в себе людини, природу, суспільні відносини і культуру, є надбанням усього людства.

Під час подорожі з однієї країни в іншу і в межах приймаючої країни туристи повинні через відповідні урядові заходи мати можливість для свого блага користуватися:

- а) пом'якшенням адміністративного та фінансового контролю,

- б) можливо кращими умовами на транспорті протягом тимчасового перебування, які можуть бути надані постачальниками туристських послуг.

1. Туристам слід надавати вільний доступ як всередині, так і за межами своїх країн до місць і окремим районам туристського інтересу і свободу пересування, враховуючи при цьому існуючі правила і обмеження.

2. Після прибуття до місць і окремих районах туристського інтересу, а також протягом усього їхнього транзиту і тимчасового перебування туристи для свого блага повинні розташовувати:

- а) об'єктивною, точною і вичерпною інформацією про умови та можливості, що надаються протягом їхньої подорожі і тимчасового перебування офіційними туристськими організаціями та постачальниками туристських послуг,

- б) особистою безпекою, безпекою свого майна, а також захистом своїх прав як споживачів,

- в) відповідної громадської гігієною, особливо в засобах розміщення, громадського харчування та на транспорті, інформацією про ефективні заходи з попередження інфекційних захворювань та нещасних випадків, а також безперешкодним доступом до служб охорони здоров'я,

- г) доступом до швидкої та ефективної громадської зв'язки всередині країни, а також із зовнішнім світом,

- д) адміністративними та юридичними процедурами і гарантіями, необхідними для захисту їх прав та

- е) можливістю сповідання своєї власної релігії і відповідними умовами для цієї мети.

Кожна людина має право ставити до відома представників законодавчих органів і громадських організацій про свої потреби, щоб повною мірою здійснювати своє право на відпочинок і проведення дозвілля з тим, щоб користуватися перевагами туризму в найбільш вигідних умовах, а там, де це доречно і відповідно до закону, об'єднуватися з іншими для цієї мети.

Правове регулювання міжнародного туризму на багатосторонній основі здійснюється в рамках Організації Об'єднаних Націй, в якій СОТ (Світова туристська організація) займає положення універсальної спеціалізованої організації з міжнародного туризму. Хартія туризму зазначає право кожної людини на відпочинок і на оплачувану відпустку. З цією метою країнам треба сприяти зростанню туризму, проводити відповідну туристську політику, забезпечувати безпеку туристів та їх майна тощо. В загальному ж Хартія туризму містить вказівки державам, яких треба дотримуватися і виконувати для впорядкованого і гармонійного розвитку туризму. Хартія туризму передбачає використання права кожної людини на відпочинок і дозвілля, право на вільне пересування без обмежень, крім передбачених законом, що є основною складовою фактору соціальної рівноваги і підвищення національної і загальної свідомості. Як наслідок держави повинні розробляти і проводити політику, націлену на забезпечення гармонічного розвитку внутрішнього і міжнародного туризму, а також займатись організацією відпочинку на користь всіх тих, хто ним користується. Особливу увагу слід приділяти молодіжному туризму, туризму людей похилого віку та людей з фізичними вадами.

Одним із пріоритетів Хартії туризму є захист інтересів теперішніх і майбутніх поколінь туристичної сфери, яка включає в себе людину, природу, суспільні відносини і культуру, і є здобутком всього людства. Кодекс туриста закріпив права й обов'язки іноземного туриста в країні відвідування.

При підготовці туриста до подорожі і під час її здійснення, включаючи транзит, турист має право на:

- необхідну і достовірну інформацію про правила в'їзду в країну (місця) тимчасового перебування і перебування там, про звичаї місцевого населення, релігійні обряди, святині, пам'ятники природи, історії, культури й інші об'єкти туристичного показу, що знаходяться під особливою охороною, стан навколишнього природного середовища;

- свободу пересування, вільний доступ до туристичних ресурсів з урахуванням прийнятих у країні (місці) тимчасового перебування обмежувальних заходів;

- забезпечення особистої безпеки, споживчих прав і цілості свого майна, безперешкодне одержання невідкладної медичної допомоги;

- відшкодування збитків і компенсацію моральної шкоди у випадку невиконання умов договору, роздрібної купівлі-продажу туристичного продукту туроператором чи турагентом у порядку, установленому законодавством;

- сприяння органів влади (органів місцевого самоврядування) країни (місця) тимчасового перебування в одержанні правової та інших видів допомоги;

- безперешкодний доступ до засобів зв'язку.

Під час здійснення подорожі, включаючи транзит, турист зобов'язаний:

- дотримуватися законів країни (місця) тимчасового перебування, поважати її (його) соціальний устрій, звичаї, традиції, релігійні вірування;

- зберігати навколишнє природне середовище, дбайливо ставитися до пам'яток природи, історії і культури в країні (місці) тимчасового перебування;

- дотримуватися правил в'їзду в країну (місце) тимчасового перебування, виїзду з країни (місця) тимчасового перебування і перебування там, а також у країнах транзитного проїзду;

- дотримуватися під час подорожі правил особистої безпеки.

Туристи повинні проявити велике розуміння звичаїв, вірувань і вчинків місцевого населення і найбільшу повагу по відношенню до природної і культурної спадщини. Особливо туристи повинні утримуватися від виділення економічних, соціальних і культурних відмінностей, які існують між ними і місцевим населенням. Водночас під час подорожей туристи повинні мати можливість користуватися якомога кращими умовами на транспорті, пом'якшенням адміністративного і фінансового контролю. В цілому Кодекс туриста був покликаний поліпшити перебування туристів в інших країнах, збільшивши взаєморозуміння між туристами та місцевим населенням.

Загальна резолюція розвитку туризму прийнята Конференцією ООН з міжнародного туризму і подорожей, містить 6 положень, що окреслюють значення туризму, 3 положення стосовно організації туризму і технічного співробітництва (зокрема, задекларовано продовження і зростання двостороннього економічного, фінансового і технічного співробітництва в галузі туризму), підкреслює значну туристичну цінність звичайної, історичної і культурної спадщини країн, визнає свободу пересування і відсутність дискримінації, загальні положення. Загальна резолюція підтверджує і закріплює мирні пріоритети розвитку туризму.

Глобальний етичний кодекс туризму прийнятий у Сантьяго (Чилі) 1 жовтня 1999 року. Він установлює орієнтири на успішний розвиток світового туризму. У Глобальному етичному кодексі туризму закладені ідеї багатьох попередніх декларацій і нормативних документів. Враховуючи те, що згідно з прогнозами, обсяги міжнародного туризму в найближчі 20 років потрояться, члени ВТО впевнені, що Глобальний етичний кодекс туризму дасть можливість максимально посилити вигоди від розвитку туризму для населення туристичних центрів і звести до мінімуму його негативний вплив на навколишнє середовище і культурні пам'ятники. Прийняттю Глобального

етичного кодексу туризму передували розробка і практика багатьох документів цього напрямку. Глобальний кодекс туризму, прийнятий Генеральною асамблеєю СОТ в 1999 р. і затверджений спеціальною резолюцією Генеральної Асамблеї ООН у 2001 р., містить план з десяти пунктів, спрямований на збереження ресурсів, від яких залежить розвиток туризму, і на забезпечення справедливого розподілу економічних переваг від туризму.

Умови діяльності суб'єктів туристичного обслуговування згідно з хартіями та кодексами. У декларації «Світ і туризм» проголошувалося : «Ми прагнемо сприяти співпраці у сфері обміну знаннями, інформацією, технологією і людськими ресурсами в суміжних з туризмом сферах між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються; співпрацювати в цілях перетворення туризму в наукомістку галузь і заповнювати відсутні ланки в галузі економіки, соціокультурного середовища і технології; а також сприяти соціальному розвитку і процвітанню людства».

Державні відомства, національні туристські адміністрації та організації маркетингу туристських напрямків (ОМТН) повинні в тісній співпраці з приватним сектором та регіональними і місцевими властями активно створювати і збагачувати комплексні бази даних для забезпечення конкурентоспроможності туристського електронного бізнесу. На належному рівні слід захищати права споживачів, впроваджувати системи оперативного вирішення конфліктів і передові технології для зручності і комфорту мандрівників, спрощення та уніфікації документації, необхідної при перетині кордонів. В цілому цю декларацію можна вважати програмою дій в галузі розвитку інноваційних процесів в туризмі.

Міжнародна готельна конвенція щодо укладання контрактів власниками готелів і турагентами 1970 року. Сторони вносять ряд поправок, згідно зі статтею 53 готельної Конвенції 1970 року, що викликані змінами, які відбулися у професійній сфері. Запевняють, що наступні правила знаходяться в повній відповідності з професійною практикою, укладання готельних контрактів. У Конвенції вказані сторони, що підписали її, обов'язки сторін, цілі Конвенції, зокрема ті, що Конвенція покликана регулювати підписання і виконання готельних контрактів між турагентами і власниками готелів, що взяли на себе зобов'язання дотримуватися правил даної Конвенції, вказується допоміжна і доповнююча роль Конвенції, попередня оплата та інші важливі моменти співпраці турагентів і власників готелів: документи та бронювання, виплати власнику готелю, виплати турагенту, ануляції тощо.

13 травня 1995 року був узгоджений *типовий контракт, що підлягає підписанню турагентством і клієнтом* згідно з директивою ЄЕС №/134. Це зразок, за яким повинні укладатися контракти між турагентствами і клієнтами. Він містить такі обов'язкові пункти, як дані клієнтів (прізвище, ім'я, адреса), опис і ціна туру, додаткові страхові поліси, що підписуються клієнтом, можливі

додаткові домовленості, дата, підписи клієнта і фірми (печатка); клієнт підтверджує те, що він ознайомлений з даним Контрактом, який складається зі Спеціальних умов, Загальних умов і Каталогу, приймає і підтверджує його. Типовий контракт уточнює сферу взаємодії агентств з клієнтами, запобігає виникненню значної кількості спорів між ними.

Шенгенські угоди. У середині ХХ сторіччя під впливом інтеграційних і глобалізаційних процесів почали відкриватися кордони між країнами. Перші реальні практичні кроки були здійснені в 50-ті роки, коли з'явилися три нові організації в Європі, які стали основою створення Європейського Союзу.

Сьогодні європейські країни і, відповідно, їхню імміграційну політику навряд чи можна назвати цілком самостійними з огляду на те, що ввійшовши до складу ЄС, вони перетворилися в підсистеми загальноєвропейської системи і виконують відведену їм роль. ЄС поступово, і це особливо добре проглядається останніми роками, починає реалізувати власну, спільну для країн-членів, імміграційну політику. Така політика необхідна не лише для втілення історичних зобов'язань Євросоюзу щодо побудови простору свободи, безпеки і правосуддя, але й заради вирішення проблем, які створює нинішня європейська реальність і глобальні міграційні процеси, зокрема трудові.

Міграційна політика Євросоюзу є гібридом, який включає міжурядові й наднаціональні елементи: міграція в межах ЄС є значною мірою наднаціональною, тоді як міграція з-за меж ЄС в основному залишається предметом міжурядового співробітництва. Тобто спільна політика базується на поєднанні принципу національної переваги з принципом європеїзації.

14 червня 1985 року у замку Шенген (Люксембург) було підписано Угоду «Про поступове скасування перевірок на внутрішніх кордонах» між Бельгією, Люксембургом, Королівством Нідерланди, Францією та Німеччиною.

Головна мета угоди стосувалася поетапної відміни перевірок та їх спільних кордонів, а також створити зону, у якій буде відмінено процедури внутрішнього контролю і буде покращено співробітництво поліції і судової системи.

Шенген може вважатись експериментом, де випробовувалось вільне пересування перед його застосуванням у всьому Європейському Співтоваристві. Спочатку до перших п'яťох країн приєднались тільки країни, що бажали взяти участь у експерименті. Однак угода була відкрита для підписання всіма державами-членами ЄС, і інші держави могли приєднатись у найбільш прийнятний для них спосіб і час.

Португалія та Іспанія приєднались у 1991 р., Греція - у 1992 р. і Австрія - у 1995 р. Інші країни, що одночасно приєднались у 1996 р. - це п'ять північних країн: три держави-члени ЄС - Фінляндія, Швеція та Данія, та дві держави, що не є членами ЄС - Норвегія та Ісландія. Тільки дві держави-члени ЄС - Великобританія та Ірландія - вирішили не приєднуватись до угоди. Велика Британія вже виявила інтерес скористуватись цим правом, звернувшись з проханням приєднатись до виконання Шенгенської інформаційної системи (ШІС).

Конвенція відмінює всі процедури контролю на кордонах всередині Шенгенської зони шляхом усунення процедур контролю на внутрішніх кордонах на шляхах, в портах та аеропортах і посилює систему контролю на зовнішніх кордонах Шенгенської зони, сприяє розвитку співробітництва поліції, судової системи і системи кримінального судочинства, зокрема, завдяки введенню комп'ютеризованої системи обміну даними (ШС).

Для українців, особливо в цій угоді, важливі положення про в'їзд іноземних громадян на територію цих країн, яка отримала назву «Шенгенська зона».

Іноземним громадянам видається єдина віза, котра дає право вільно пересуватися територією всіх країн Шенгенської зони.

Спроби зробити пересування людей в ЄС вільними були й раніше. Так, відповідну угоду ще 1949 року підписали Велика Британія та Ірландія. Пізніше саме ці дві країни, побоюючись втратити контроль над імміграційними процесами, відмовилися приєднуватися до Шенгенської угоди в частині, яка стосується спільної візи.

1954 року Ісландія, Норвегія, Данія й Швеція об'єдналися у Північний паспортний союз, до якого 1955 року приєдналася й Фінляндія. Проте до 1985 року прихильники ідеї вільного пересування країнами Європи не могли дійти порозуміння щодо того, на кого це право поширюється: винятково на громадян країн-членів ЄС чи також на іноземців, які тимчасово перебувають на території ЄС. Крапку над «і» поставила саме Шенгенська угода, яка була підписана учасниками Економічного союзу Бенілюкс (Бельгія, Нідерланди, Люксембург), Німеччина і Франція у Люксембурзькому містечку - Шенген 1985 року.

Шенгенська зона є європейським простором вільного пересування осіб.

Головними елементами цього простору є:

- а) скасування контролю на внутрішніх кордонах країн-учасниць;
- б) гармонізація умов перетину зовнішніх кордонів країн-учасниць, а також принципів візової політики;
- в) створення спільної Шенгенської інформаційної системи (SIS та SIS-II), що дозволяє країнам-учасницям обмінюватися даними про осіб, які перетнули зовнішні кордони простору.

Історія Шенгенської співпраці після 1985 року складалася з таких етапів:

1990-1992 р. - до підписаної на початку 90-х Шенгенської конвенції (далі - ШК) долучаються Італія, Іспанія, Португалія та Греція;

1995 р. - ШК набирає чинності;

1996 р. - ШК підписують Данія, Фінляндія, Австрія та Швеція (до них також долучаються Норвегія та Ісландія, які не входять до ЄС);

2000 р. - Велика Британія частково приєднується до ШК (вона бере участь у співпраці поліційних та судових органів держав-учасниць ШЗ);

2002 р. - Ірландія частково приєднується до ШК (віднині вона також бере участь у співпраці поліційних та судових органів держав-учасниць ШЗ);

2004 р. – розширення ЄС: 10 країн Східної та Центральної Європи приєднуються до Європейського Союзу. Цього самого року Швейцарія підписує угоду про асоціацію зі ШЗ;

2007 р. - до ЄС приєднуються Румунія та Болгарія, які починають частково виконувати норми Шенгенського acquis. Ці норми передбачають адаптацію дорожніх, повітряних та морських інфраструктур, приєднання національних інформаційних мереж до Шенгенської інформаційної системи (SIS) та застосування механізмів захисту особових даних;

2007 р., грудень-січень 2008 р. - до ШЗ увійшли 9 країн, що приєдналися до ЄС у травні 2004 року: Естонія, Латвія, Литва, Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія та Мальта.

У травні 2007 року ЄС підписав угоди зі спрощення візової процедури й реадмісію з 5-ма західно-балканськими країнами - Албанією, Боснією й Герцеговиною, Чорногорією, Сербією та Македонією. Угода про реадмісію передбачає повернення до країн – підписантів нелегальних мігрантів, які проникли в ЄС з їхньої території.

У процесі обговорення положень Шенгенської угоди, зокрема, яким чином проводити скасування прикордонного контролю, стало очевидним, що потрібна додаткова угода, яка визначає умови цього процесу.

Кордони можуть бути ліквідовані лише в тому разі, якщо буде відповідна взаємодія між державами в таких питаннях, як безпека, поліція, юстиція, питання надання притулку і видачі віз, і, якщо всі учасники ШУ будуть мати доступ до бази даних заяв з цих питань.

Найважливіше положення ШУ міститься в ст.2, що передбачає вільне переміщення через внутрішні кордони в будь-якому місці без прикордонного огляду.

Звільнення від прикордонного контролю не означає права вільного в'їзду в ШЗ. За загальним правилом громадяни з третіх країн при в'їзді у ШЗ повинні мати візу (однак є розходження між державами).

Держави зобов'язалися, починаючи з 1993 року, піддавати особистому контролю пасажирів авіарейсів з третіх держав, які пересідають на внутрішні авіарейси, а також контролювати їхню ручну поклажу в аеропорту пересадки (ст.4 ШК).

Пасажири внутрішніх авіарейсів, які пересідали на рейси в треті держави, підлягали попередньому контролю в аеропорту пересадки. Контроль зданого багажу проводиться в аеропорту призначення чи в аеропорту вильоту.

До 1993 року аеропорти, з яких здійснювалися внутрішні рейси, розглядалися як пункти перетину зовнішніх кордонів.

Основою контролю для громадян третіх країн, при в'їзді в Шенгенську зону, є пред'явлення відповідних документів, причому візові документи обмежують термін перебування до 3 місяців.

Через те, що в'їзд у Шенгенську зону здійснюється через зовнішні кордони, що є також зовнішніми національними кордонами «держави першого в'їзду», згідно зі ст.5 ШК, мають зважати на такі обставини:

- по-перше, наявність дійсного документа чи документів, що дозволяють громадянину перетинати кордон;
- по-друге, наявність, у разі потреби, дійсної візи;

по-третє, подання у відповідних випадках документів, що обґрунтовують мету та умови планованої поїздки, а також наявність достатніх коштів для існування;

по-четверте, громадянин не має фігурувати в ШІС як особа, якій не дозволено в'їзд (ст.96 ШК);

по-п'яте, особа не має становити погрози державній політиці, національній безпеці і міжнародним відносинам. Як виняток, особі може бути дозволено в'їзд на територію держави з гуманітарних розумінь або через національні інтереси чи міжнародні зобов'язання, при цьому немає перешкод для здійснення права притулку (ст.28 ШК).

Адже згідно з Амстердамським договором, що його було підписано 2 жовтня 1997 року і який набрав чинності 1 травня 1999 року, шенгенський простір визнано складовою частиною розвитку інтеграції в рамках ЄС не лише за суттю, а й формально.

Для уніфікації візової політики введено єдину шенгенську візу (ст.10 ШК), що видається консульськими установами за кордоном держави основного призначення поїздки. Якщо це неможливо визначити, то віза видається державою першого в'їзду (ст.12 ШК).

Поліцейські однієї держави отримали право переслідувати злочинця на території іншої шенгенської держави. Щоправда, це право обмежене в часі й у просторі і не стосується винних в особливо тяжких злочинах (убивствах, викраденнях людей, наркобізнесі).

Найважливішим і проблематичним технічним і зрівняльним заходом є Шенгенська інформаційна система.

Вона служить для обміну даними, пов'язаними з в'їздом, видачею візи і поліцейським співробітництвом. Ця система має на меті забезпечити суспільну безпеку і порядок, включаючи безпеку держави, і застосування положення ст.93 ШК під час пересування громадян. ШІС складається з національних частин і єдиного технічного центру підтримки у Страсбурзі.

Шенгенські домовленості почали набирати чинності з 1995 р.: спочатку для семи країн ЄС (Бельгія, Іспанія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Франція), а згодом - ще для трьох (Данія, Швеція і Фінляндія). На основі спеціальних угод у 1996 р. до них приєдналися Норвегія та Ісландія, які не були членами ЄС. У 1997 р. до Шенгенських угод також долучилися Італія, Австрія і Греція.

Ще один крок формування єдиної міграційної політики ЄС розпочався в листопаді 2004 р. прийняттям так званої Гаазької програми з її планами досягти до 2010 р. спільних політичних рішень у сфері міграції і притулку. Її важливі риси полягають у: по-перше, визнанні невідворотності розвитку міграційних процесів; по-друге, прийнятті вже розширеним складом ЄС; по-третє, акцентуванні на питаннях безпеки, що віддзеркалювало світові реалії після 11 вересня 2001 р.

У програмі сформульовано завдання створити єдину європейську систему притулку, розвивати легальну міграцію і боротися з нелегальним працевлаштуванням, забезпечити інтеграцію громадян третіх країн, розвивати

зовнішньополітичний вектор міграційної політики, удосконалювати менеджмент міграційних потоків. Важлива її особливість - це виокремлення зовнішньополітичного виміру міграційної політики. Нове формулювання передбачає перетворення питань міграції і притулку на складову спільної зовнішньої політики Євросоюзу.

21 грудня 2007 року до Шенгенської зони приєдналися 9 країн з числа тих, що вступили до Європейського Союзу 1 травня 2004 року, а саме: Естонія, Латвія, Литва, Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія та Мальта. З цього моменту до зони вільного переміщення осіб повною мірою входять 22 із 27-и держав ЄС (окрім Великої Британії, Ірландії, Кіпру, Болгарії), а також Норвегія та Ісландія, які не входять до Європейського Союзу.

12 грудня 2008 року до Шенгенського безвізового простору приєдналася Швейцарія, ставши 25-м членом Шенгенської угоди. Зараз членами ЄС є 28 країн Європи.

Входження до Шенгенської зони передбачає скасування контролю на внутрішніх наземних і морських кордонах для громадян країн-учасниць Шенгену.

Віднині громадяни нових східно- та центральноєвропейських країн ЄС можуть вільно вирушати у подорож до країн Західної Європи чи до своїх центральноєвропейських сусідів, не стикаючись із тривалими та обтяжливими перевірками на кордонах».

Там же зазначено: «Розширення Шенгенського простору нестиме також відчутні переваги для громадян України. Віднині українці, які отримуватимуть шенгенські візи у консульській установі однієї із східно- та центральноєвропейських держав-членів ЄС, зможуть відвідати не тільки цю країну, але й вільно подорожувати територією всіх держав, які входять до Шенгенської зони».

Щодо України, то План дій Україна - ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки, що діє з 2001 р. та переглянутий у 2007 р., створює загальні рамки для співпраці між Україною та ЄС. Значним кроком на шляху імплементації міжнародно-правових норм та стандартів в Україні стало прийняття Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року, а також Указу Президента України від 21 серпня 2004 року щодо питання організації виконання Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

У якості першого послідовного кроку на шляху до довгострокової перспективи запровадження безвізового режиму поїздок, що визнана у Плані дій, з 1 січня 2008 р. набули чинності Угоди між Україною та ЄС про спрощення оформлення віз та про реадмісію осіб.

Безвізовий діалог між Україною та ЄС з метою вивчення умов запровадження безвізового режиму поїздок громадян України до ЄС у довгостроковій перспективі, було офіційно розпочато 29 жовтня 2008 р. Україна вже скасувала візовий режим для громадян ЄС з 1 травня 2005 р.

15.01.2008 р. Україною було ратифіковано Угоду про спрощення оформлення віз між Україною та ЄС. Угода про спрощення візового режиму передбачає суттєві преференції для українських громадян, зокрема визначає категорії українських громадян, які мають право на 5-річні візи. Це журналісти, бізнесмени, члени офіційних делегацій, родичі громадян України, які мають право на проживання в країнах-членах ЄС. Однорічні багаторазові візи отримуватимуть діячі культури, науки, спортсмени.

У договорі також визначено категорії громадян, яким видаватимуться безкоштовні візи. До них належать учні, студенти, діти віком до 18 років, пенсіонери, журналісти, професійні перевізники, громадяни, які подорожують з гуманітарною метою, інваліди та супроводжуючі особи, члени екіпажів поїздів, представники центральних та місцевих органів влади, учасники програм обміну між спорідненими містами.

В угоді зафіксований консульський збір для громадян України на рівні 35 євро, який не буде підвищений до 60 євро. Скорочено терміни розгляду заяв на видачу віз до 10 днів у звичайних випадках та до двох днів у термінових.

Крім того, угодою встановлено чіткий і вичерпний перелік документів, які подаватимуть громадяни України для оформлення віз у залежності від конкретної мети поїздки.

Вперше в угоді впроваджено інститут апеляційного оскарження відмови у видачі візи, який закріплює зобов'язання консула повідомляти причину відмови в оформленні візи, а також окрему декларацію щодо забезпечення прозорості та доступності візових процедур для аплікантів.

Однією із головних вимог ЄС є запровадження закордонних паспортів з біометричними даними, адаптованих до європейських систем електронного зчитування. Підкреслю, що зразок такого паспорта вже розроблений Консорціумом «ЄДАПС» і схвалений багатьма міжнародними та європейськими організаціями, які спеціалізуються на безпеці, наприклад, Міжнародною організацією цивільної авіації (ІСАО).

Друга вимога ЄС - уніфікація законодавства у сфері захисту персональних даних. 6 липня 2010 р. Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додатковий протокол до неї. Подальше завдання - укладення Угоди про співпрацю з Європейським бюро судової співпраці (Євроюст), що стане важливим етапом виконання вимог ЄС для безвізового режиму.

Третя вимога ЄС - вдосконалення системи інтегрованого управління кордонами з допомогою сучасних технічних засобів та обладнання. І у цьому напрямі Україна встигла зробити конкретні дії. 1 листопада 2010 Кабмін схвалив Концепцію інтегрованого управління кордонами.

Документ передбачає:

- Координацію та вдосконалення діяльності компетентних держорганів щодо забезпечення безпеки державного кордону, пропуску в установленому порядку через державний кордон осіб, транспортних засобів і товарів;
- Діяльність щодо запобігання, виявлення, розкриття транскордонних злочинів;

- Створення чотирирівневої системи контролю над в'їздом та перебуванням в Україні іноземців та осіб без громадянства.

Перелічені вище вимоги - не єдині, які поставлені Європою перед Україною. Серед них – ще уніфікація процедури видачі дипломатичних паспортів і реформування цілої низки законодавчих актів.

Таким чином, зона вільного переміщення осіб впритул наблизилася до кордонів України. 18 червня 2007 року Україна уклала з Європейським Співтовариством угоду про спрощення оформлення віз. Ця угода набула чинності з 1 січня 2008 р. 22 березня 2010 Рада Європейського Союзу із закордонних справ почала розглядати можливість підписання «дорожньої карти» стосовно впровадження безвізового режиму з Україною. На засіданні йшлося про пакет заходів, що ЄС може запропонувати Україні, в тому числі мова йшла про «дорожню карту» безвізового режиму, в обмін на проведення внутрішніх реформ.

Сучасний етап лібералізації візового режиму між Україною та ЄС потребує приведення нормативно-правової бази у відповідність до базових умов та вимог ЄС, без чого безвізовий режим з ЄС залишатиметься недосяжною метою.

Українське законодавство у сферах, що беруться до особливої уваги Європейським Союзом в процесі переговорів про надання безвізового режиму, є суттєво недосконалим. Його стан нині визнається експертами Європейського Союзу однією із найбільш очевидних перешкод для подальшого прогресу у візовому діалозі, метою якого є скасування віз для громадян України.

Для того, щоб безвізовий режим став для українців реальністю, Україні потрібно зробити чимало:

1. Запровадити біометричні закордонні паспорти. Вони міститимуть спеціальний чіп, на який можна записувати інформацію про його власника: фото, відбитки пальців, зразок голосу, знімок райдужної оболонки очей.

2. Створити єдиний міграційний орган. Поки що українська влада не вирішила, хто займатиметься всіма питаннями міграції. Створено міграційну службу України.

3. Створити електронний демографічний реєстр. Держава зберігатиме інформацію про кожного громадянина в електронній уніфікованій формі.

4. Ратифікувати конвенцію Ради Європи про захист персональних даних. Мова йде про обмеження доступу до автоматизованих баз даних, що містять відомості про громадян. Прийнято законодавство про захист персональних даних.

5. Облаштувати кордони. Зокрема, потрібно посилити охорону кордонів з країнами Європи, а також закінчити демаркацію українсько-російського морського кордону. Також необхідно запровадити систему електронного декларування товарів, щоб полегшити пересування людей і товарних потоків через кордони.

6. Вирішити проблему нелегалів. Від України вимагатимуть виконувати договір з ЄС про реадмісію. Тобто повертати на батьківщину нелегальних мігрантів з третіх країн. Також вимагатимуть повідомляти Інтерполу про всі кримінальні справи, які порушуються в Україні.

7. Реформувати судову систему за європейськими нормами. Іншими словами Україна має знизити рівень корупції.

Однак, у жовтні 2010 р. під час засідання Ради закордонних справ ЄС у Люксембурзі був прийнятий документ щодо лібералізації візового режиму. В ньому зазначалось, що автоматичного скасування віз для України не буде.

З метою поширення договірно-правової бази співробітництва у сфері туризму Держтурадміністрацією розроблено проекти міжурядових і міжвідомчих угод про співробітництво у галузі туризму з двадцятьма країнами світу, які є для України перспективними туристичними ринками, активно ведеться переговорний процес з їх укладання. Для реалізації Закону України „Про туризм” потрібно прийняти велику кількість нових законодавчих і нормативних документів, які дадуть змогу врахувати міжнародний досвід – директиви ЄС, рекомендації ВТО, СОТ та ГАТТ, а також визнати наявність у галузі специфічних суб’єктів господарювання, які на практиці існують, а законодавчо не визначені.

Політична частина угоди про асоціацію України з ЄС була підписана 21 березня 2014 року, основними пунктами якої є поступове зближення взаємин між Україною та ЄС, поглиблення економічних та торговельних відносин шляхом створення зони вільної торгівлі, посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи і безпеки. Для підписання економічного розділу асоціації необхідні суттєві структурні зміни в Україні.

Законодавство:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. – К., 1991.
3. Декларація про державний суверенітет. – К., 1990.
4. Закон України «Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р.
5. Закон України «Про дію міжнародних договорів на території України» від 10 грудня 1991 р.
6. Закон України "Про міжнародні договори України" від 29 червня 2004 р.
7. Закон України «Про правовий статус іноземців».
8. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р.
9. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо реалізації права людини на свободу пересування і вільний вибір місця проживання» від 15 червня 2001 року.
10. Директива ЄС № 90/314 від 13 травня 1995 року «Про типовий контракт, що підлягає підписанню турагентством з клієнтами».

Тема 5. Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання

Поняття туристичної діяльності. Організаційні форми та види туризму. Внутрішній та міжнародний туризм. Суб'єкти туристичної діяльності. Правовий статус туристичних агентів та туристичних операторів. Права та обов'язки суб'єктів туристичної діяльності. Права та обов'язки туристів та екскурсантів. Професійна підготовка фахівців у галузі туризму.

Поняття туристичної діяльності. Туризм - тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає.

Туристична діяльність – це діяльність зі створення та просування туристичного продукту. Туристичний продукт – це попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо).

Організаційними формами туризму є міжнародний і внутрішній туризм.

До міжнародного туризму належать: в'їзний туризм - подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний туризм - подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни.

Внутрішнім туризмом є подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак існують такі *види туризму*: дитячий; молодіжний; сімейний; для осіб похилого віку; для інвалідів; культурно-пізнавальний; лікувально-оздоровчий; спортивний; релігійний; екологічний (зелений); сільський; підводний; гірський; пригодницький; мисливський; автомобільний; самодіяльний тощо.

Особливості здійснення окремих видів туризму встановлюються законом.

Суб'єкти туристичної діяльності

Учасниками відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, є юридичні та фізичні особи, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги (перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування) чи здійснюють посередницьку діяльність із надання

характерних та супутніх послуг, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства (туристи, екскурсанти, відвідувачі та інші), в інтересах яких здійснюється туристична діяльність.

Правовий статус туристичних агентів та туристичних операторів.

Суб'єктами, що здійснюють та/або забезпечують туристичну діяльність (далі - суб'єкти туристичної діяльності), є:

туристичні оператори (далі - туроператори) - юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність;

туристичні агенти (далі - турагенти) - юридичні особи, створені згідно із законодавством України, а також фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг;

інші суб'єкти підприємницької діяльності, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг;

гіди-перекладачі, екскурсоводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу - фізичні особи, які проводять діяльність, пов'язану з туристичним супроводом і які в установленому порядку отримали дозвіл на право здійснення туристичного супроводу, крім осіб, які працюють на відповідних посадах підприємств, установ, організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти відвідування;

фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності та надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування тощо.

Перелік посад фахівців туристичного супроводу, кваліфікаційні вимоги до них та порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу визначаються центральним органом виконавчої влади в галузі туризму.

Права та обов'язки суб'єктів туристичної діяльності.

Суб'єкти туристичної діяльності мають право:

виробляти і реалізовувати туристичні послуги згідно із законодавством; вносити пропозиції щодо охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, порядку використання;

вносити пропозиції щодо вдосконалення освітніх програм з професійного навчання в галузі туризму, підвищення рівня професійної підготовки працівників і фахівців у галузі туризму;

на встановлення об'єктам туристичної інфраструктури (готелям, іншим об'єктам, призначеним для надання послуг з розміщення, закладам харчування, курортним закладам тощо), власниками яких вони є, відповідної категорії;

на отримання в установленому порядку інформації, необхідної для здійснення їх діяльності, в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;

брати в установленому порядку участь у розробці програм розвитку туризму та курортно-рекреаційної сфери;

визначати та оприлюднювати шляхом опублікування загальні умови типового (публічного) договору на надання туристичних послуг;

визначати мінімальну кількість туристів (екскурсантів) у групі;

на відшкодування збитків, заподіяних внаслідок незаконних рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб чи заподіяних суб'єктами туристичної діяльності.

Суб'єкти туристичної діяльності зобов'язані:

проводити діяльність у галузі туризму, яка підлягає ліцензуванню, лише за наявності ліцензій;

надавати туристичні послуги, що підлягають обов'язковій сертифікації, після проведення такої сертифікації в установленому порядку;

залучати до надання туристичних послуг осіб, які відповідають встановленим законодавством відповідним кваліфікаційним вимогам, а у випадках, визначених Законом про туризм, також мають відповідні дозволи на право здійснення туристичного супроводу;

надавати туристам необхідну і достовірну інформацію про туристичні послуги, права, обов'язки та правила поведінки туристів (екскурсантів), мови страхування, порядок відшкодування завданих збитків, умови відмови від послуг, правила візового митного режиму, перетинання державного кордону та іншу інформацію;

надавати туристичні послуги в обсягах та в терміни, обумовлені договором;

виконувати вимоги закону щодо забезпечення безпеки туристів, охорони туристичних ресурсів України та довкілля;

вести облікову та іншу визначену законодавством документацію, надавати в установленому порядку бухгалтерську та статистичну звітність;

відшкодувати в установленому порядку збитки, завдані туристам (екскурсантам), іншим особам та довкіллю.

Права та обов'язки туристів та екскурсантів.

Туристи і екскурсанти мають право на:

реалізацію закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, відновлення і зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб, захист і повагу людської гідності;

необхідну і достовірну інформацію про правила в'їзду до країни (місця) тимчасового перебування, а також виїзду з країни (місця) тимчасового перебування і перебування там, про звичаї місцевого населення, пам'ятки природи, історії, культури та інші об'єкти туристичного показу, що знаходяться під особливою охороною, стан навколишнього середовища;

інформацію про наявність ліцензії у суб'єкта, що здійснює підприємницьку діяльність у галузі туризму, дозволів, сертифікатів, інших документів, наявність яких передбачена законодавством;

отримання обов'язкової інформації, що передує укладенню договору;

отримання туристичних послуг, передбачених договором;

особисту безпеку, захист життя, здоров'я, прав споживача, а також майна;

одержання відповідної медичної допомоги;

відшкодування матеріальних і моральних збитків у разі невиконання або неналежного виконання умов договору;

сприяння з боку органів державної влади України в одержанні правових та інших видів допомоги, а громадяни України також і за її межами;

реалізацію інших прав.

Туристи і екскурсанти зобов'язані:

не порушувати права та законні інтереси інших осіб, вимоги законів, які діють на території країни перебування;

виконувати митні, прикордонні, санітарні та інші правила;

поважати політичний та соціальний устрій, традиції, звичаї, релігійні вірування країни (місця) перебування;

зберігати довкілля, дбайливо ставитися до об'єктів природи та культурної спадщини в країні (місці) тимчасового перебування;

дотримуватися умов і правил, передбачених договором про надання туристичних послуг;

надавати персональну інформацію в обсязі, необхідному для реалізації туристичного продукту;

дотримуватися під час подорожі правил особистої безпеки;

відшкодувати збитки, завдані їх неправомірними діями,

виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством України та законодавством країни тимчасового перебування.

Професійна підготовка фахівців у галузі туризму

Професійна підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації кадрів у галузі туризму здійснюються державними, комунальними та приватними навчальними закладами в порядку, визначеному законодавством.

Підготовка окремих категорій фахівців туристичного супроводу (гідів-перекладачів, екскурсаводів, спортивних інструкторів, провідників тощо), які не потребують здобуття громадянами професійно-технічної або вищої освіти із здобуттям кваліфікації за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем, може здійснюватися у встановленому порядку юридичними чи фізичними особами.

Центральний орган виконавчої влади в галузі туризму (Державне агенство з туризму й курортів) бере участь у підготовці навчальних планів і програм навчання фахівців у галузі туризму, їх професійній підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації, затверджує перелік посад фахівців туристичного супроводу, кваліфікаційні вимоги до них та порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу.

Наукові дослідження розвитку туризму проводяться з метою:

наукового забезпечення державної політики в галузі туризму, прогнозування та визначення перспектив його розвитку;

встановлення методик класифікації та оцінки туристичних ресурсів, режиму їх охорони, збереження та відновлення, порядку використання;

обліку гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля;

розробки пропозицій щодо проектів державних цільових, регіональних та місцевих програм розвитку туризму, а також щодо визначення ліцензійних умов та переліку посад фахівців туристичного супроводу, кваліфікаційних вимог щодо них, удосконалення професійної підготовки фахівців у сфері туристичної діяльності тощо. Учасники відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, - юридичні особи та громадяни, які надають туристичні послуги, залежно від мети можуть утворювати об'єднання підприємств, що є юридичними особами чи без створення юридичних осіб, або вступати в такі об'єднання в порядку, визначеному Господарським кодексом України та іншими законами.

З метою реалізації та захисту своїх прав і законних інтересів у галузі туризму суб'єкти туристичної діяльності можуть створювати неприбуткові організації у сфері туристичної діяльності в порядку, визначеному Цивільним кодексом України або Законом України "Про об'єднання громадян" чи іншими законами.

Громадські організації туристичної спрямованості.

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства з метою реалізації та захисту прав і законних інтересів можуть об'єднуватися в громадські організації туристичної спрямованості.

Неприбуткові організації в галузі туризму можуть спрямовувати свою діяльність на:

формування і поширення інформації про туристичні ресурси України;

підготовку пропозицій щодо розвитку туризму, курортно-рекреаційної сфери, охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, порядку використання;

популяризацію туризму і сприяння його розвитку;

розробку власних стандартів туристичного, готельного, екскурсійного та іншого обслуговування, схвалення кодексів ustalеної практики та правил професійної етики;

впровадження власних систем контролю якості дійснення туристичної діяльності;

пропонування для спільного використання юридичними особами та громадянами-підприємцями, що надають туристичні послуги, знаків для товарів і послуг;

вдосконалення освітніх програм з професійного навчання в галузі туризму, підвищення рівня професійної підготовки працівників і фахівців у галузі туризму;

саморегулювання в галузі туризму; реалізацію та захист спільних прав і інтересів учасників туристичної діяльності, тощо.

Законодавство:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року.
5. Директива ЄС № 90/314 від 13 травня 1995 року «Про типовий контракт, що підлягає підписанню турагентством з клієнтами».
6. Закон України « Про об'єднання громадян».

Тема 6. Організаційно-правові вимоги щодо здійснення туристичної діяльності.

Завдання правового регулювання ліцензування туристичної діяльності. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності. Організаційні вимоги при здійсненні туристичної діяльності. Фінансове забезпечення відповідальності туроператора. Сертифікація і стандартизація у сфері туристичної діяльності. Встановлення категорій об'єктів туристичної інфраструктури. Договір на туристичне обслуговування. Договір на екскурсійне обслуговування. Договір на готельне обслуговування. Положення про туристичний ваучер.

Завдання правового регулювання ліцензування туристичної діяльності. Правове регулювання туристичної діяльності здійснюється задля впорядкування господарських відносин у сфері надання туристичних послуг, а також для захисту прав громадян при використанні туристичних ресурсів України.

Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності були затверджені Наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 року. Вони визначають вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання суб'єктами господарювання, які провадять туроператорську діяльність.

У Ліцензійних умовах терміни вживаються у таких значеннях:

службове приміщення (офіс) - приміщення за місцезнаходженням ліцензіата або його філії, іншого відокремленого підрозділу, що використовується при провадженні туроператорської діяльності.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про туризм», «Про захист прав споживачів». Порядок та умови ліцензування туроператорської діяльності визначено Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».

Перелік документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії на провадження туроператорської діяльності, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 04 липня 2001 року № 756 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 року № 712).

Не може бути видана ліцензія на провадження туроператорської діяльності суб'єкту господарювання із найменуванням, тотожним найменуванню іншого суб'єкта господарювання, якому ліцензія видана раніше і інформація про якого внесена до ліцензійного реєстру.

Ліцензіат зобов'язаний повідомляти орган ліцензування про всі зміни даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви про видачу ліцензії. У разі виникнення таких змін ліцензіат зобов'язаний протягом десяти робочих днів подати до органу ліцензування відповідне повідомлення в письмовій формі

разом з документами або їх нотаріально засвідченими копіями, які підтверджують зазначені зміни.

Здійснюючи рекламу в засобах масової інформації, туроператор повинен керуватися Законом України «Про рекламу», іншими нормативно-правовими актами, які регулюють цю сферу правових відносин.

Організаційні вимоги при здійсненні туристичної діяльності

Ліцензіат при провадженні туроператорської діяльності повинен дотримуватися таких організаційних вимог:

1) надавати туристичні послуги в обсягах та в строки, обумовлені умовами договору про туристичне обслуговування;

2) виконувати вимоги законодавства України в сфері міграції, а також протидії торгівлі людьми, зокрема, щодо недопущення фактів здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, вербування, переміщення, переховування, передача або удержання людини, вчинені з метою сексуальної, трудової та інших видів експлуатації громадян;

3) інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, необхідність виконання загальнообов'язкових вимог та запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо).

У туроператора повинні зберігатися:

ліцензія на провадження туроператорської діяльності;

документи, що підтверджують фінансове забезпечення цивільної відповідальності перед туристами (гарантія банку або іншої кредитної установи);

угоди із страховиками (медичне страхування та від нещасного випадку), які повинні передбачати надання медичної допомоги туристам та відшкодування їх витрат при настанні страхового випадку безпосередньо в країні (місці) тимчасового перебування;

договори на туристичне обслуговування з туристами (або з туристичними агентами, якщо договори укладаються через туристичних агентів).

Туроператор повинен подавати в установленому порядку у повному обсязі достовірну статистичну інформацію за формами державної статистичної звітності № 1-ТУР «Звіт про діяльність туристичної організації», № 1-ТУР(к) «Звіт про діяльність туристичної організації» відповідно до наказу Державного комітету статистики України від 04 березня 1998 року № 96, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 19 березня 1998 року за № 182/2622.

Туроператор повинен відшкодувати матеріальні і моральні збитки у разі невиконання або неналежного виконання умов договору на туристичне обслуговування.

Туроператор повинен забезпечувати присутність керівника, або його заступника, або уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування планової (позапланової) перевірки додержання вимог цих Ліцензійних умов.

Загальні вимоги до службового приміщення (офісу) для провадження туроператорської діяльності

Службове приміщення (офіс) для провадження туроператорської діяльності повинно відповідати таким вимогам:

1) мати інформаційну вивіску або інформаційну табличку чи зовнішню рекламу із зазначенням повного найменування ліцензіата, яке відповідає запису про проведення державної реєстрації юридичної особи у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

2) бути забезпеченим засобами телефонного та факсимільного зв'язку, доступом до мережі Інтернет;

3) при вході має бути розміщено інформацію про режим його роботи.

Туроператор на видному та доступному для туриста місці в тій частині службового приміщення (офісу), де здійснюється укладання договорів на туристичне обслуговування, повинен розмістити таку інформацію та документи:

фотокопію ліцензії;

копію довідки банківської або іншої кредитної установи про підтвердження фінансового забезпечення цивільної відповідальності ліцензіата; відомості про керівника, заступників керівника (за наявності) та головного бухгалтера та номери їх засобів зв'язку;

книгу відгуків та пропозицій громадян;

Закон України «Про туризм»;

Закон України «Про захист прав споживачів»;

ці Ліцензійні умови;

адресу та телефони центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері туризму, відповідного територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів;

перелік засобів зв'язку ліцензіата.

У разі закриття офісного приміщення (ремонт, санітарна обробка, зупинення господарської діяльності тощо) ліцензіат не пізніше ніж за десять днів до такого закриття подає особисто або надсилає рекомендованим листом з повідомленням про вручення письмове повідомлення до органу ліцензування про дату та строк, на який закривається офісне приміщення, та розміщує оголошення про дату та строк, на який закривається офісне приміщення, при вході до нього.

У разі закриття офісного приміщення у зв'язку із виникненням обставин непереборної сили (пожежа, затоплення тощо) ліцензіат повідомляє про це орган ліцензування у зручний для нього спосіб у день настання таких обставин.

Кваліфікаційні вимоги до керівника туроператора та його персоналу

Керівник туроператора, його філії, іншого відокремленого підрозділу повинен мати вищу освіту, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти, та стаж роботи у сфері туризму не менше 3 років, що підтверджується записами в трудовій книжці, або вищу освіту у сфері туризму, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти.

Керівником туроператора, його філії, іншого відокремленого підрозділу туроператора, головним бухгалтером не може бути особа:

якій заборонено здійснювати цей вид господарської діяльності або займати керівні посади за вироком суду, який набрав законної сили;

яка має непогашену судимість за вчинення корисливих злочинів у цій сфері.

У штаті туроператора повинно налічуватись не менше 30 відсотків працівників, які мають стаж роботи у сфері туризму не менше 3 років, що підтверджується записами в трудових книжках, або вищу освіту у сфері туризму, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти. Ліцензіат повинен забезпечити оформлення трудових відносин з найманими працівниками відповідно до положень трудового законодавства.

Фінансове забезпечення відповідальності туроператора та турагента.

Мінімальний розмір фінансового забезпечення туроператора має становити суму, еквівалентну не менше ніж 20 000 євро. Розмір фінансового забезпечення туроператора, який надає послуги виключно з внутрішнього та в'їзного туризму, має становити суму, еквівалентну не менше ніж 10 000 євро.

Фінансове забезпечення цивільної відповідальності туроператора протягом дії ліцензії має бути безперервним.

При наданні повноважень туристичному агенту на посередницьку діяльність з реалізації комплексу туристичних послуг, сформованих туроператором, ліцензіат повинен:

укласти з туристичним агентом відповідний агентський договір у письмовій формі;

мати копію документа, що підтверджує фінансове забезпечення цивільної відповідальності агента перед туристами (гарантія банку або іншої кредитної установи).

Між туроператором та нерезидентами можуть укладатися у письмовій формі договори (контракти) про співпрацю згідно з нормами чинного законодавства України або міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Туроператор може укласти договори із надання характерних та супутніх послуг з іншими юридичними та фізичними особами.

Вимоги до здійснення туроператорської діяльності

Туроператорська діяльність є виключною. Туроператор не має права провадити інші види господарської діяльності, крім тієї, що визначена Законом України «Про туризм» та цими Ліцензійними умовами.

Туроператор може здійснювати також і турагентську діяльність.

У випадку укладання договору на туристичне обслуговування безпосередньо туроператором він повинен оформити та видати туристу платіжний документ (корінець прибуткового ордера, квитанцію, касовий чек тощо), що підтверджує унесення туристом до каси туроператора вартості туристичних послуг, обумовлених договором з туристом. Якщо турист сплачує вартість туристичних послуг за договором на туристичне обслуговування через банківську установу або з використанням електронних платіжних засобів, оформлення платіжного документа туроператором не здійснюється.

Туроператор під час організації виїзного туризму повинен оформити та видати туристу безпосередньо або через турагента такі документи:

договір з туристом на туристичне обслуговування або ваучер, якщо договір укладається шляхом видачі ваучера;

договір на обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування (крім випадку самостійного укладення такого договору туристом);

проїзні документи (квитки, в тому числі електронні квитки), якщо перевезення входить до складу послуг, передбачених договором на туристичне обслуговування.

Туроператор при організації в'їзного туризму може направляти до дипломатичних представництв/консульських установ України листи-підтвердження щодо туристичного характеру поїздки іноземців в Україну.

Туроператор під час організації внутрішнього туризму повинен оформити та видати туристу безпосередньо або через турагента такі документи:

договір з туристом на туристичне обслуговування або ваучер, якщо договір укладається шляхом видачі ваучера;

договір на обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування (крім випадку самостійного укладення такого договору туристом);

проїзні документи (квитки, в тому числі електронні квитки), якщо перевезення входить до складу послуг, передбачених договором на туристичне обслуговування.

Туроператор повинен дотримуватися вимог законодавства щодо організації діяльності, пов'язаної з наданням туристичних послуг.

З метою створення рівних можливостей суб'єктам туристичної діяльності на ринку туристичних послуг та забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян, захисту навколишнього природного середовища, підвищення рівня туристичного обслуговування здійснюється ліцензування туроператорської діяльності.

Суб'єкт підприємницької діяльності, який отримав ліцензію на туроператорську діяльність, має виключне право на надання послуг з оформлення документів для виїзду за межі України. Туроператор може здійснювати також і турагентську діяльність.

Загальний розмір частки туроператора в статутних фондах інших туроператорів України не може перевищувати 20 відсотків їх статутних фондів.

Суб'єкт господарювання не має права у своїй назві використовувати слово "туроператор" без отримання ним ліцензії на здійснення туроператорської діяльності.

Не може бути видана ліцензія на туроператорську діяльність суб'єкту підприємницької діяльності із назвою, тотожною назві іншого суб'єкта підприємницької діяльності, якому ліцензія видана раніше і інформація про нього внесена до відповідного реєстру.

Сертифікація і стандартизація у сфері туристичної діяльності.

В Україні діє державна система стандартизації у сфері туристичної діяльності, котра спрямована на:

захист інтересів споживачів і держави з питань безпеки туризму, життя і здоров'я громадян, охорони майна та довкілля;

класифікацію туристичних ресурсів України, забезпечення їх охорони, встановлення гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля;

підвищення якості товарів, робіт, послуг відповідно до потреб споживачів; забезпечення безпеки об'єктів туристичних відвідувань з урахуванням ризику виникнення природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій;

взаємозамінність та сумісність товарів, робіт, послуг, їх уніфікацію;

створення нормативної бази функціонування систем стандартизації і сертифікації товарів, робіт, послуг.

Сертифікація товарів, робіт, послуг у сфері туристичної діяльності здійснюється з метою:

запобігання реалізації товарів, робіт, послуг, небезпечних для життя, здоров'я людей, майна і довкілля;

сприяння споживачам у свідомому виборі товарів, робіт, послуг;

забезпечення дотримання обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки;

гармонізації стандартів, норм і правил з міжнародними стандартами, рекомендаціями, нормами і правилами, що стосуються вимог до об'єктів відвідування і туристичних послуг, взаємодії туроператорів, використання обмежених туристичних ресурсів, якості і видів туристичних послуг.

Перелік туристичних послуг, що підлягають обов'язковій сертифікації стосовно безпеки для життя та здоров'я людей, захисту їх майна та охорони довкілля, порядок проведення сертифікації послуг у сфері туристичної діяльності визначаються Кабінетом Міністрів України відповідно до закону.

Підтвердження відповідності туристичних послуг здійснюється в установленому порядку.

З метою підвищення рівня туристичного обслуговування, сприяння споживачам у свідомому виборі туристичних послуг, забезпечення рівних можливостей суб'єктам туристичної діяльності на ринку туристичних послуг, забезпечення захисту прав і законних інтересів, життя, здоров'я та майна громадян, підвищення рівня екологічної безпеки об'єктам туристичної інфраструктури присвоюються категорії якості та рівня обслуговування.

Встановлення об'єктам туристичної інфраструктури (готелям, іншим об'єктам, призначеним для надання послуг з розміщення, закладам харчування, курортним закладам тощо) відповідної категорії здійснюється за заявою його власника.

Види категорій об'єктів туристичної інфраструктури, порядок їх встановлення та зміни, а також порядок доведення до споживачів інформації

про вид об'єкта туристичної інфраструктури та про вид його категорії визначаються Кабінетом Міністрів України.

Встановлення категорії об'єктів туристичної інфраструктури (готелів, інших об'єктів, призначених для надання послуг з розміщення, закладів харчування, курортних закладів тощо) здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері туризму та курортів, а об'єктів туристичної інфраструктури, розташованих на території Автономної Республіки Крим, - органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань туризму.

Забороняється надавати послуги з розміщення без наявності свідоцтва про встановлення відповідної категорії.

Договір про надання туристичних послуг

Договори у сфері туристичної діяльності можна розділити на три групи: договори, що укладаються між туроператором (турагентом) і туристом; договори, що укладаються між туроператором і турагентом; договори, що укладаються між туроператором і його партнерами – безпосередніми виконавцями окремих послуг. Фактично для здійснення діяльності із надання туристичних послуг суб'єкти господарювання, що займаються наданням туристичних послуг, вступають у різні договірні відносини: з туроператорами (турагентами), виробниками і виконавцями туристичних і супутніх послуг, споживачами туристичних послуг.

Туроператор повинен укласти з туристом договір про туристичне обслуговування в письмовій формі відповідно до вимог статті 20 Закону України «Про туризм», а у разі укладання його в електронній формі також відповідно до вимог Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» та інших нормативно-правових актів. При укладанні договору на туристичне обслуговування турист проставляє свій підпис у паперовій формі цього договору, чим підтверджує, що він ознайомився з його умовами до укладання цього договору. Туроператор повинен відшкодувати матеріальні і моральні збитки у разі невиконання або неналежного виконання умов договору на туристичне обслуговування.

Туроператор інформує туристів про умови надання туристичних послуг до укладання договору в порядку, визначеному статтею 19-1 [Закону України «Про туризм»](#). Договір на туристичне обслуговування повинен відповідати вимогам статті 20 [Закону України «Про туризм»](#). Якість туристичних послуг повинна відповідати умовам договору.

При наданні повноважень туристичному агенту на посередницьку діяльність з реалізації комплексу туристичних послуг, сформованих туроператором, ліцензіат-туроператор повинен: укласти з туристичним агентом відповідний агентський договір у письмовій формі; мати копію документа, що

підтверджує фінансове забезпечення цивільної відповідальності агента перед туристами (гарантія банку або іншої кредитної установи).

Між туроператором та нерезидентами можуть укладатися у письмовій формі договори (контракти) про співпрацю згідно з нормами чинного законодавства України або міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України. Туроператор може укладати договори із надання характерних та супутніх послуг з іншими юридичними та фізичними особами. Будь-яка інформація, надана туроператором (турагентом), повинна містити достовірні відомості про умови договору на туристичне обслуговування.

Інформація про умови надання туристичних послуг, яку туроператор (турагент) поширює до укладення договору на туристичне обслуговування, має доводитися у доступній, наочній формі, бути розбірливою, зрозумілою та містити відомості про:

- 1) місце надання туристичних послуг, програму туристичного обслуговування;
- 2) характеристику транспортних засобів, що здійснюють перевезення, зокрема їх вид і категорію;
- 3) характеристику готелів та інших об'єктів, призначених для надання послуг з тимчасового розміщення, у тому числі місце їх розташування, категорію, відомості про підтвердження відповідності послуг готелю встановленим вимогам, строки і порядок оплати готельного обслуговування;
- 4) види і способи забезпечення харчування під час туристичної подорожі;
- 5) мінімальну кількість туристів у групі, а також інформування туриста про те, що туристична подорож не відбудеться через недобір групи, не пізніше ніж за три дні до початку туристичної подорожі;
- 6) ціну туристичних послуг.

Туроператор (турагент) зобов'язаний додержуватися умов надання комплексу туристичних послуг, про які був поінформований споживач до укладення договору на туристичне обслуговування, крім випадків, коли про зміну таких умов повідомлено споживача до укладення договору або якщо зміни внесено на підставі угоди, укладеної між сторонами договору.

До укладення договору на туристичне обслуговування споживачеві туристичного продукту надається інформація про:

- 1) основні вимоги до оформлення в'їзних/виїзних документів (паспорт, дозвіл (віза) на в'їзд/виїзд до країни тимчасового перебування), у тому числі строк їх оформлення;
- 2) медичні застереження стосовно здійснення туристичної подорожі, зокрема протипоказання через певні захворювання, особливості фізичного стану (фізичні недоліки) і вік туристів, а також умови безпеки туристів у країні (місці) тимчасового перебування;
- 3) туроператора (турагента), його місцезнаходження, поштові реквізити, контактний телефон, наявність ліцензії на провадження туристичної

діяльності, сертифікатів відповідності та інші відомості відповідно до законодавства про захист прав споживачів;

4) керівника групи та засоби зв'язку з ним у разі здійснення туристичної подорожі за кордон чи перебування за кордоном неповнолітньої та/або малолітньої особи з метою встановлення законними представниками неповнолітньої або малолітньої особи прямого зв'язку з нею;

5) час та місце проміжних зупинок і транспортних сполучень та категорію місця, яке споживач займатиме в певному виді транспортного засобу;

6) види і тематику екскурсійного обслуговування, порядок здійснення зустрічей і провідів, супроводу туристів;

7) стан навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя;

8) назву, адресу та контактний телефон представництв туроператора або організації (організацій), уповноваженої туроператором на прийняття скарг і претензій туристів, а також адреси і телефони дипломатичних установ України у країні (місці) тимчасового перебування або місцевих служб, до яких можна звернутися у разі виникнення труднощів під час туристичної подорожі;

9) порядок забезпечення туроператором обов'язкового та/або добровільного страхування туристів, розмір, порядок і умови виплати страхового відшкодування, а також можливість та умови добровільного страхування витрат, пов'язаних з розірванням договору на туристичне обслуговування за ініціативою туриста, страхування майна;

10) розмір фінансового забезпечення туроператора (турагента) на випадок його неплатоспроможності (банкрутства) та кредитну установу, яка надала таке забезпечення.

За договором на туристичне обслуговування одна сторона (туроператор, який укладає договір безпосередньо або через турагента) зобов'язується надати за замовленням іншої сторони (туриста) комплекс туристичних послуг (туристичний продукт), а турист зобов'язується оплатити його.

До договору на туристичне обслуговування застосовуються загальні положення договору про надання послуг, якщо інше не передбачено законом.

Договір на туристичне обслуговування укладається в письмовій чи електронній формі відповідно до закону.

У договорі на туристичне обслуговування зазначаються істотні умови договору:

1) строк перебування у місці надання туристичних послуг із зазначенням дат початку та закінчення туристичного обслуговування;

2) характеристика транспортних засобів, що здійснюють перевезення, зокрема їх вид і категорія, а також дата, час і місце відправлення та повернення (якщо перевезення входить до складу туристичного продукту);

3) готелі та інші аналогічні засоби розміщення, їх місце розташування, категорія, а також відомості про підтвердження відповідності послуг готелю встановленим вимогам, строк і порядок оплати готельного обслуговування;

4) види і способи забезпечення харчування;

5) мінімальна кількість туристів у групі (у разі потреби) та у зв'язку з цим триденний строк інформування туриста про те, що туристична подорож не відбудеться через недобір групи;

6) програма туристичного обслуговування;

7) види екскурсійного обслуговування та інші послуги, включені до вартості туристичного продукту;

8) інші суб'єкти туристичної діяльності (їх місцезнаходження та реквізити), які надають туристичні послуги, включені до туристичного продукту;

9) страховик, що здійснює обов'язкове та/або добровільне страхування туристів за бажанням туриста, інших ризиків, пов'язаних з наданням туристичних послуг;

10) правила в'їзду до країни (місця) тимчасового перебування та перебування там;

11) вартість туристичного обслуговування і порядок оплати;

12) форма розрахунку.

Зміна ціни туристичного продукту після укладення договору на туристичне обслуговування допускається лише у разі необхідності врахування зміни тарифів на транспортні послуги, запровадження нових або підвищення діючих ставок податків і зборів та інших обов'язкових платежів, зміни курсу гривні до іноземної валюти, в якій виражена вартість туристичного продукту.

Зміна ціни туристичного продукту можлива не пізніше як за 20 днів до початку туристичної подорожі. При цьому збільшення ціни туристичного продукту не може перевищувати п'яти відсотків його початкової ціни. У разі якщо ціна туристичного продукту вища за початкову ціну на п'ять відсотків, турист має право відмовитися від виконання договору, а туроператор (турагент) зобов'язаний повернути йому раніше сплачену суму.

Кожна із сторін договору на туристичне обслуговування до початку туристичної подорожі може вимагати внесення змін до цього договору або його розірвання у зв'язку із зміною істотних умов договору та обставин, якими вони керувалися під час укладення договору, зокрема у разі:

1) погіршення умов туристичної подорожі, зміни її строків;

2) непередбаченого підвищення тарифів на транспортні послуги;

3) запровадження нових або підвищення діючих ставок податків і зборів, інших обов'язкових платежів;

4) істотної зміни курсу гривні до іноземної валюти, в якій виражена ціна туристичного продукту;

5) домовленості сторін.

Туроператор (турагент) зобов'язаний не пізніше як через один день з дня, коли йому стало відомо про зміну обставин, якими сторони керувалися під час укладення договору на туристичне обслуговування, та не пізніше як за три дні до початку туристичної подорожі повідомити туриста про таку зміну обставин з метою надання йому можливості відмовитися від виконання договору без відшкодування шкоди туроператору (турагенту) або внести зміни до договору, змінивши ціну туристичного обслуговування.

Туроператор або турагент вправі відмовитися від виконання договору лише за умови повного відшкодування замовникові збитків, підтверджених у встановленому порядку та заподіяних внаслідок розірвання договору, крім випадку, якщо це відбулося з вини туриста.

Турист вправі відмовитися від виконання договору на туристичне обслуговування до початку туристичної подорожі за умови відшкодування туроператору (турагенту) фактично здійснених ним документально підтверджених витрат, пов'язаних із відмовою.

Якщо під час виконання договору на туристичне обслуговування туроператор не в змозі надати значну частину туристичного продукту, щодо якого відповідно до договору на туристичне обслуговування сторони досягли згоди, туроператор повинен з метою продовження туристичного обслуговування вжити альтернативних заходів без покладення додаткових витрат на туриста, а в разі потреби відшкодувати йому різницю між запропонованими послугами і тими, які були надані. У разі неможливості здійснення таких заходів або відмови туриста від них туроператор зобов'язаний надати йому без додаткової оплати еквівалентний транспорт для повернення до місця відправлення або іншого місця, на яке погодився турист, а також відшкодувати вартість ненаданих туроператором туристичних послуг і виплатити компенсацію у розмірі, визначеному в договорі за домовленістю сторін.

Туроператор несе перед туристом відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування, крім випадків, якщо:

невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося з вини туриста;

невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося з вини третіх осіб, не пов'язаних з наданням послуг, зазначених у цьому договорі, та жодна із сторін про їх настання не знала і не могла знати заздалегідь;

невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося внаслідок настання форс-мажорних обставин або є результатом подій, які туроператор (турагент) та інші суб'єкти туристичної діяльності, які надають туристичні послуги, включені до туристичного продукту, не могли передбачити.

Договір на туристичне обслуговування може передбачати компенсацію у разі спричинення шкоди туристу невиконанням або неналежним виконанням туристичних послуг, включених до туристичного продукту, відповідно до міжнародних конвенцій, що регламентують надання таких послуг.

Права і обов'язки, відповідальність сторін та інші умови договору між туроператором і турагентом визначаються відповідно до загальних положень про агентський договір, якщо інше не передбачено договором, укладеним між ними, а також цим Законом.

Якість туристичних послуг має відповідати умовам договору на туристичне обслуговування, порядок і способи захисту порушених прав туристів визначаються Законом України "Про захист прав споживачів".

Відповідальність за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю та майну туриста, встановлюється законом, якщо договором на туристичне обслуговування не передбачена більша відповідальність туроператора.

Договір на екскурсійне обслуговування .

За договором на екскурсійне обслуговування одна сторона (суб'єкт, що здійснює туристичну діяльність) за встановлену договором плату зобов'язується надати за замовленням іншої сторони (екскурсанта) обслуговування, істотною частиною якого є послуги екскурсовода (гіда-перекладача) загальною тривалістю не більше 24 годин, які не включають у себе послуги з розміщенням.

Договір на екскурсійне обслуговування укладається за правилами, визначеними цивільним законодавством, у тому числі шляхом видачі ваучера.

Загальні положення про договір на надання послуг застосовуються до договору на екскурсійне обслуговування, якщо інше не передбачено законом та не суперечить суті зобов'язання.

Особа, яка надає екскурсійні послуги, зобов'язана до укладення договору на екскурсійне обслуговування надати екскурсанту необхідну і достовірну інформацію щодо екскурсійного обслуговування, його видів і особливостей, кваліфікації екскурсовода, про порядок і строки оплати екскурсійних послуг, а також надати екскурсанту на його прохання іншу інформацію з питань екскурсійного обслуговування.

Відповідальність сторін за невиконання, неналежне виконання зобов'язань відповідно до договору на екскурсійне обслуговування, порядок припинення договору на екскурсійне обслуговування визначаються відповідно до цивільного законодавства та законодавства з питань захисту прав споживачів.

Договір на готельне обслуговування.

За договором на готельне обслуговування одна сторона (готель або інший суб'єкт, що надає послуги з розміщення) зобов'язується за дорученням іншої сторони (проживаючого) надати послуги по тимчасовому проживанню (ночівлі) у спеціально обладнаному жилу приміщенні (номері), виконати або організувати виконання інших визначених договором на готельне обслуговування послуг, пов'язаних із тимчасовим проживанням, а проживаючий зобов'язується сплатити за ці послуги встановлену плату.

До послуг, пов'язаних з тимчасовим розміщенням, належать послуги з обслуговування жилого приміщення (номера), харчування (ресторанного обслуговування), із збереження майна і багажу проживаючого, а також інші послуги, надані залежно від категорії готелю.

До відносин за договором на готельне обслуговування застосовуються норми цивільного законодавства, цей Закон, законодавство з питань захисту

прав споживачів та інші нормативно-правові акти, прийняті відповідно до них. Цей Закон застосовується при наданні готельного обслуговування в мотелях, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, а також інших місцях, призначених для розміщення громадян.

Готель або інший суб'єкт, що надає послуги з розміщення, зобов'язаний до укладення договору надати необхідну і достовірну інформацію про послуги з готельного обслуговування, їх види і особливості, про порядок і терміни оплати послуг готелю та надати проживаючому на його прохання інші пов'язані із договором і відповідним готельним обслуговуванням відомості, а також іншу інформацію, передбачену законодавством про захист прав споживачів.

Договір на готельне обслуговування укладається як шляхом укладення письмового договору, так і шляхом прийняття готелем заявки на бронювання за допомогою поштового, телефонного чи іншого зв'язку, що дозволяє достовірно встановити особу, від якої надходить заявка. У разі прийняття заявки договір на готельне обслуговування вважається укладеним з моменту отримання підтвердження готелю про прийняття замовлення та вказівки можливого початку надання готельного обслуговування з визначеного часу.

Відповідальність за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю чи майну проживаючого, визначається відповідно до цивільного законодавства, якщо договором на готельне обслуговування не передбачена підвищена відповідальність готелю.

Права й обов'язки, відповідальність сторін та інші умови договору між туроператором (турагентом) та готелем чи іншим суб'єктом, що надає послуги розміщення, визначаються загальними положеннями про агентський договір, якщо інше не передбачено договором між ними та цим Законом.

Положення про туристичний ваучер.

Ваучер - форма письмового договору на туристичне або на екскурсійне обслуговування, яка може використовуватися відповідно до Закону України «Про туризм».

У договорі на туристичне обслуговування, укладеному шляхом видачі ваучера, мають міститися такі дані:

найменування та місцезнаходження суб'єкта туристичної діяльності, номер ліцензії (дозволу) на відповідний вид діяльності, юридична адреса;

прізвище, ім'я (по батькові) туриста (при груповій поїздки прізвища, імена (по батькові) членів групи);

строки надання і види туристичних послуг, їх загальна вартість;

назва, адреса та номер телефону об'єкта розміщення, його тип та категорія, режим харчування;

розмір фінансового забезпечення відповідальності туроператора (турагента) або межі відповідальності суб'єкта туристичної діяльності за договором агентування;

інші дані, обумовлені характером угоди, складом групи тощо;

дата видачі ваучера.

Порядок оформлення ваучера та його використання затверджується центральним органом виконавчої влади в галузі туризму, тобто Державним агенством України з туризму і курортів.

Встановлення категорій об'єктів туристичної інфраструктури.

Порядок встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 р. № 803. Цей Порядок визначає процедуру встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання).

Сертифікацію та оцінювання готелю здійснюють органи із сертифікації, що призначаються Мінекономрозвитку для виконання у державній системі сертифікації УкрСЕПРО робіт із сертифікації (далі - органи із сертифікації).

Категорії готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), встановлюються за результатами добровільної сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання) стосовно безпеки для життя і здоров'я людей, захисту їх майна та охорони довкілля відповідно до договору між органом із сертифікації та власником або уповноваженою ним особою (далі - заявник) і оцінювання відповідності готелів вимогам певної категорії (далі - оцінювання готелю).

Готелям встановлюються такі категорії: "п'ять зірок", "чотири зірки", "три зірки", "дві зірки" та "одна зірка".

Іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), у тому числі мотелям, пансіонатам, будинкам відпочинку, туристичним базам, кемпінгам, категорія встановлюється за рівнем обслуговування в них (перший, другий, третій, четвертий та відповідно п'ятий рівні).

Встановлення категорії готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (далі - готелі), здійснює уповноважений орган із встановлення категорій готелям.

Функції уповноваженого органу із встановлення категорій готелям виконувало Державне агенство з туризму і курортів, а зараз Міністерство економічного розвитку і торгівлі, яке:

утворює комісію із встановлення категорій готелям, до складу якої входять представники Мінекономрозвитку, інших заінтересованих центральних органів виконавчої влади, органів з питань сертифікації та за згодою представники громадських організацій і яка приймає рішення про присвоєння категорії готелю за результатами розгляду документів про результати його оцінювання;

бере участь у підготовці та атестації аудиторів із сертифікації послуг з тимчасового розміщення;

веде реєстр свідоцтв про встановлення категорій готелям.

Заявник надсилає заяву про встановлення відповідної категорії готелю органів із сертифікації, на території якого розміщений готель.

Орган із сертифікації розглядає заяву та організовує проведення робіт із встановлення відповідної категорії готелю.

У разі наявності позитивних результатів проведення добровільної сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання) орган із сертифікації утворює комісію з питань оцінювання готелю і призначає її голову.

До складу комісії з питань оцінювання можуть залучатися висококваліфіковані фахівці готельного господарства та туризму, не більш як три аудитори із сертифікації, представники Держтуризмкурорт, інших центральних органів виконавчої влади, управлінь (відділів) з питань туризму і курортів Міністерства курортів і туризму Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій (за згодою їх керівників).

Склад комісії затверджується керівником органу із сертифікації.

Роботи з оцінювання готелів виконуються відповідно до вимог ДСТУ 4269 "Послуги туристичні. Класифікація готелів". Для проведення зазначених робіт заявник зобов'язаний створити сприятливі для роботи комісії з питань оцінювання готелю умови, у тому числі безперешкодний доступ до приміщень, де надаються послуги, та необхідних документів.

Орган із сертифікації надсилає документи про результати оцінювання готелю та пропозиції щодо встановлення йому відповідної категорії комісії із встановлення категорій готелям, яка протягом 14 днів розглядає їх і приймає рішення більшістю голосів.

У разі прийняття рішення про неможливість присвоєння категорії, на яку претендує заявник, за погодженням із власником готелю або уповноваженим ним органом може бути встановлено нижчу категорію, якщо готель відповідає її вимогам.

Комісія із встановлення категорій готелям оформлює та видає заявнику свідоцтво про встановлення готелю відповідної категорії за формою, що розробляється та затверджується Мінінфраструктури. Зазначене свідоцтво видається не більш як на три роки або за наявності в готелі системи управління якістю не більш як на п'ять років. Комісія із встановлення категорій готелям надсилає органів із сертифікації відомості про встановлення готелю відповідної категорії.

Інформація про категорію готелю зазначається на фасаді готелю поряд з його назвою.

Заявник інформує органи із сертифікації про зміни умов надання послуг, що можуть вплинути на результати оцінювання готелю, підтверджені при встановленні категорії. Зміна встановленої категорії або повторне встановлення категорії готелю здійснюється відповідно до вимог цього Порядку.

Вартість проведення робіт з оцінювання готелю зазначається в договорі, що укладається між заявником і органом із сертифікації.

Органи із сертифікації та комісія із встановлення категорій забезпечують дотримання конфіденційності інформації, що становить комерційну таємницю.

Спiрнi питання, що виникають пiд час встановлення категорiї готелям, розглядаються комiсiєю з апеляцiй, [положення](#) про яку затверджується Мiнiнфраструктури за погодженням з Мiнекономрозвитку.

Законодавство:

1. Закон України «Про туризм» вiд 18 листопада 2003 року.
2. Закон України «Про лiцензування певних видiв господарської дiяльностi»
3. Закон України «Про захист прав споживачiв» вiд 12 травня 1991 року.
4. Лiцензiйнi умови провадження туроператорської дiяльностi, затверджено наказом Мiнiстерства iнфраструктури України вiд 10 липня 2013 р. № 465.
5. Порядок встановлення категорiй готелям та iншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розмiщення (проживання), затверджений постановою Кабiнету Мiнiстрiв України вiд 29 липня 2009 р. № 803.
6. Порядок надання послуг з тимчасового розмiщення (проживання), затверджено Постановою Кабiнету Мiнiстрiв України вiд 15 березня 2006 р. № 297.
7. Правила обов'язкової сертифiкацiї послуг з тимчасового розмiщення (проживання), затверджено наказом Державного комiтету України з питань технiчного регулювання та споживчої полiтики вiд 27 сiчня 1999 р. № 37 (у редакцiї наказу Державного комiтету України з питань технiчного регулювання та споживчої полiтики вiд 17 червня 2010 р. № 238).
8. Правила користування готелями й аналогiчними засобами розмiщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адмiнiстрацiї України вiд 16 березня 2004 р. № 19.
9. Iнструкцiя про порядок оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання, затверджено наказом Державної туристичної адмiнiстрацiї України вiд 6 червня 2005 р. № 50.
10. Постанова Кабiнету Мiнiстрiв України «Про оптимiзацiю системи центральних органiв виконавчої влади» вiд 10 вересня 2014 року.

Тема 7. Правове регулювання безпеки туризму.

Безпека в галузі туризму. Правила проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України. Вимоги безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком. Страхування у сфері туристичної діяльності. Договір страхування. Страхові ризики. Франшиза. Страхова сума і страхове відшкодування. Обов'язкові види страхування туристів (медичне та від нещасного випадку).

Безпека в галузі туризму. Безпека в галузі туризму - сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в галузі туризму.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи в межах своїх повноважень вживають заходів, спрямованих на:

забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля при здійсненні туристичних подорожей, захист громадян України за її межами;

забезпечення особистої безпеки туристів, збереженість їх майна, незавдання шкоди довкіллю;

інформування суб'єктів туристичної діяльності про загрозу безпеці туристів у країні (місці) тимчасового перебування;

надання необхідної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації;

забезпечення туристам (екскурсантам) можливості безперешкодного одержання медичної, правової та інших видів невідкладної допомоги, доступу до засобів зв'язку;

заборонення використання туризму з метою незаконної міграції, сексуальної, трудової та інших видів експлуатації громадян;

охорону туристичних ресурсів України, встановлення гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля;

забезпечення безпеки об'єктів туристичних відвідувань з урахуванням ризику виникнення природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій тощо.

З метою забезпечення безпеки туристів суб'єкти туристичної діяльності, здійснюючи відповідний вид діяльності, зобов'язані:

інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, необхідність виконання загальнообов'язкових вимог та запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо);

створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо;

забезпечувати спеціальні вимоги безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком (автомобільний, гірський, лижний, велосипедний, водний, мотоциклетний, пішохідний туризм, спелеотуризм тощо);

забезпечувати туристів кваліфікованими фахівцями туристичного супроводу, спеціальним спорядженням та інвентарем;

забезпечувати навчання туристів засобам профілактики і захисту від травм, попередження нещасних випадків та надання першої медичної допомоги;

забезпечувати надання оперативної допомоги особам, які постраждали під час подорожі, транспортування потерпілих;

оперативно інформувати органи місцевої влади та відповідальних осіб про надзвичайні ситуації, в яких опинилися туристи, подавати відомості про зниклих осіб.

Безпека в галузі туризму проявляється у трьох основних формах:

- 1) особиста (фізична) безпека;
- 2) майнова безпека;
- 3) зовнішня безпека.

Заходи щодо гарантування особистої безпеки туристів спрямовані на забезпечення не заподіяння шкоди життю та здоров'ю туристів під час туристичних подорожей та організованого туropolераторами відпочинку.

Правила проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України.

З метою збереження життя і здоров'я учнівської та студентської молоді під час проведення навчальними закладами, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України, навчально-виховної роботи з туристсько-краєзнавчого напрямку позашкільної освіти розроблені Правила проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України (далі - туристські подорожі).

Навчальні заклади під час підготовки та проведення туристських подорожей керуються Положенням про туристські маршрутно-кваліфікаційні комісії навчальних закладів системи Міністерства освіти і науки України, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 16.05.2005 N 295 зареєстрованим Міністерством юстиції України 01.06.2005 N 01/10881, Єдиною спортивною класифікацією України з видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор, а також цими Правилами.

Туристські подорожі проводяться шляхом формування туристських груп у різноманітних організаційних формах: екскурсії, експедиції, походи.

Екскурсія - це колективне відвідування учнівською та студентською молоддю визначних місць з освітньою, навчально-виховною, науковою чи розважальною метою.

Експедиція - це подорож, яка проводиться з учнівською та студентською молоддю з метою вивчення історії рідного краю, довкілля, явищ соціального життя, світової цивілізації, географічних, етнографічних, історичних об'єктів та їх дослідження з використанням технічних засобів

пересування або ж без них. Під час проведення експедиції можливе подолання природних перешкод (перевалів, порогів, печер тощо).

Походи - це подорож організованої групи учнівської та студентської молоді з використанням активних форм пересування за визначеним маршрутом, під час проходження якого можливе подолання природних перешкод: перевалів, порогів, печер тощо різних категорій та ступенів складності (далі - туристсько-спортивні походи).

Експедиції в залежності від мети та напряму роботи можуть бути краєзнавчі, наукові тощо.

Ділянки маршрутів експедицій, що відповідають вимогам до туристсько-спортивних походів з певного виду туризму або ж під час проходження яких долаються локальні перешкоди, характерні для походів, розглядаються як маршрути з активними способами пересування. Категорія складності для таких маршрутів устанавлюється, як і для туристсько-спортивних походів.

Туристсько-спортивні походи поділяються за видами туризму і рівнем складності.

За видами туризму походи поділяються на пішохідні, лижні, гірські, водні, велосипедні, спелеологічні, автомобільні, мотоциклетні, вітрильні. Можливе проведення комбінованих походів з елементами різних видів туризму.

За рівнем складності туристсько-спортивні походи поділяються в залежності від технічної складності, кількості природних перешкод, протяжності, тривалості на категорійні - з I до VI категорії складності та некатегорійні.

Категорія складності туристсько-спортивного походу визначається відповідно до основних нормативів туристсько-спортивних походів, та чинними Правилами змагань зі спортивного туризму.

До некатегорійних туристсько-спортивних походів належать походи, що мають складність, протяжність і тривалість, меншу від устанавленої для маршрутів I категорії складності.

Тривалість туристсько-спортивних походів повинна бути компактною за часом і визначається з урахуванням основних нормативів. У разі збільшення протяжності маршруту, кількості та складності локальних перешкод, проведення краєзнавчої роботи, а також за рахунок днів, потрібних для проведення розвідки маршруту та резервного часу в разі негоди, тривалість походу може бути збільшена. Розриви між окремими частинами походу більше 3 днів не допускаються.

Експедиції та туристсько-спортивні походи в залежності від території проведення поділяються на місцеві та дальні.

До місцевих належать експедиції та туристсько-спортивні походи, що проводяться в межах Автономної Республіки Крим або області. Допускається вихід у сусідні території, якщо це обумовлено адміністративно-територіальним розташуванням навчального закладу, який здійснює подорож, фізико-географічними особливостями місцевості та логічністю побудови маршруту.

Усі інші експедиції та туристсько-спортивні походи вважаються дальніми.

Категорійні, дальні ступеневі туристсько-спортивні походи, а також місцеві ступеневі походи 2-3 ступенів складності проводяться за умови розгляду маршрутних документів у туристській маршрутно-кваліфікаційній комісії навчальних закладів системи Міністерства освіти і науки України (далі - МКК), що мають відповідні повноваження, та позитивного висновку.

Для місцевих некатегорійних походів тривалістю до 4 днів включно, у яких не передбачається подолання категорійних перешкод, а також екскурсій отримання позитивного висновку МКК не потрібне.

Туристські групи учнівської та студентської молоді (далі - туристські групи), які використовують для руху автомобільні дороги та вулиці, судноплавні водні шляхи, території заповідників, заказників, національних парків, прикордонну зону тощо, зобов'язані діяти у відповідності до вимог, що визначають порядок користування цими шляхами та перебування на зазначених територіях.

Під час проведення експедицій і туристсько-спортивних походів з учнівською та студентською молоддю забороняється безпідставний поділ груп на підгрупи.

Як правило, поділ групи на підгрупи здійснюється у разі потреби проведення розвідки окремих ділянок маршруту; організації базового табору, проміжних пунктів зберігання продуктів харчування та спорядження; проведення радіальних виходів на маршруті з поверненням до початкового пункту виходу; виникнення та ліквідація наслідків аварійної ситуації, потреби надання допомоги іншим туристським групам або окремим громадянам.

Адміністрація навчальних закладів, які здійснюють туристські подорожі, приймає рішення про їх проведення самостійно без погодження з органами державного управління освітою та несе відповідальність за підготовку, успішне проведення туристських подорожей, їх педагогічну доцільність та результативність.

У разі прийняття рішення про проведення туристської подорожі адміністрація навчального закладу зобов'язана:

Сприяти успішній роботі туристської групи з підготовки та проведення подорожі, систематично контролювати хід її підготовки.

Видати наказ про проведення туристської подорожі, у якому: визначити мету, район, термін проведення, категорію, ступінь складності експедиції або туристсько-спортивного походу; призначити керівника туристської групи та його заступника (заступників, помічника, помічників); обумовити відповідальність керівника та його заступника за збереження життя і здоров'я учасників протягом усього часу подорожі; затвердити персональний склад учасників, маршрут та план проведення подорожі; визначити, у разі потреби, порядок дій керівника групи при плановому поділі групи на підгрупи, а також кандидатури керівників підгруп, їх заступників (помічників).

Для місцевих експедицій з активними способами пересування і туристсько-спортивних походів тривалістю більше 4 днів, дальніх походів та відповідних експедицій з активними способами пересування наказ видається після отримання позитивного висновку МКК.

Провести інструктаж керівника туристської групи та його заступника (заступників) з питань охорони праці та техніки безпеки під час подорожі з дітьми згідно з вимогами Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 N 563 (z0969-01), з обов'язковою реєстрацією в журналі встановленого зразка.

Після отримання висновку МКК про можливість проведення туристської подорожі видати керівнику підписані і завірені печаткою: наказ про проведення туристської подорожі, посвідчення про відрядження керівника та його заступника, а також завірити печаткою закладу туристські маршрутні документи групи: маршрутний лист - для некатегорійних туристсько-спортивних походів, маршрутну книжку - для категорійних походів.

Контролювати відправлення керівником туристської групи повідомлення, форма якого додається до відповідної аварійно-рятувальної служби, яка обслуговує територію, де проводиться експедиція або туристсько-спортивний похід, не пізніше ніж за 10 днів до виїзду групи на маршрут (за наявності рекомендації МКК) і вести контроль за дотриманням групою термінів проходження маршруту.

У разі порушення туристською групою встановлених контрольних термінів проходження маршруту терміново встановити зв'язок з територіальними органами управління освітою та відповідною аварійно-рятувальною службою для з'ясування місцезнаходження групи та надання їй, при потребі, допомоги.

Туристські групи формуються з числа учнів загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних і студентів вищих навчальних закладів, які об'єднуються на добровільних засадах за спільними інтересами, мають відповідний туристський досвід і підготовку для участі в запланованій туристській подорожі.

До участі в категорійних і ступеневих туристсько-спортивних походах та експедиціях з активними способами пересування допускаються, як виняток, учні віком, меншим на рік від дозволеного, у разі отримання ними теоретичної та практичної підготовки протягом року на заняттях у туристських гуртках навчальних закладів та за наявності медичного дозволу.

Учасники експедицій і некатегорійних туристсько-спортивних походів з активними способами пересування, що включають елементи категорійних походів, а також категорійних походів, що включають елементи походів більш високих категорій, повинні відповідати вимогам до учасників і керівників походів вищих категорій складності, елементи яких включені в дану подорож.

В експедиціях і туристсько-спортивних походах можуть брати участь альпіністи, які мають відповідний технічний та експедиційний досвід, достатній, за висновками МКК, для проходження маршруту.

При проведенні екскурсій (крім автобусних) з учнівською та студентською молоддю в межах населеного пункту, де проживають або навчаються екскурсанти, призначення заступника керівника туристської групи не є обов'язковим.

При проведенні екскурсій з учнівською молоддю (крім автобусних) та із студентською молоддю на будь-яких видах транспорту, пов'язаних з виїздом за межі населеного пункту, де проживають або навчаються екскурсанти, керівний склад туристської групи комплектується відповідно до вимог, що висуваються до складу керівників місцевих некатегорійних походів.

Кількісний склад туристської групи, яка бере участь у туристській подорожі, визначається керівником групи спільно з адміністрацією навчального закладу.

При проведенні автобусних екскурсій кількісний склад екскурсійної групи визначається з урахуванням кількості місць для сидіння в автобусі.

Учасники комбінованих туристсько-спортивних походів, що включають ділянки маршруту з різних видів туризму, повинні мати відповідний туристський досвід для проходження таких ділянок.

Учасники туристсько-спортивних походів, що проводяться в міжсезоння (час з несприятливими для даного виду туризму природними умовами), повинні мати відповідний туристський досвід участі в таких походах або в походах тієї самої категорії складності, що проводяться в звичайних умовах.

Учасники водних походів I-III категорій складності повинні мати відповідний досвід походів у будь-якому класі плавальних засобів, а починаючи з IV категорії складності, - у тому самому класі плавальних засобів або на байдарці.

Учасники лижних категорійних походів повинні мати досвід організації ночівель у зимових умовах (досвід "холодних" ночівель) і вміння надавати долікарську допомогу при простудних захворюваннях та обмороженнях.

Для участі в спелеопоходах допускаються учасники:

у спелеопоходах I категорії складності: у горизонтальних необводнених печерах - з 13 років, у вертикальних печерах - з 14 років;

у спелеопоходах II категорії складності: у горизонтальних - з 14 років, у вертикальних - з 15 років;

у спелеопоходах III категорії складності: у горизонтальних - з 15 років, у вертикальних - з 16 років.

Проходження печер, у яких передбачається застосування апаратів для автономного дихання, дозволяється учасникам походів старше 18 років. Учасники та керівники таких походів повинні мати посвідчення плавця-підводника.

Тимчасовий поділ туристської групи, яка здійснює спелеопхід будь-якої категорії складності на підгрупи допускається тільки при роботі в одній печері. У цьому разі кожна підгрупа повинна очолюватись керівником або його

заступником і мати комплект життєзабезпечення, розрахований на непередбачені обставини в печері, не менше ніж на 2 доби.

При проходженні вертикальних печер, починаючи з II категорії складності, та горизонтальних печер, починаючи з III категорії складності, у групі повинно бути не менше одного керівника або його заступника на чотирьох учасників.

Учасники категорійних походів з будь-якого виду туризму, а також учасники ступеневих водних походів повинні вміти плавати.

Учасники туристсько-спортивних походів, у яких використовуються технічні засоби пересування (автотуризм, мотоциклетний туризм), повинні мати відповідний досвід участі в походах на таких самих засобах пересування.

Керівник, його заступник (заступники) туристської групи призначаються адміністрацією навчального закладу, який здійснює подорож.

Заступником керівника експедиції або походу призначається особа віком старше 18 років. Досвід заступника керівника повинен відповідати вимогам, які висуваються до досвіду учасників. Керівник і його заступник (заступники) повинні мати знання і навички з надання першої долікарської допомоги. Кількість заступників керівника визначається навчальним закладом, який здійснює туристські подорожі.

При проведенні місцевих експедицій та походів нижче 2 ступеня складності адміністрація навчального закладу, який здійснює подорож, за згодою керівника туристської групи та за умови забезпечення безпеки учасників замість заступника керівника може призначити помічника керівника (помічників) з числа учнів (для груп учнівської молоді) або студентів (для груп студентської молоді), які мають досвід участі в таких самих подорожах.

У разі проведення походів II-VI категорій складності керівник повинен мати досвід участі в поході тієї самої категорії складності в будь-якому виді туризму, а також досвід керівництва походом на одну категорію складності нижче у будь-якому виді туризму і при цьому повинен мати досвід участі та керівництва в подоланні локальних перешкод, характерних для заявленого походу, тієї самої категорії складності або на одну півкатегорію складності нижче.

У разі проведення некатегорійних туристсько-спортивних походів та експедицій з активними способами пересування, що включають елементи категорійних походів, а також категорійних походів, що включають елементи більш високих категорійних походів, керівник повинен відповідати вимогам до керівників походів вищих категорій складності, елементи яких включені в дану подорож.

У разі проведення ступеневих водних походів і категорійного з будь-якого виду туризму керівник повинен вміти плавати та мати відповідний досвід участі і керівництва в тих самих класах плавальних засобів, що й у запланованому поході.

У разі проведення комбінованих походів керівник туристської групи повинен мати відповідний досвід для проходження ділянок, що включені в маршрут комбінованих походів.

У разі проведення лижних походів керівник повинен мати досвід організації ночівель у зимових умовах (досвід "холодних" ночівель) та вміння надавати долікарську допомогу при простудних захворюваннях та обмороженнях.

У разі використання під час проведення туристсько-спортивного походу технічних засобів пересування (автотуризм, мотоциклетний туризм) керівник повинен мати відповідний досвід керівництва або участі в походах на таких самих засобах пересування.

Якщо під час проведення спелеопоходу передбачається проходження печер із застосуванням апаратів для автономного дихання, керівник повинен мати посвідчення плавця-підводника та досвід роботи у сифонах.

Керівник туристської групи та його заступник (заступники) несуть відповідальність за життя, здоров'я учасників подорожі відповідно до законодавства, а також за виконання плану заходів, зміст оздоровчої, виховної і пізнавальної роботи, правил протипожежної безпеки, охорони природи, пам'яток історії і культури тощо.

Керівник туристської групи та його заступник (заступники) зобов'язані:

При підготовці та проведенні будь-яких туристських подорожей:

забезпечити підбір учасників подорожі відповідного віку та туристського досвіду;

ознайомити учасників подорожі з цими Правилами;

провести цільовий інструктаж учасників, помічників керівника з питань охорони праці та техніки безпеки під час подорожі з учнями та студентами згідно з вимогами Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 N 563 з обов'язковою реєстрацією в журналі встановленого зразка;

сприяти страхуванню учасників туристської подорожі;

отримати необхідну документацію та дозволи на проведення туристської подорожі;

провести збори батьків учасників туристської подорожі (для подорожей учнів та студентів віком до 18 років);

забезпечити під час подорожі додержання учасниками належного громадського порядку, санітарно-гігієнічних норм, виконання Правил дорожнього руху, правил пожежної безпеки, використання туристського спорядження, а також інших правил безпеки життєдіяльності.

При підготовці туристських подорожей з активними способами пересування:

до початку проведення туристської подорожі проконтролювати проходження медичного огляду всіма її учасниками;

при підборі групи врахувати туристську кваліфікацію учасників, їх фізичну, технічну та спеціальну підготовку, а також психологічну сумісність;

розробити план підготовки подорожі і розподілити між учасниками обов'язки згідно з цим планом, ознайомити учасників подорожі з їх правами та обов'язками;

організувати всебічну підготовку учасників подорожі, перевірити необхідні знання, уміння та навички, у т.ч. і вміння плавати, надавати долікарську допомогу та використовувати туристське спорядження, організувати необхідні тренування групи;

провести запобіжне інформування учасників подорожі про фактори ризику в запланованій подорожі і про відповідні заходи щодо запобігання травматизму;

разом з учасниками всебічно ознайомитись з районом подорожі, розробити раціональні основний та запасний варіанти маршруту подорожі та вивчити їх складні ділянки, способи та засоби їх подолання, а також аварійні варіанти виходу з маршруту;

підготувати відповідний картографічний матеріал, розробити план та графік подорожі, визначити контрольні пункти та терміни проходження маршруту, заходи з техніки безпеки, ознайомити з цими матеріалами учасників подорожі;

при потребі отримати консультації щодо маршруту в МКК або інших установах та організаціях;

організувати підбір та підготовку якісного групового та індивідуального спорядження, у т.ч. і спорядження для страхівки, з урахуванням вимог техніки безпеки та специфічних особливостей конкретної подорожі (району подорожі, виду туризму, категорії (ступеня) складності походу, часу проведення подорожі тощо);

організувати підготовку та підбір продуктів харчування, складання кошторису витрат, з'ясувати можливості поповнення запасу продуктів на маршруті;

одержати, у разі потреби, дозвіл на відвідування району з обмеженим доступом (заповідники, заказники тощо);

оформити в установленому порядку маршрутні документи;

розробити план дослідницької, краєзнавчої, природоохоронної роботи та інших заходів на маршруті, якщо такі заплановано проводити;

направити до відповідної аварійно-рятувальної служби повідомлення (за наявності рекомендації МКК) не пізніше ніж за 10 днів до початку маршруту з активними способами пересування. Якщо маршрут проходить територією, що обслуговується декількома підрозділами, - направити повідомлення в кожний з них;

у разі потреби зміни маршруту, складу групи, термінів проведення або інших записів у маршрутних документах до від'їзду групи в подорож погодити ці зміни з адміністрацією навчального закладу, який здійснює подорож, та МКК, що дала позитивний висновок про можливість проведення подорожі, і повідомити про це аварійно-рятувальну службу, яка зареєструвала групу.

Під час проведення туристських подорожей з активними способами пересування керівнику та його заступнику необхідно:

дотримуватися затвердженого маршруту, робити, у міру можливості, відмітки в маршрутних книжках і маршрутних листах про проходження маршруту;

дотримуватися рекомендацій і вказівок МКК та відповідної аварійно-рятувальної служби;

забезпечити дотримання учасниками правил використання туристського спорядження, у т.ч. для страховки;

повідомляти телеграмою навчальний заклад, який здійснює подорож, а також відповідну МКК та відповідну аварійно-рятувальну службу про початок та закінчення подорожі, а також про проходження групою контрольних пунктів;

у разі зміни маршруту або складу групи за будь-яких обставин після виїзду в подорож повідомити про це при першій нагоді адміністрацію навчального закладу, який здійснює подорож, відповідну МКК та відповідну аварійно-рятувальну службу;

уживати заходів, спрямованих на забезпечення безпеки учасників подорожі: зміна маршруту, припинення подорожі у зв'язку з виникненням небезпечних природних явищ та з інших обставин, а також у разі потреби надання допомоги потерпілому; при цьому ускладнення маршруту допускається тільки у виняткових випадках і не дає підстави для підвищення залікової категорії складності походу;

не допускати безпідставного поділу групи, відставання від групи окремих учасників, а також від'їзду окремих членів групи без супроводу одного із заступників керівника (від'їзд одного чи декількох учасників можливий лише за умови, що в групі два або більше заступників керівника);

у разі поділу групи призначити керівника підгрупи з числа своїх заступників та їх помічників (можливе призначення помічників керівника підгрупи з числа найбільш досвідчених учасників - учнів, студентів), що мають відповідний рівень туристської кваліфікації;

при аварійній ситуації (раптовому виникненні умов, що загрожують життю та здоров'ю учасників подорожі) ужити заходів щодо збереження життя та здоров'я учасників, виходячи з конкретної ситуації та реальної наявності сил та засобів для ліквідації аварії;

при будь-якому поділі групи визначити підгрупам завдання для виконання, контрольні терміни, порядок дій і зв'язок;

у разі нещасного випадку керівник туристської групи зобов'язаний: терміново організувати надання першої долікарської допомоги потерпілому та його доставку до лікувальної установи, викликати, при потребі, найближчу аварійно-рятувальну службу; повідомити про випадок, що стався, керівника навчального закладу, що проводить подорож, відповідну МКК, службу безпеки життєдіяльності та інші відповідні служби; до прибуття комісії з розслідування зберегти обстановку на місці в тому стані, у якому а була на момент події (якщо це не загрожує життю і здоров'ю оточення і не призведе до більш тяжких наслідків). Про нещасний випадок, що трапився під час далеких подорожей поза територією району (міста), керівник групи також повідомляє відповідний орган управління освітою;

організувати, при потребі, оперативну допомогу іншій групі, що перебуває в даному районі і потребує допомоги.

Після закінчення туристської подорожі керівник і його заступники спільно з учасниками в обумовлені строки оформляють звіт про подорож і подають його навчальному закладу, який здійснює подорож.

Звіт про експедицію або туристсько-спортивний похід з активними способами пересування подається у відповідну МКК. Після розгляду та затвердження звіту в МКК керівник оформляє довідки про здійснення походу та спортивні розряди на кожного учасника групи.

Керівник туристської групи має право:

у разі потреби і за наявності в групі не менше двох заступників керівника передати керівництво своєму заступнику за умови, що в наказі на проведення туристської подорожі обумовлено, кому може передаватися керівництво в екстремальних ситуаціях. Про передачу керівництва керівник групи повинен при першій нагоді повідомити навчальний заклад що який здійснює подорож;

звертатися у вищі відомчі і туристсько-спортивні організації при незгоді із оцінкою його дій під час подорожі;

ураховуючи фізичний, технічний та моральний стан групи або окремих учасників і свій власний, припинити подорож і зняти групу з маршруту.

Учасник туристської подорожі зобов'язаний:

брати активну участь у підготовці подорожі і складанні звіту про неї, сумлінно виконувати покладені на нього обов'язки;

своєчасно виконувати розпорядження керівника туристської групи та його заступника, помічників;

у період підготовки до подорожі пройти медичний огляд у закладі охорони здоров'я і подати довідку про стан здоров'я керівникові;

своєчасно повідомляти керівника туристської групи або його заступника про погіршення стану здоров'я чи травму;

виконувати правила пожежної безпеки, правила безпеки на воді, правила поведінки в лавинонебезпечних районах та інші правила особистої та колективної безпеки, володіти необхідними навичками страховки та самостраховки у поході, а також знати способи запобігання травматизму і надання долікарської допомоги;

дотримуватися правил використання туристського спорядження;

при знаходженні зброї, вибухонебезпечних та незнайомих предметів не торкатися і не зрушувати їх з місця. Про місцезнаходження таких предметів терміново повідомити керівника туристської групи або його заступника, які при першій нагоді зобов'язані повідомити про знахідку відповідні місцеві органи;

дбайливо ставитись до природи, пам'яток історії, культури.

Учасник має право:

користуватися туристським спорядженням навчального закладу, який здійснює подорож, на встановлених умовах;

брати участь у виборі і розробці маршруту;

після подорожі брати участь у зборах групи з оцінки дій учасників подорожі, у тому числі і своїх власних;

при значному погіршенні стану здоров'я наполягати на припиненні участі в подорожі, сході з маршруту.

Документом для проведення походів I-VI категорій складності та некатегорійних походів, які включають елементи походів II-VI категорій складності, є маршрутна книжка. Документом на проведення некатегорійних походів є маршрутний лист.

Документи на похід (маршрутна книжка або маршрутний лист та їх копії, довідки про туристський досвід учасників та керівника, картографічний матеріал та інші документи, які потрібні для випуску групи на маршрут) подаються до МКК з відповідними повноваженнями не пізніше ніж за 10 діб до початку походу (без урахування часу на пересилання документів) з урахуванням графіка її роботи.

Якщо категорія складності походу перевищує повноваження МКК, то маршрутні документи з попереднім висновком МКК направляються до тієї МКК, що видала повноваження відповідній МКК. Якщо з тих чи інших обставин МКК, що видала повноваження, не може забезпечити розгляд документів, то останні направляються до Центральної МКК Федерації спортивного туризму України.

При позитивному висновку відповідної повноважної МКК про можливість здійснення групою заявленого походу керівнику туристської групи видається зареєстрована та підписана головою (заступником голови) МКК маршрутна книжка, маршрутний лист зі штампом МКК, а також бланк повідомлення аварійно-рятувальної служби, яка обслуговує територію, де проводиться подорож. Після заповнення бланк повідомлення завіряється підписом голови (заступника голови) МКК і штампом МКК. У разі потреби до маршрутної книжки вносяться особливі вказівки і рекомендації групі, місце реєстрації групи у відповідній аварійно-рятувальній службі перед виходом на маршрут.

Усі вказівки МКК, що дала позитивний висновок про можливість проведення походу, заносяться до маршрутної книжки і є обов'язковими для учасників та організаторів походу.

Керівник туристської подорожі й адміністрація навчального закладу, що проводить похід, не мають права вносити зміни до маршрутних документів без відома МКК, що дала позитивний висновок про можливість проведення походу.

Видача довідок про зарахований похід здійснюється МКК після розгляду звіту про туристсько-спортивний похід.

За порушення цих Правил, крім відповідальності, установлені законодавством, навчальні заклади, що проводять туристські подорожі, можуть порушити клопотання перед відповідними органами виконавчої влади з питань фізичної культури і спорту щодо застосування до порушників таких заходів впливу:

незарахування участі або керівництва в здійсненому поході;

заборона участі в походах певної категорії складності на певний термін або керівництва ними;

заборона на певний час керівництва туристськими групами.

Вимоги безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком

Надання необхідної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації в межах території України, здійснюється спеціалізованими державними, комунальними та приватними службами, а також рятувальними командами, що утворюються відповідно до законодавства. Організація рятувальних команд і порядок здійснення рятувальних заходів визначаються Кабінетом Міністрів України. Рятувальні заходи здійснюються Державною службою з надзвичайних ситуацій.

Порядок проведення пошуково-рятувальних робіт на об'єктах туристичних відвідувань врегульовано наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 12.06.2012 р. № 891. Цей Порядок визначає вимоги до організації та виконання Оперативно-рятувальною службою цивільного захисту, державними та комунальними аварійно-рятувальними службами, аварійно-рятувальними службами підприємств, установ та організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти туристичних відвідувань (далі - аварійно-рятувальна служба), пошуково-рятувальних робіт на таких об'єктах та надання необхідної допомоги туристам (екскурсантам), що опинилися в надзвичайній ситуації техногенного або природного характеру.

Цей Порядок розроблено відповідно до [Закону України «Про аварійно-рятувальні служби»](#) та [Порядку здійснення рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2009 року № 507 (зі змінами).

об'єкт туристичних відвідувань - природний або антропогенний об'єкт, придатний для відвідування туристами;

пошуково-рятувальні роботи - заходи, спрямовані на пошук людей, які опинилися в небезпеці на об'єктах туристичних відвідувань, їх рятування і захист, надання, у разі необхідності, першої невідкладної медичної допомоги та евакуація до найближчих медичних закладів.

Органи управління аварійно-рятувальних служб зобов'язані спільно із підпорядкованими підрозділами знати можливу обстановку та особливості кожної пори року, найбільш характерні природні явища у зоні відповідальності, можливі наслідки надзвичайних ситуацій (подій), характеристики та стан туристичних маршрутів, мостів, переправ, розташування сил цивільного захисту і закладів охорони здоров'я у регіоні, шляхи евакуації туристів (екскурсантів) з місць імовірного виникнення надзвичайної ситуації (події) та підвезення матеріально-технічних засобів.

Завчасна підготовка здійснюється згідно з планом проведення пошуково-рятувальних робіт на об'єктах туристичних відвідувань і спрямована на:

постійну готовність до виконання завдань з пошуку і рятування туристів (екскурсантів);

оперативне виконання пошукових і рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань;

кваліфіковане надання, у разі необхідності, першої невідкладної медичної допомоги постраждалим та забезпечення евакуації їх до найближчих закладів охорони здоров'я;

участь у ліквідації можливих надзвичайних ситуацій (подій) та їх наслідків, що виникли на об'єктах туристичних відвідувань.

План проведення пошуково-рятувальних робіт на об'єктах туристичних відвідувань складається з урахуванням:

особливостей організації управління силами та засобами;

порядку взаємодії пошуково-рятувальних підрозділів;

місць розташування об'єктів туристичних відвідувань;

ризиків виникнення надзвичайних ситуацій на цих об'єктах;

туристичних маршрутів і шляхів (підходів) до них;

інших чинників, які істотно можуть вплинути на організацію та проведення пошуково-рятувальних робіт.

План проведення пошуково-рятувальних робіт на об'єктах туристичних відвідувань розробляється на картах масштабом 1:100 000, 1:200 000, на які наносяться:

об'єкти туристичних відвідувань, туристичні маршрути, гірськолижні витяги, труднопрохідні ділянки, райони імовірного сходження лавин, печери, підземні об'єкти тощо;

схеми оповіщення, управління та зв'язку;

відомості про заклади охорони здоров'я, що найближче розташовані до місця проведення пошуково-рятувальних робіт;

місця дислокації сил і засобів, що можуть бути додатково залучені до виконання пошуково-рятувальних робіт.

Пошуково-рятувальні роботи починаються з пошуку постраждалих і повинні здійснюватися в найкоротші строки. Обстежуються ті ділянки маршруту або району, де найбільш ймовірно, виходячи з раніше проведеного аналізу, можуть бути постраждалі туристи (екскурсанти).

Пошук постраждалих може здійснюватись одночасно кількома способами:

з повітря, якщо метеоумови і віддаленість району дають змогу це зробити; наземними пошуковими групами;

збором додаткових відомостей від місцевого населення, органів державної влади, підприємств, установ і організацій, що знаходяться в районі пошуку.

Активна фаза проведення пошуково-рятувальних робіт із залученням додаткових сил (на підставі планів взаємодії) проводиться до трьох діб. Пошуково-рятувальні роботи з обстеження важкодоступних та травмонебезпечних ділянок місцевості проводяться пошуково-рятувальними підрозділами аварійно-рятувальних служб до семи діб. Рішення про подальший пошук туристів (екскурсантів) та залучення додаткових сил приймаються керівництвом ДСНС України, керівником територіального органу ДСНС України, уповноваженим керівником з ліквідації надзвичайної ситуації (у випадку створення Штабу з ліквідації надзвичайної ситуації).

Кожна пошуково-рятувальна група повинна мати такий мінімум необхідного обладнання:

засоби зв'язку та сигналізації для кожного рятувальника;
засоби надання першої невідкладної медичної допомоги та транспортування постраждалого;
карту місцевості (GPS-навігатор) для кожного рятувальника;
спорядження для автономного існування в польових умовах (особисте та групове);

продукти харчування з недоторканим запасом, який становить 15-20% загальної кількості продуктів харчування.

При ускладненні обстановки в районі проведення пошуку та рятування туристів (екскурсантів) залучаються додаткові сили і засоби. Організація їх робіт здійснюється під керівництвом органу управління Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Рішення про завершення пошуково-рятувальних робіт оголошується керівником пошуково-рятувальних робіт після передачі потерпілого медичним працівникам, у разі необхідності, і повернення всіх учасників до місця дислокації.

Рішення щодо завершення пошуково-рятувальних робіт приймається в таких випадках:

встановлено, що інформацію про необхідність проведення пошуково-рятувальних робіт надіслано помилково;

відомо, що туристи (екскурсанти) врятувалися самостійно;

пошук туристів (екскурсантів) усіма вжитими рятувальниками заходами результатів не дав.

У разі виникнення прямої загрози життю або здоров'ю рятувальників, постраждалих або інших осіб керівник пошуково-рятувальної групи має право прийняти рішення щодо часткового або повного зупинення пошуково-рятувальних робіт із негайним інформуванням керівника пошуково-рятувальних робіт.

Майнова безпека туристів полягає у збереженні їх майна та відшкодуванні майнової та моральної шкоди у випадку неналежного надання туристичних послуг. З метою забезпечення прав та законних інтересів громадян - споживачів туристичних послуг туроператор та турагент зобов'язані здійснити фінансове забезпечення своєї цивільної відповідальності (гарантією банку або іншої кредитної установи) перед туристами.

Зовнішня безпека у галузі туризму стосується охорони довкілля та охорони культурної спадщини в процесі туристичної діяльності. Особи, які організовують експлуатацію туристичних ресурсів, зобов'язані забезпечувати виконання вимог щодо охорони довкілля та охорони культурної спадщини, а також вживати заходів щодо забезпечення мінімізації або припинення шкідливого впливу на довкілля і соціально-культурне середовище та компенсувати завдані їм при цьому збитки.

Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України.

Держава гарантує захист законних прав та інтересів громадян України, які здійснюють туристичні подорожі за кордон.

У разі виникнення надзвичайних ситуацій держава вживає заходів щодо захисту інтересів українських туристів за межами України, у тому числі заходів для їх евакуації з країни тимчасового перебування.

З метою забезпечення прав та законних інтересів громадян - споживачів туристичних послуг туроператор та турагент зобов'язані здійснити фінансове забезпечення своєї цивільної відповідальності (гарантією банку або іншої кредитної установи) перед туристами.

Туроператор для покриття своєї відповідальності за збитки, що можуть бути заподіяні туристу в разі виникнення обставин його неплатоспроможності чи внаслідок порушення процесу про визнання його банкрутом, які пов'язані з необхідністю покриття витрат туриста з його повернення в місце проживання (перебування), відшкодування вартості ненаданих послуг, передбачених договором, повинен надати підтвердження фінансового забезпечення своєї відповідальності (гарантію банку або іншої кредитної установи) перед туристом, в установленому порядку.

Турагент для покриття своєї відповідальності за збитки, що можуть бути заподіяні туристу в разі виникнення обставин його неплатоспроможності чи внаслідок порушення процесу про визнання його банкрутом, та які пов'язані з необхідністю відшкодування вартості ненаданих послуг, передбачених договором, повинен надати підтвердження фінансового забезпечення своєї відповідальності (гарантію банку або іншої кредитної установи) перед туристом, в установленому порядку.

Мінімальний розмір фінансового забезпечення туроператора має становити суму, еквівалентну не менше ніж 20000 євро. Розмір фінансового забезпечення туроператора, який надає послуги виключно з внутрішнього та в'їзного туризму, має становити суму, еквівалентну не менше ніж 10000 євро. Мінімальний розмір фінансового забезпечення турагента має становити суму, еквівалентну не менше ніж 2000 євро.

Будь-які суми, надання яких гарантується фінансовим забезпеченням цивільної відповідальності туроператора, використовуються виключно для задоволення вимог, що висуваються на підставі та за наявності обставин, зазначених у цій статті.

Відшкодування збитків, заподіяних туристу в разі виникнення обставин неплатоспроможності туроператора (турагента) чи внаслідок порушення процесу про визнання його банкрутом, здійснюється відповідною кредитною установою на підставі заяви туриста, договору на туристичне обслуговування (ваучера) та документів, що підтверджують невиконання туроператором (турагентом) договірних зобов'язань.

Страхування у сфері туристичної діяльності.

Найбільш детально з усіх видів безпеки у галузі туризму в Україні врегульовано відносини майнової безпеки, котрі забезпечуються шляхом страхування.

Закон України «Про страхування» регулює відносини у сфері страхування і спрямований на створення ринку страхових послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб.

Страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Страховиками, які мають право здійснювати страхову діяльність на території України, є:

фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України "Про господарські товариства" з урахуванням того, що учасників кожної з таких фінансових установ повинно бути не менше трьох, та інших особливостей, передбачених цим Законом, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності (далі - страховики-резиденти);

zareєстровані Уповноваженим органом відповідно до цього Закону та законодавства України постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності (далі - філії страховиків-нерезидентів).

Страхувальниками визнаються юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України.

Договір страхування

Страхувальники мають право при укладанні договорів страхування інших, ніж договори особистого страхування, призначати фізичних осіб або юридичних осіб (вигодонабувачів), які можуть зазнати збитків у результаті настання страхового випадку, для отримання страхового відшкодування, а також замінювати їх до настання страхового випадку, якщо інше не передбачено договором страхування.

Предметом договору страхування можуть бути майнові інтереси, що не суперечать закону і пов'язані:

з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням (особисте страхування);

з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування);

з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності).

Страхування може бути добровільним або обов'язковим.

Добровільне страхування - це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком. Загальні умови і порядок

здійснення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог Закону. Конкретні умови страхування визначаються при укладенні договору страхування відповідно до законодавства.

Видами добровільного страхування можуть бути:

- 1) страхування життя;
- 2) страхування від нещасних випадків;
- 3) медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);
- 4) страхування здоров'я на випадок хвороби;
- 5) страхування залізничного транспорту;
- 6) страхування наземного транспорту (крім залізничного);
- 7) страхування повітряного транспорту;
- 8) страхування водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту);
- 9) страхування вантажів та багажу (вантажобагажу);
- 10) страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ;
- 12) страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 13) страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 14) страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 21) страхування медичних витрат;
- 23) інші види добровільного страхування.

Страховики мають право займатися тільки тими видами добровільного страхування, які визначені в ліцензії.

В Україні здійснюються такі види обов'язкового страхування:

- 1) медичне страхування;
- 4) страхування спортсменів вищих категорій;
- 6) особисте страхування від нещасних випадків на транспорті;
- 7) авіаційне страхування цивільної авіації;
- 8) страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам;
- 9) страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
- 10) страхування засобів водного транспорту;
- 31) *страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну;*
- 32) страхування відповідальності морського судновласника;
- 44) страхування життя і здоров'я волонтерів на період надання волонтерської допомоги;

Для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України, якщо інше не визначено законом, встановлює порядок та правила його

проведення, форми типового договору, особливі умови ліцензування обов'язкового страхування, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методика актуарних розрахунків.

Страхові ризики. Франшиза. Страхова сума і страхове відшкодування

Страховий ризик - певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страховий випадок - подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Страхова сума - грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку.

Страхова виплата - грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку.

Страхові виплати за договором страхування життя здійснюються в розмірі страхової суми (її частини) та (або) у вигляді регулярних, послідовних виплат обумовлених у договорі страхування сум (ануїтету).

Розмір страхової суми та (або) розміри страхових виплат визначаються за домовленістю між страховиком та страхувальником під час укладання договору страхування або внесення змін до договору страхування, або у випадках, передбачених чинним законодавством.

Страхова сума може бути встановлена по окремому страховому випадку, групі страхових випадків, договору страхування у цілому.

Страхові виплати за договорами особистого страхування здійснюються незалежно від суми, яку має отримати одержувач за державним соціальним страхуванням та соціальним забезпеченням, і суми, що має бути йому сплачена як відшкодування збитків.

Розмір страхової суми визначається договором страхування або чинним законодавством під час укладання договору страхування чи зміни договору страхування. У разі якщо при настанні страхового випадку передбачаються послідовні довічні страхові виплати, у договорі страхування визначаються розміри таких послідовних довічних страхових виплат, а страхова сума по цих випадках не встановлюється.

При страхуванні майна страхова сума встановлюється в межах вартості майна за цінами і тарифами, що діють на момент укладання договору, якщо інше не передбачено договором страхування або законом.

Страхове відшкодування - страхова виплата, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми за договорами майнового страхування і страхування відповідальності при настанні страхового випадку.

Страхове відшкодування не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страхувальник. Непрямі збитки вважаються застрахованими, якщо це передбачено договором страхування. У разі коли страхова сума становить певну частку вартості застрахованого предмета

договору страхування, страхове відшкодування виплачується у такій же частці від визначених по страховій події збитків, якщо інше не передбачено умовами страхування.

Франшиза - частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування.

Якщо майно застраховане у кількох страховиків і загальна страхова сума перевищує дійсну вартість майна, то страхове відшкодування, що виплачується усіма страховиками, не може перевищувати дійсної вартості майна. При цьому кожний страховик здійснює виплату пропорційно розміру страхової суми за укладеним ним договором страхування.

Страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) - плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування.

Предмет договору страхування може бути застрахований за одним договором страхування та за згодою страхувальника кількома страховиками (співстрахування). При цьому в договорі повинні міститися умови, що визначають права і обов'язки кожного страховика. За наявності відповідної угоди між співстраховиками і страхувальником один із співстраховиків може представляти всіх інших у взаємовідносинах із страхувальником, залишаючись відповідальним перед ним лише у розмірі своєї частки.

Обов'язкові види страхування туристів (медичне та від нещасного випадку). Вимоги до забезпечення страхового захисту туристів.

Страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод із страховиками. Туристи вправі самостійно укладати договори на таке страхування. У цьому випадку вони зобов'язані завчасно підтвердити туроператору чи турагенту наявність належним чином укладеного договору страхування.

Обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування здійснюється один раз на весь період туристичної подорожі. Договором страхування повинні передбачатися надання медичної допомоги туристам і відшкодування їх витрат при настанні страхового випадку безпосередньо в країні (місці) тимчасового перебування.

Інформація про умови обов'язкового страхування має бути доведена до відома туриста до укладення договору на туристичне обслуговування. За вимогою туриста туроператор чи турагент забезпечують страхування інших ризиків, пов'язаних із здійсненням подорожі.

Компенсація шкоди, заподіяної життю чи здоров'ю туриста або його майну, проводиться у порядку, встановленому цивільним законодавством.

У разі самостійного укладання туристами договорів на обов'язкове страхування (медичне та від нещасного випадку) туроператор повинен завчасно отримати підтвердження їх укладання шляхом отримання копії належним чином укладеного договору страхування. Копія такого договору зберігається туроператором разом з договором на туристичне обслуговування.

До укладання договору на туристичне обслуговування туроператор доводить до відома туриста інформацію про умови страхування. На вимогу туриста туроператор забезпечує страхування інших ризиків, пов'язаних із здійсненням подорожі. Туроператор веде облік виданих туристам договорів страхування.

У разі настання нещасного випадку та (або) заподіяння шкоди життю чи здоров'ю туриста, пов'язаних з наданням послуг з перевезення та (або) розміщення в період надання обумовлених договором на туристичне обслуговування послуг, ліцензіат протягом однієї доби з моменту, коли йому про це стало відомо, повинен проінформувати про це орган ліцензування шляхом направлення відповідного повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення з одночасним направленням такого листа факсимільним зв'язком або електронною поштою.

Страхування подорожуючих по Україні забезпечує комплексний особистий і майновий страховий захист на час подорожей в Україну та поїздок по Україні. Страховий поліс ERV включає в себе обов'язкові для подорожуючих види страхування, відповідно до Закону України «Про туризм», а також інші види страхування, на вибір туриста, які допоможуть уникнути додаткових витрат і фінансових збитків у непередбачених ситуаціях до, під час та після подорожей. Поліс комплексного страхування від ERV може включати в себе різні комбінації наступних видів страхування:

Страхування медичних витрат – дозволить отримати невідкладну медичну допомогу за кордоном, у разі раптового захворювання або нещасного випадку. Страхове відшкодування покриває вартість медикаментів та консультації лікаря, яка за кордоном є досить дорогою. Якщо турист планує провести свій відпочинок активно, наприклад, кататися на гірських лижах, санях, ковзанах, мотоциклах, водних лижах, займатися дайвінгом, взяти участь в аматорських спортивних змаганнях, кататися на тваринах чи займатися іншими видами активності з підвищеним ризиком, це обов'язково має бути враховано у страховому полісі. До страхового тарифу в такому випадку буде застосована надбавка. Зверніть увагу, що ймовірність настання раптових проблем зі здоров'ям під час подорожей завжди вище для літніх людей, тому при страхуванні туристів віком від 65 до 75 років до страхового тарифу також буде застосована надбавка.

Страхування від нещасних випадків – дозволить отримати грошову виплату, якщо в результаті нещасного випадку, який стався під час подорожі по Україні, настала тимчасова втрата працездатності, інвалідність або смерть. Розмір виплати визначається у відсотках від страхової суми, тому, чим вище страхова сума, тим більшу грошову виплату можна отримати.

Страхування цивільної відповідальності - передбачає цивілізоване вирішення конфліктних ситуацій у суді, юридичну допомогу та відшкодування шкоди у разі, якщо турист з необережності заподіяв шкоду майну чи здоров'ю

третіх осіб. Так, при заняттях активним відпочинком, наприклад, при катанні на лижах, велика ймовірність потрапити в ситуацію (зіткнення, падіння), яка спричинить травми або псування майна 3-х осіб, в.т.ч. орендованого спортивного інвентарю. У цьому випадку може бути пред'явлена претензія від третіх осіб про відшкодування понесених ними збитків. Дане страхове покриття дозволить компенсувати завдані збитки.

Страхування багажу - забезпечить компенсацію витрат на придбання речей першої необхідності в разі тривалої затримки багажу, компенсацію збитку, заповдіяного багажу, внаслідок псування під час перельоту, крадіжки, втрати, наприклад, через помилкове перевезення в іншу країну, а також в результаті багатьох інших причин.

Страхування від невіїзду (відміни подорожі) - страхування фінансових ризиків, пов'язаних із відмовою від поїздки або перериванням туристичної поїздки дозволить уникнути фінансових втрат, у разі неможливості відправитися в поїздку або дострокового переривання туристичної поїздки. Причини скасування поїздки можуть бути різні, наприклад, нещасні випадки, раптове захворювання, проблеми з майном та інше. За бажанням туриста з ним може бути укладено угоду про страхування для покриття витрат, пов'язаних з анулюванням договору на туристичне обслуговування з ініціативи туриста, або угоду про страхування для покриття витрат, пов'язаних з передчасним поверненням до місця проживання при настанні нещасного випадку або хвороби.

Законодавство:

1. Закон України «Про туризм».
2. Закон України «Про страхування».
3. [Закон України «Про аварійно-рятувальні служби»](#).
4. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.
5. Порядок здійснення рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2009 р. № 507.

Тема 8. Правове регулювання державної підтримки туристичної діяльності

Основні способи та цілі державного регулювання в галузі туризму. Основні пріоритетні напрями державної політики в галузі туризму. Програми розвитку туризму в Україні. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 1011-2022 роках.

Основні способи та цілі державного регулювання в галузі туризму
Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності.

Реалізація державної політики в галузі туризму здійснюється шляхом:

визначення і реалізації основних напрямів державної політики в галузі туризму, пріоритетних напрямів розвитку туризму;

визначення порядку класифікації та оцінки туристичних ресурсів України, їх використання та охорони;

спрямування бюджетних коштів на розробку і реалізацію програм розвитку туризму;

визначення основ безпеки туризму;

нормативного регулювання відносин у галузі туризму (туристичного, готельного, екскурсійного та інших видів обслуговування громадян);

ліцензування в галузі туризму, стандартизації і сертифікації туристичних послуг, визначення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу, видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу;

встановлення системи статистичного обліку і звітності в галузі туризму та курортно-рекреаційного комплексу;

організації і здійснення державного контролю за дотриманням законодавства в галузі туризму;

визначення пріоритетних напрямів і координації наукових досліджень та підготовки кадрів у галузі туризму;

участі в розробці та реалізації міжнародних програм з розвитку туризму.

Державне регулювання в галузі туризму здійснюється іншими способами, визначеними законом.

Основними цілями державного регулювання в галузі туризму є:

забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, відновлення і зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав;

безпека туризму, захист прав та законних інтересів туристів, інших суб'єктів туристичної діяльності та їх об'єднань, прав та законних інтересів власників або користувачів земельних ділянок, будівель та споруд;

збереження цілісності туристичних ресурсів України, їх раціональне використання, охорона культурної спадщини та довкілля, врахування державних і громадських інтересів при плануванні та забудові територій;

створення сприятливих умов для розвитку індустрії туризму, підтримка пріоритетних напрямів туристичної діяльності.

Основні пріоритетні напрями державної політики в галузі туризму

Основними пріоритетними напрямками державної політики в галузі туризму є:

удосконалення правових засад регулювання відносин у галузі туризму;

забезпечення становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму, створення нових робочих місць;

розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, сільського, екологічного (зеленого) туризму;

розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку;

створення сприятливих для розвитку туризму умов шляхом спрощення та гармонізації податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів регулювання;

забезпечення доступності туризму та екскурсійних відвідувань для дітей, молоді, людей похилого віку, інвалідів та малозабезпечених громадян шляхом запровадження пільг стосовно цих категорій осіб.

Регулювання в галузі туризму здійснюється Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади в галузі туризму, Верховною Радою Автономної Республіки Крим та Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також іншими органами в межах їх компетенції.

Представницькі органи місцевого самоврядування - сільські, селищні, міські ради відповідно до їх повноважень:

затверджують місцеві програми розвитку туризму;

визначають кошти місцевих бюджетів для фінансового забезпечення місцевих програм розвитку туризму;

доручають своїм виконавчим органам фінансування місцевих програм розвитку туризму за рахунок коштів місцевого бюджету;

вживають заходів для стимулювання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з надання туристичних послуг.

Центральний орган виконавчої влади в галузі туризму. Державне агенство України з туризму і курортів було ліквідовано Постановою Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року і виконання його функцій було покладено на Міністерство економічного розвитку і торгівлі, яке відповідно:

організує та забезпечує реалізацію державної політики в галузі туризму, виконання цього Закону та інших нормативно-правових актів;

бере участь у підготовці проектів нормативно-правових актів у галузі туризму, у межах своєї компетенції розробляє і затверджує нормативно-правові акти, узагальнює практику застосування законодавства в галузі туризму, курортно-рекреаційної сфери, вносить пропозиції щодо його вдосконалення;

забезпечує реалізацію програм розвитку туризму в Україні;

організує облік туристичних ресурсів України, забезпечує їх раціональне використання та охорону;

бере участь у розробці стандартів, діяльності з метрології та сертифікації, у проведенні робіт з підтвердження відповідності в законодавчо регульованій сфері;

організує здійснення контролю за якістю наданих туристичних послуг;

реалізує державну інвестиційну політику в галузі туризму та курортно-рекреаційній сфері;

бере участь у розробці програм облаштування транспортних магістралей об'єктами туристичної інфраструктури;

бере участь у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації кадрів, визначенні пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі туризму та проведенні науково-дослідних робіт у цій галузі;

проводить дослідження туристичного ринку, готує і поширює інформацію про Україну і її туристичні можливості на міжнародному туристичному ринку та всередині держави;

у межах своєї компетенції розробляє, укладає і виконує міжнародні договори в галузі туристичної діяльності, представляє країну у міжнародних туристських організаціях і на міжнародних заходах щодо туризму;

вживає заходів щодо розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку;

сприяє координації діяльності органів виконавчої влади, суб'єктів підприємницької діяльності, їх об'єднань, що здійснюють діяльність у галузі туризму;

надає суб'єктам туристичної діяльності методичну, консультативну та іншу допомогу;

пропонує для спільного використання юридичними особами та громадянами-підприємцями, які надають туристичні послуги, знаки для товарів і послуг;

поширює соціальну рекламу в галузі туризму;

для забезпечення реалізації своїх повноважень, узгодження та врахування інтересів суб'єктів туристичної діяльності утворює координаційно-дорадчий орган.

Інші центральні органи виконавчої влади в межах своїх повноважень:

забезпечують реалізацію державної політики в галузі туризму;

здійснюють підготовку пропозицій щодо реалізації державної політики в галузі туризму;

беруть участь у створенні організаційно-правових та економічних механізмів реалізації державної політики в галузі туризму.

Здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів здійснює *Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів*, утворена відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року.

Місцеві державні адміністрації в межах своїх повноважень:

здійснюють виконавчі та організаційно-розпорядчі функції щодо організації і розвитку курортно-рекреаційної сфери і туризму;

розробляють проекти регіональних програм розвитку туризму і подають їх для затвердження відповідно Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласним і районним радам;

вживають заходів щодо виконання регіональних програм розвитку туризму;

сприяють туристичній діяльності у своєму регіоні і створенню сучасної туристичної інфраструктури;

розробляють і впроваджують заходи для захисту місцевих туристичних ресурсів;

видають дозволи на право здійснення туристичного супроводу;

аналізують ринок туристичних послуг у межах адміністративно-територіальних одиниць, представляють центральному органу виконавчої влади в галузі туризму необхідні відомості про розвиток туризму в адміністративно-територіальних одиницях;

здійснюють соціальну рекламу туристичних ресурсів, утворюють відповідні інформаційні центри;

сприяють дитячому та молодіжному туризму;

беруть участь у підготовці, перепідготовці і підвищенні кваліфікації кадрів у галузі туристичної діяльності, що фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету;

надають суб'єктам туристичної діяльності методичну і консультативну допомогу щодо організації їх діяльності;

залучають підприємства, установи і організації, розташовані на підпорядкованій їм території, до розв'язання проблем розвитку туризму в регіонах;

подають центральному органу виконавчої влади в галузі туризму пропозиції стосовно включення заходів з регіональних програм розвитку туризму до відповідних програм;

вносять у встановленому порядку до центрального органу виконавчої влади в галузі туризму пропозиції про анулювання відповідної ліцензії;

здійснюють іншу діяльність у галузі туризму відповідно до законодавства.

Виконавчі органи місцевого самоврядування в межах їх повноважень:

розробляють проекти місцевих програм розвитку туризму і подають їх для затвердження відповідним місцевим радам;

вживають заходів щодо виконання місцевих програм розвитку туризму;

залучають на договірних засадах підприємства, установи і організації, розташовані на відповідній території, до розв'язання проблем розвитку місцевого туризму та підтримки туристичних ресурсів;

організують проведення інвентаризації туристичних ресурсів місцевого значення;

сприяють охороні і збереженню туристичних ресурсів;

залучають місцеве населення до туристичної діяльності, створюючи нові робочі місця;

сприяють розвитку на відповідній території різних видів туризму.

Програми розвитку туризму в Україні. Наукові дослідження розвитку туризму.

Для забезпечення охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, раціонального використання, забезпечення безпеки туризму, конституційних прав громадян на відпочинок та інших прав громадян, патріотичного виховання органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах їх повноважень затверджуються державні цільові, регіональні та інші програми розвитку туризму.

Програми розвитку туризму затверджуються з метою реалізації довгострокових пріоритетів країни в галузі туризму і становлять комплекс взаємопов'язаних правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на реалізацію конституційних прав громадян, розвиток туристичної галузі.

Державні цільові, регіональні та інші програми розвитку туризму повинні передбачати заходи щодо забезпечення безпеки в галузі туризму.

Порядок формування, фінансування і реалізації регіональних та місцевих програм розвитку туризму визначається законом.

Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. № 707 затверджено Державну цільову соціальну програму розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках. Метою цієї Програми є розвиток спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури, створення умов для отримання права на проведення в Україні зимових Олімпійських та Паралімпійських ігор 2022 року.

Проблему передбачається розв'язати шляхом:

приведення об'єктів спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури у відповідність з міжнародними стандартами і нормами, а також вимогами Міжнародних федерацій з відповідних видів спорту для належної підготовки національних збірних команд України до зимових Олімпійських та зимових Паралімпійських ігор із 15 олімпійських та п'яти паралімпійських видів спорту;

підготовки необхідної кількості фахівців з питань організації та проведення зимових Олімпійських та Паралімпійських ігор 2022 року;

створення умов для максимального залучення недержавних установ та організацій до розвитку спортивної, транспортної та туристичної інфраструктури.

Програму передбачається виконати двома етапами.

На першому етапі (2011-2014 роки) планується розробити техніко-економічне обґрунтування, проекти, бізнес-плани, створити нову та відновити наявну спортивну, туристичну, транспортну інфраструктуру.

На другому етапі (2015-2022 роки) передбачається розроблення майстер-планів, техніко-економічного обґрунтування національного проекту “Олімпійська надія - 2022” - створення спортивно-туристичної інфраструктури”, проектно-кошторисної документації, будівництво, реконструкція, ремонт об'єктів спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури з урахуванням міжнародних стандартів і норм, забезпечення проведення міжнародних змагань на території України.

Завдання і заходи з виконання Програми, спрямовані на створення сучасної спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури для розвитку в Україні туризму та зимових видів спорту світового рівня. На підставі зазначених завдань і заходів розробляються плани підготовки конкретних об'єктів (створення сучасних спортивних баз із зимових видів спорту та належної інфраструктури розміщення гостей, учасників та вболівальників спортивних змагань, аеропортів, залізниць, автомобільних доріг, закладів охорони здоров'я, культури і мистецтва тощо) з урахуванням вимог і норм Міжнародних федерацій з відповідних видів спорту.

Завдання і заходи з виконання Програми визначені з урахуванням вимог і норм міжнародних федерацій з відповідних видів спорту та попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту “Олімпійська надія - 2022”- створення спортивно-туристичної інфраструктури”, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 року №701.

Виконання Програми (2011-2022 роки) дасть змогу:

забезпечити розвиток спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів;

збільшити завантаження спортивних об'єктів і в результаті прибуток від їх експлуатації, що сприятиме зменшенню навантаження на видаткову частину державного та місцевих бюджетів;

зменшити обсяг витрат, пов'язаних з проведенням тренувань національних збірних команд за кордоном;

збільшити кількість молоді, яка займається зимовими видами спорту в дитячо-юнацьких спортивних школах;

забезпечити ефективне використання спортивних об'єктів;

збільшити обсяг валютних надходжень за рахунок створення сприятливих умов для розвитку туристичної індустрії, проведення тренувань спортсменів та змагань будь-якого рівня;

побудувати 27 доступних для всіх категорій населення спортивних об'єктів міжнародного рівня, що сприятиме створенню умов для проведення змагань будь-якого рівня;

збільшити протягом 2011-2022 років на 1,5 мільйона кількість робочих місць, створених у будівельній, транспортній, готельній, туристично-рекреаційній галузі, сфері послуг та супутніх сферах діяльності;

забезпечити участь національних збірних команд у зимових Олімпійських та Паралімпійських іграх 2022 року (15 олімпійських та 5 паралімпійських видів спорту);

створити шляхом проведення інвестиційних конкурсів сприятливі умови для залучення приватних інвесторів, міжнародних фінансових організацій, кредитних ресурсів та інших джерел надходжень для реалізації інвестиційних проектів, опрацювання техніко-економічних обґрунтувань та виконання бізнес-планів будівництва нової та відновлення наявної спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури;

підвищити рівень розвитку зимових видів спорту, визначити організаційні і нормативно-правові засади розвитку спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів та з урахуванням національних інтересів.

Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів приватних інвесторів, державного і місцевих бюджетів, у тому числі на умовах співфінансування та державної підтримки, що надається в установленому порядку у формі державних гарантій, а також інших джерел, не заборонених законом. Обсяг фінансування Програми уточнюється щороку з урахуванням реальних можливостей державного і місцевих бюджетів та інших джерел, а також результатів виконання Програми за попередній період.

Законодавство:

1. Конституція України.
2. Закон України «Про туризм».
3. Закон України «Про місцеве самоврядування».
4. Закон України «Про місцеві державні адміністрації».
5. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. №707.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2008 року «Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів» / Офіційний вісник України від 22.08.2008 р.- 2008., № 60, стор.27, ст.2041.
7. Указ Президента України від 11 березня 2003 року №207 «Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер України».
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 року №390-р «Про затвердження заходів щодо розвитку іноземного та внутрішнього туризму».
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Джерела правового регулювання туристичної діяльності

1. Конституція як джерело правового регулювання туристичної діяльності.
2. Законодавство України про туризм.
3. Принципи правового регулювання туристичної діяльності.

Теми рефератів:

1. Конституційні засади туристичної діяльності.
2. Цивільне та господарське законодавство про туризм.
3. Екологічне законодавство про рекреаційні зони.
4. Юридична відповідальність та її види.

Терміни для словника:

1. Закон
2. Конституція
3. Підзаконний нормативно-правовий акт
4. Джерело права
5. Нормативно-правовий акт
6. Рекреаційна зона

Рекомендована література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Земельний Кодекс України від 28 жовтня 2001 р.
4. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р.
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
7. Закон України «Про екологічну мережу України».

Тема 2. Закон України «Про туризм» - основне джерело правового регулювання туристичної діяльності.

1. Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт.
2. Структура Закону України «Про туризм».
3. Сфера дії Закону України «Про туризм».
4. Завдання законодавства України про туризм.
5. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі туризму

Теми рефератів:

1. Еволюція законодавства про туризм.
2. Законодавство про туризм інших країн.
3. Прогалини та недоліки закону України «Про туризм».
4. Зв'язок Закону України «Про туризм» з іншим національним законодавством.

Терміни для словника:

1. Туризм 2. Турист 3. Туристичний продукт 4. Просування туристичного продукту 5. Туристичні послуги

Рекомендована література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р.
4. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.
5. Тарануха В. Прогалини в праві: поняття, сутність, способи їх усунення та подолання. / Юридична Україна. – 2009. - №2, С.15-19.

Тема 3. Підзаконний та регіональний рівні правового регулювання туристичної діяльності

1. Постанови Кабінету Міністрів України у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні.
2. Укази Президента України у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні.
3. Правове регулювання туристичної діяльності на локальному (регіональному) рівні.

Теми рефератів:

1. Види підзаконних нормативно-правових актів та порядок їх прийняття.
2. Правотворчі органи України.
3. Локальні нормативно-правові акти про туризм міста Львова (іншого міста на вибір).

Терміни для словника:

1. Указ Президента 2. Постанова Кабінету Міністрів 3. Підзаконний нормативно-правовий акт 4. Локальний нормативно-правовий акт

Рекомендована література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Закон України «Про Кабінет Міністрів України».
4. Закон України «Про місцеве самоврядування».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. №57. Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2010 р. №724).

6. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. №297.

7. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.

8. Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 27 січня 1999 р. №37 (у редакції наказу Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 17 червня 2010 р. №238).

9. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19.

10. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року.

Тема 4. Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності

1. Поняття, ознаки та види міжнародно-правових актів.

2. Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності.

3. Міжнародні туристичні організації, їх структура та функції.

4. Правовий статус ВТО.

5. Міжнародно-правові стандарти здійснення туристичної діяльності.

6. Значення Манільської декларації зі світового туризму та Хартії туризму.

7. Конвенція про охорону і сталий розвиток Карпат як правова основа співробітництва країн карпатського регіону у рекреаційній та екологічній сферах.

Теми рефератів:

1. Міжнародний договір як джерело права

2. Імплементация міжнародних договорів у національне законодавство

3. Статут ВТО, його структура

4. Хартія туризму та її значення

5. Кодекс туриста

6. Балійська декларація з туризму

7. Шенгенські угоди

Терміни для словника:

1. Міжнародний договір 2. Імплементация 3. Ратифікація

Рекомендована література:

1. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. – К., 1991.
2. Декларація про державний суверенітет. – К, 1990.
3. Конституція України. – К, 1996.
4. Закон України «Про міжнародні договори України».
5. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р.
6. Посібник з Карпатської конвенції. - Регіональний Екологічний Центр Центральної та Східної Європи. 2007.
7. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред. А.С.Довгерта і В.І.Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.
8. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні відносини ХХ століття. – К., 1999.
9. Лещенко Л. Національні інтереси України та її зовнішньополітична стратегія // Політика і час. – 1993. – № 7.
10. Шпарик Н.Я. Поняття міжнародно-правового акта як джерела екологічного права /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 97-99.

Тема 5. Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання

1. Поняття та ознаки туристичної діяльності.
2. Організаційні форми туризму. Внутрішній та міжнародний туризм.
3. Види туризму.
4. Правовий статус туристичних агентів.
5. Правовий статус туристичних операторів.
6. Права та обов'язки туристів та екскурсантів.

Теми рефератів:

1. Туристична діяльність як вид господарської діяльності
2. Характеристика організаційних форм туризму
3. Екстримальний туризм
4. Екологічний туризм

Терміни для словника:

1. Туристична діяльність
2. Внутрішній туризм
3. Міжнародний туризм
4. Туристичний оператор
5. Туристичний агент

Література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.

3. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р.

4. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.

5. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.

6. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19.

7. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. №1251.

8. Биткова Л.А., Крашенинников С.В. Государственная политика России и Украины в сфере сельского туризма: сравнительно-правовая характеристика / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор.к.ю.н. доц.О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.95-97.

9. Вишневська Ю.В. Інформація в сфері сільського туризму / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор.к.ю.н. доц.О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.100-102.

Тема 6. Організаційно-правові вимоги щодо здійснення туристичної діяльності.

1. Організація туристичної діяльності.
2. Ліцензування туристичної діяльності.
3. Сертифікація і стандартизація у сфері туристичної діяльності.
4. Встановлення категорій об'єктів туристичної інфраструктури.
5. Державний контроль за діяльністю в сфері туризму.

Теми рефератів:

1. Порядок ліцензування туристичної діяльності.
2. Професійні вимоги до здійснення туристичної діяльності.
3. Порядок та органи сертифікації у сфері туристичної діяльності.
4. Порядок та органи стандартизації у сфері туристичної діяльності.
5. Категорії готелів Львова.

Терміни для словника:

1. Ліцензування
2. Стандартизація
3. Сертифікація
4. Готель
5. Аналогічні засоби розміщення
6. Туристичний супровід
7. Ваучер

Література:

1. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
2. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.
3. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.
4. Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 27 січня 1999 р. №37 (у редакції наказу Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 17 червня 2010 р. №238).
5. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19.
6. Інструкція про порядок оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 6 червня 2005 р. №50.
7. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. №297.
8. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. №1251.
9. Семенова М. Правова природа договірних відносин, що виникають у сфері надання туристичних та супутніх послуг. / Юридична Україна. – 2010. - №8, С.90-94.
10. Попович Т.Г. Додаткові елементи механізму правового регулювання стандартизації в господарському праві /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 424-427.

Тема 7. Правове регулювання безпеки туризму.

1. Фінансове забезпечення відповідальності туроператора та турагента.
2. Вимоги безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком.
3. Страхування у сфері туристичної діяльності.
4. Обов'язкові випадки страхування туристів.

Теми рефератів:

1. Гарантування безпеки у туристичній сфері.

2. Рятувальні заходи на об'єктах туристичних відвідувань.
3. Страховий поліс туриста.

Терміни для словника:

1. Безпека туризму
2. Страхування
3. Страховий випадок
4. Страховий ризик
5. Страхова сума
6. Страхове відшкодування
7. Франшиза

Рекомендована література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р.
5. Закон України «Про страхування».
6. Закон України «Про захист прав споживачів».
7. Ліцензійні умови провадження турсервісної діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.
8. Порядок здійснення рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2009 р. №507.
9. Пацурія Н.Б. Об'єкти страхових правовідносин у сфері господарювання /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 422- 424.

Тема 8. Правове регулювання державної підтримки туристичної діяльності

1. Поняття та цілі державного регулювання в галузі туризму.
2. Пріоритетні напрями державної політики в галузі туризму.
3. Державні цільові, регіональні та інші програми розвитку туризму в Україні
4. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках.

Теми рефератів:

1. Програми розвитку туризму в інших країнах.
2. Повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері державної підтримки туризму.
3. Державні цільові програми розвитку туризму в Україні.
4. Регіональні програми розвитку туризму в Україні.
5. Програми розвитку туризму на Львівщині.

Рекомендована література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 1011-2022 роках, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. №707.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року.
5. Биткова Л.А., Крашенинников С.В. Государственная политика России и Украины в сфере сельского туризма: сравнительно-правовая характеристика / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор.к.ю.н. доц.О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.95-97.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Джерела правового регулювання туристичної діяльності

1. Проаналізуйте норми Конституції України, котрі є основою правового регулювання туристичної діяльності.
2. Визначте значення норм екологічного та земельного законодавства України при регулюванні відносин у сфері туристичної діяльності.
3. Яку роль відіграє Цивільний Кодекс України при регулюванні туристичної діяльності.

Література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Земельний Кодекс України від 28 жовтня 2001 р.
4. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р.
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
7. Закон України «Про екологічну мережу України».

Тема 2. Закон України «Про туризм» - основне джерело правового регулювання туристичної діяльності.

1. Охарактеризуйте преамбулу Закону України «Про туризм».
2. Які терміни визначені у ст.1 Закону України «Про туризм».
3. Визначте недоліки та прогалини Закону України «Про туризм».
4. Проведіть порівняльно-правовий аналіз Закону України «Про туризм» і відповідного законодавства інших країн.

Література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р.
4. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.
5. Тарануха В. Прогалини в праві: поняття, сутність, способи їх усунення та подолання. / Юридична Україна. – 2009. - №2, С.15-19.

Тема 3. Підзаконний та регіональний рівень правового регулювання туристичної діяльності

1. Поясніть співвідношення загального, відомчого та локального правового регулювання туристичної діяльності.
2. Проаналізуйте систему та сучасний стан правового регулювання туристичної діяльності в Україні на підзаконному рівні.

3. Продемонструйте на конкретних прикладах правове регулювання туристичної діяльності на локальному (регіональному) рівні.

4. Визначте актуальність державної підтримки туристичної діяльності в Україні на підзаконному та локальному нормативно-правовому рівнях.

Література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.

2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.

3. Закон України «Про Кабінет Міністрів України».

4. Закон України «Про місцеве самоврядування».

5. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. №57. Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2010 р. №724).

7. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. №297.

8. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.

9. Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 27 січня 1999 р. №37 (у редакції наказу Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 17 червня 2010 р. №238).

10. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року.

Тема 4. Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності

1. Назвіть і проаналізуйте основні міжнародно-правові стандарти з прав людини.

2. Проведіть класифікацію міжнародно-правових актів.

3. Назвіть і дайте коротку характеристику принципів міжнародного права.

4. Визначте, які міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності ратифіковані в Україні.

5. Проаналізуйте Манільську декларацію зі світового туризму та Хартію туризму.

6. Охарактеризуйте правовий статус міжнародних туристичних організацій.
7. Завдання та функції Всесвітньої туристської організації (ВТО).
8. Проаналізуйте ст.9 Конвенції про охорону і сталий розвиток Карпат.

Література:

1. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. – К., 1991.
2. Декларація про державний суверенітет. – К, 1990.
3. Конституція України. – К, 1996.
4. Закон України «Про міжнародні договори України».
5. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р.
6. Посібник з Карпатської конвенції. - Регіональний Екологічний Центр Центральної та Східної Європи. 2007.
7. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред. А.С.Довгерта і В.І.Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.
8. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні відносини ХХ століття. – К., 1999.
9. Лещенко Л. Національні інтереси України та її зовнішньополітична стратегія // Політика і час. – 1993. – № 7.
10. Шпарик Н.Я. Поняття міжнародно-правового акта як джерела екологічного права /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 97-99.

Тема 5. Туристична діяльність як об'єкт правового регулювання

1. Які ознаки туристичної діяльності як форми підприємницької діяльності.
2. Назвіть суб'єктів туристичної діяльності за законодавством України.
3. Визначте особливості правового статусу туристичних агентів та туристичних операторів.
4. Чи поширений в Україні сільський та зелений туризм?
5. Охарактеризуйте стан туристичних ресурсів України.

Література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р.
4. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.

5. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.

6. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19.

7. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. №1251.

8. Биткова Л.А., Крашенинников С.В. Государственная политика России и Украины в сфере сельского туризма: сравнительно-правовая характеристика / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор.к.ю.н. доц.О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.95-97.

9. Вишневська Ю.В. Інформація в сфері сільського туризму / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор.к.ю.н. доц.О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.100-102.

Тема 6. Організація туристичної діяльності.

1. Проаналізуйте Ліцензійні умови провадження туроператорської та турагентської діяльності.

2. Визначте відмінності категорій об'єктів туристичної інфраструктури.

3. Проаналізуйте договір на туристичне обслуговування.

4. Проаналізуйте договір на готельне обслуговування.

5. Проаналізуйте договір на екскурсійне обслуговування.

6. Назвіть органи, що здійснюють контроль за діяльністю в сфері туризму.

Література:

1. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.

2. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.

3. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.

4. Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 27 січня 1999 р. №37 (у редакції наказу Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 17 червня 2010 р. №238).

5. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19.

6. Інструкція про порядок оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 6 червня 2005 р. №50.

7. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. №297.

8. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. №1251.

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року.

10. Семенова М. Правова природа договірних відносин, що виникають у сфері надання туристичних та супутніх послуг. / Юридична Україна. – 2010. - №8, С.90-94.

11. Попович Т.Г. Додаткові елементи механізму правового регулювання стандартизації в господарському праві /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 424-427.

Тема 7. Правове регулювання безпеки туризму.

1. Які загрози і ризики існують при здійсненні туристичної діяльності?
2. Назвіть види туристичних послуг з підвищеним ризиком.
3. Визначте основні страхові ризики.
4. Проаналізуйте зміст договору страхування.
5. Що таке франшиза і як вона впливає на розмір страхового відшкодування.

Література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р.
5. Закон України «Про страхування».
6. Закон України «Про захист прав споживачів».
7. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.
8. Порядок здійснення рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2009 р. №507.

9. Пацурія Н.Б. Об'єкти страхових правовідносин у сфері господарювання /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 422- 424.

Тема 8. Правове регулювання державної підтримки туристичної діяльності

1. Які є державні та регіональні програми розвитку туризму в Україні
2. З якою метою запроваджена Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 1011-2022 роках.
3. Проаналізуйте хід виконання Державної цільової соціальної програми розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 1011-2022 роках.

Література:

1. Конституція України. - Київ., Парламентське видавництво. - 1997.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 1011-2022 роках, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. №707.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року.
5. Биткова Л.А., Крашенинников С.В. Государственная политика России и Украины в сфере сельского туризма: сравнительно-правовая характеристика / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор.к.ю.н. доц. О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.95-97.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Аналогічні засоби розміщення – підприємства будь-якої організаційно-правової форми власності, що складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, включно з щоденним заправлянням ліжок, прибиранням кімнат та санвузлів.

Безпека в галузі туризму - сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в галузі туризму.

В'їзний туризм - подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території.

Виїзний туризм - подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни.

Внутрішній туризм - подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Гіди-перекладачі, екскурсоводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу - фізичні особи, які проводять діяльність, пов'язану з туристичним супроводом і які в установленому порядку отримали дозвіл на право здійснення туристичного супроводу, крім осіб, які працюють на відповідних посадах підприємств, установ, організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти відвідування.

Готель - підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається з шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням.

Готельна послуга - дії (операції) підприємства з розміщення споживача шляхом надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, а також інша діяльність, пов'язана з розміщенням та тимчасовим проживанням. Готельна послуга складається з основних та додаткових послуг, що надаються споживачу відповідно до категорії готелю.

Джерело права – спосіб внутрішньої організації, а також зовнішнього вираження змісту юридичної норми.

Екскурсія - колективне відвідування учнівською та студентською молоддю визначних місць з освітньою, навчально-виховною, науковою чи розважальною метою.

Експедиція - подорож, яка проводиться з учнівською та студентською молоддю з метою вивчення історії рідного краю, довкілля, явищ соціального

життя, світової цивілізації, географічних, етнографічних, історичних об'єктів та їх дослідження з використанням технічних засобів пересування або ж без них. Під час проведення експедиції можливе подолання природних перешкод (перевалів, порогів, печер тощо).

Міжнародний договір - угода двох або кількох держав, що встановлює, змінює або припиняє права та обов'язки учасників цих відносин.

Місце продажу (реалізації) туристичних послуг - країна, в якій зареєстровано відповідний суб'єкт господарювання, що реалізує туристичний продукт.

Місце надання туристичних послуг - країна, на території якої безпосередньо надаються туристичні послуги.

Нормативно-правовий акт – письмовий документ компетентного органу держави (або уповноваженого нею органу місцевого самоврядування), в якому закріплено забезпечуване нею формально обов'язкове правило поведінки загального характеру.

Об'єкт туристичних відвідувань - природний або антропогенний об'єкт, придатний для відвідування туристами.

Пошуково-рятувальні роботи - заходи, спрямовані на пошук людей, які опинилися в небезпеці на об'єктах туристичних відвідувань, їх рятування і захист, надання, у разі необхідності, першої невідкладної медичної допомоги та евакуація до найближчих медичних закладів.

Походи - подорож організованої групи учнівської та студентської молоді з використанням активних форм пересування за визначеним маршрутом, під час проходження якого можливе подолання природних перешкод: перевалів, порогів, печер тощо різних категорій та ступенів складності (далі - туристсько-спортивні походи).

Просування туристичного продукту – комплекс заходів, спрямованих на створення та підготовку до реалізації туристичного продукту чи туристичних послуг (організація рекламно-ознайомлювальних подорожей, участь у спеціалізованих виставках, ярмарках, видання каталогів, буклетів тощо).

Службове приміщення (офіс) - приміщення за місцезнаходженням ліцензіата або його філії, іншого відокремленого підрозділу, що використовується при провадженні туроператорської діяльності.

Страховання - вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Страховики - фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України "Про господарські товариства" а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Страхувальники - юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України.

Страховий випадок - подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Страхова виплата - грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку.

Страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) - плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування.

Страховий ризик - певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страхова сума - грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку.

Супутні туристичні послуги та товари – послуги та товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких несуттєво скоротиться без їх реалізації туристам.

Туристичні оператори (туроператори) - юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність.

Туристичні агенти (турагенти) - юридичні особи, створені згідно із законодавством України, а також фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг.

Туризм - тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає.

Турист - особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з не забороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін.

Туристичний продукт – попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо).

Учасники відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності - юридичні та фізичні особи, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги (перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування) чи здійснюють посередницьку діяльність із надання характерних та супутніх послуг, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства (туристи, екскурсанти, відвідувачі та інші), в інтересах яких здійснюється туристична діяльність.

Франшиза - частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування.

Характерні туристичні послуги та товари - послуги та товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких суттєво скоротиться без їх реалізації туристам.

Юридична сила нормативно-правового акту – це специфічна властивість нормативно-правового акту, яка визначає його дію у залежності від місця правотворчого органу в апараті держави.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Законодавство України про туризм і готельну справу : збірник офіційних текстів законів станом на 1 лютого 2012 р. – К. : «Центр учбової літератури».- 2012. – 242 с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року.
3. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. – К., 1991.
4. Декларація про державний суверенітет. – К, 1990.
5. Закон України «Про міжнародні договори України».
6. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»» від 21 січня 1994 р.
7. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року.
9. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року.
10. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року.
11. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року.
12. Кодекс законів про працю України.
13. Закон України «Про захист прав споживачів» від 1 грудня 2005 року.
14. Закон України «Про страхування».
15. Закон України «Про курорти» від 5 жовтня 2000 року.
16. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року.
17. Порядок організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. №1251.
18. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 1011-2022 роках, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. №707.
19. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2008 року «Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів» / Офіційний вісник України від 22.08.2008 р.- 2008., № 60, стор.27, ст.2041.
20. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465.
21. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.
22. Правила обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 27 січня 1999 р. №37 (у редакції наказу Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 17 червня 2010 р. №238).

23. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19.

24. Інструкція про порядок оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання, затверджено наказом Державної туристичної адміністрації України від 6 червня 2005 р. №50.

25. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. №297.

26. Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року.

27. Нормативно-правове забезпечення міжнародного туризму: Учебно-практическое пособие. – К.: Кондор, 2013. 486 с.

28. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні / Під ред. В.К.Федорченка. – К.: 2002.

29. Александрова А.Ю. Международный туризм: Учебник. М.: Аспект Пресс, 2002. – 470 с.

30. Биткова Л.А., Крашенинников С.В. Государственная политика России и Украины в сфере сельского туризма: сравнительно-правовая характеристика / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор.к.ю.н. доц.О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.95-97.

31. Бурдейна А.В. Поїздки за кордон: працевлаштування, туризм, візові документи / А.В.Бурдейна/ Центр правових досліджень. – К.: Видавець Фурса С.Я., 2006. – 72 с.

32. Вишнеvsька Ю.В. Інформація в сфері сільського туризму / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор. к.ю.н. доц.О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.100-102.

33. Гнатюк М.Р. Закон України «Про туризм»: постатейний коментар / М.Р.Гнатюк – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2006. – 197 с.

34. Гудима М.М. Право туриста на інформацію: недоліки законодавчого регламентування / Марія Гудима / Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 28. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. – 274 с., С. 100-107.

35. Гудима М.М. Деякі аспекти договірної оформлення посередницьких відносин в туризмі / Мирослава Гудима / Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 28. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. – 274 с., С. 107-112.

36. Державне регулювання та управління регіональним розвитком туризму : навч. посібник / За ред. Н.Д.Свірідова // Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2009. – 120 с.

37. Діковська І. Деякі питання визначення застосовуваного права до зобов'язань із міжнародних перевезень. / Ірина Діковська / Підприємництво, господарство і право. - № 12. – 2011. С.76-79.

38. Іваненко В.В. Туристична галузь на межі тисячоліть // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 38 (Частина II), 2002. С.58-60.

39. Квартальнов В.А., Зорин І.В. Менеджмент туризма: Основи менеджмента: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2002. -352 с.

40. Клекоцюк Р.Є. Порівняльно-правовий аналіз митного режиму європейського співтовариства та митного режиму України. / Збірник наукових праць за результатами Міжнародної науково-практичної конференції « Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин в Україні» (м.Хмельницький, 14-15 травня 2010 року). – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2010. С.354-358.

41. Кучура П.И. Правовое понятие и состав природных рекреационных территорий /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 165-168.

42. Любінцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) : навч. посібник / О.О.Любінцева. – К.: Альтерпрес, 2006. – 436 с.

43. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник / М.П.Мальська, Н.В.Антонюк, Н.М.Ганич // Львівський національний ун-т ім.Івана Франка. Факультет міжнародних відносин. Географічний факультет. – К.: Знання, 2008. – 661 с.

44. Матвієнко А.Т.Науково-практичний коментар до Закону України «Про туризм» / [Матвієнко А.Т., Прияничук І.В., Лесик М.А., Андрейцев В.В.] – К.: Науково-дослідний інститут туризму та курортів, 2006. – 212 с.

45. Мельниченко С.В. Туристична галузь – суттєве джерело поповнення коштів державного бюджету // Фінанси України. – 2001. -№2.- С.63-68.

46. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред. А.С.Довгерта і В.І.Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.

47. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. К.:КНЕУ, 2003. 948 с.

48. Новосельська І. Теоретико-правові питання імплементації конвенцій Міжнародної організації праці у сфері туризму. // Ірина Новосельська / Підприємництво, господарство і право. - № 12. – 2011. С.84-85.

49. Організація обслуговування в готелях і туристичних комплексах : підручник / За ред Т.Г.Сокол. – К.: Альтерпрес, 2009. – 447 с.

50. Пацурія Н.Б. Об'єкти страхових правовідносин у сфері господарювання /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних,

аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 422- 424.

51. Посібник з Карпатської конвенції. - Регіональний Екологічний Центр Центральної та Східної Європи. 2007.

52. Попович Т.Г. Додаткові елементи механізму правового регулювання стандартизації в господарському праві /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 424-427.

53. Розвиток туристичного підприємства: теорія та практика: монографія / за ред. Р.І.Балашова // Донецький ін-т турист. Бізнесу. – Донецьк: Вебер, 2009. – 343 с.

54. Селецький С.І. Правове регулювання туризму в Україні : навчальний посібник – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 186 с.

55. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / За ред. Т.І.Ткаченко // Київ. нац. торг.- екон. ун-т. – К., 2009. – 462 с.

56. Семенова М. Правова природа договірних відносин, що виникають у сфері надання туристичних та супутніх послуг. / Юридична Україна. – 2010. - №8, С.90-94.

57. Туризм як фактор регіонального розвитку. Методологічний аспект та практичний досвід: монографія / С.Г.Нездоймінов. – О.: Астропринт, 2009. – 304 с.

58. Тарануха В. Прогалини в праві: поняття, сутність, способи їх усунення та подолання. / Юридична Україна. – 2009. - №2, С.15-19.

59. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії: навч. посібник / Н.В.Чорненька. – К.: Атіка,. 2006. – 264 с.

60. Шпарик Н.Я. Поняття міжнародно-правового акта як джерела екологічного права /Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 468 с., С. 97-99.

ДОДАТКИ

1. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
2. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності
3. Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 1011-2022 роках.
4. Глобальний етичний Кодекс туриста
5. Хартія туризму

ДОДАТКИ

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про туризм

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 31, ст.241)

{ В редакції Закону

N 1282-IV (1282-15) від 18.11.2003, ВВР, 2004, N 13, ст.180 }

Цей Закон визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму та спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей. Він встановлює засади раціонального використання туристичних ресурсів та регулює відносини, пов'язані з організацією і здійсненням туризму на території України.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

туризм - тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає;

турист - особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з не забороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін;

туристичний продукт - попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо);

супутні туристичні послуги та товари – послуги та товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких несуттєво скоротиться без їх реалізації туристам;

характерні туристичні послуги та товари - послуги та товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких суттєво скоротиться без їх реалізації туристам;

просування туристичного продукту - комплекс заходів, спрямованих на створення та підготовку до реалізації туристичного продукту чи туристичних послуг (організація рекламно-ознайомлювальних подорожей, участь у спеціалізованих виставках, ярмарках, видання каталогів, буклетів тощо);

місце продажу (реалізації) туристичних послуг - країна, в якій зареєстровано відповідний суб'єкт господарювання, що реалізує туристичний продукт;

місце надання туристичних послуг - країна, на території якої безпосередньо надаються туристичні послуги;

готель - підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається з шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового

проживання з обов'язковим обслуговуванням. Порядок встановлення категорій готелям визначається Кабінетом Міністрів України;

готельна послуга - дії (операції) підприємства з розміщення споживача шляхом надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, а також інша діяльність, пов'язана з розміщенням та тимчасовим проживанням. Готельна послуга складається з основних та додаткових послуг, що надаються споживачу відповідно до категорії готелю;

аналогічні засоби розміщення - підприємства будь-якої організаційно-правової форми власності, що складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, включно з щоденним заправлінням ліжок, прибиранням кімнат та санвузлів.

Стаття 2. Законодавство України про туризм

Законодавство України про туризм складається з Конституції України, цього Закону, інших нормативно-правових актів, виданих відповідно до них.

Майнові відносини в галузі туризму, засновані на рівності, автономії волі і майновій самостійності їх учасників, регулюються Цивільним та Господарським кодексами України з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, передбачені інші правила, ніж ті, що встановлені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 3. Туристичні ресурси України

Туристичними ресурсами України є пропонувані або такі, що можуть пропонуватися, туристичні пропозиції на основі та з використанням об'єктів державної, комунальної чи приватної власності.

Напрями освоєння і розвитку туристичних ресурсів України визначаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування відповідно до програм розвитку туризму.

Класифікація та оцінка туристичних ресурсів України, режим їх охорони, порядок використання з обліком гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля, порядок збереження цілісності туристичних ресурсів України, заходи для їх відновлення визначаються відповідно до закону.

Унікальні туристичні ресурси можуть знаходитися на особливому режимі охорони, що обмежує доступ до них. Обмеження доступу до туристичних ресурсів визначається їх реальною пропускнуною спроможністю, рівнем припустимого антропогенного навантаження, сезонними та іншими умовами.

Під час містобудівного планування, проектування, розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів містобудування на територіях рекреаційних зон відповідні органи виконавчої влади, власники об'єктів містобудування повинні передбачати максимальну інтеграцію споруджуваних об'єктів до місцевого соціально-економічного, природного та історико-культурного середовища.

Стаття 4. Організаційні форми та види туризму

Організаційними формами туризму є міжнародний і внутрішній туризм.

До міжнародного туризму належать: в'їзний туризм - подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний туризм - подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни.

Внутрішнім туризмом є подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак існують **такі види туризму:**

дитячий;

молодіжний;
сімейний;
для осіб похилого віку;
для інвалідів;
культурно-пізнавальний;
лікувально-оздоровчий;
спортивний;
релігійний;
екологічний (зелений);
сільський;
підводний;
гірський;
пригодницький;
мисливський;
автомобільний;
самодіяльний тощо.

Особливості здійснення окремих видів туризму встановлюються законом.

Стаття 5. Учасники відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності

Учасниками відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, є юридичні та фізичні особи, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги (перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування) чи здійснюють посередницьку діяльність із надання характерних та супутніх послуг, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства (туристи, екскурсанти, відвідувачі та інші), в інтересах яких здійснюється туристична діяльність.

Суб'єктами, що здійснюють та/або забезпечують туристичну діяльність (далі - суб'єкти туристичної діяльності), є:

туристичні оператори (далі - туроператори) - юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність;

туристичні агенти (далі - турагенти) - юридичні особи, створені згідно із законодавством України, а також фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг;

інші суб'єкти підприємницької діяльності, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг;

гідди-перекладачі, екскурсоводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу - фізичні особи, які проводять діяльність, пов'язану з туристичним супроводом і які в установленому порядку отримали дозвіл на право здійснення туристичного супроводу, крім осіб, які працюють на відповідних посадах підприємств, установ, організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти відвідування;

фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності та надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування тощо.

Перелік посад фахівців туристичного супроводу, кваліфікаційні вимоги до них та порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу визначаються центральним органом виконавчої влади в галузі туризму.

Розділ II

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Стаття 6. Основні способи та цілі державного регулювання в галузі туризму.

Основні пріоритетні напрями державної політики в галузі туризму

Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності.

Реалізація державної політики в галузі туризму здійснюється шляхом:

визначення і реалізації основних напрямів державної політики в галузі туризму, пріоритетних напрямів розвитку туризму;

визначення порядку класифікації та оцінки туристичних ресурсів України, їх використання та охорони;

спрямування бюджетних коштів на розробку і реалізацію програм розвитку туризму;

визначення основ безпеки туризму;

нормативного регулювання відносин у галузі туризму (туристичного, готельного, екскурсійного та інших видів обслуговування громадян);

ліцензування в галузі туризму, стандартизації і сертифікації туристичних послуг, визначення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу, видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу;

встановлення системи статистичного обліку і звітності в галузі туризму та курортно-рекреаційного комплексу;

організації і здійснення державного контролю за дотриманням законодавства в галузі туризму;

визначення пріоритетних напрямів і координації наукових досліджень та підготовки кадрів у галузі туризму;

участі в розробці та реалізації міжнародних програм з розвитку туризму.

Державне регулювання в галузі туризму здійснюється іншими способами, визначеними законом.

Основними цілями державного регулювання в галузі туризму є:

забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, відновлення і зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав;

безпека туризму, захист прав та законних інтересів туристів, інших суб'єктів туристичної діяльності та їх об'єднань, прав та законних інтересів власників або користувачів земельних ділянок, будівель та споруд;

збереження цілісності туристичних ресурсів України, їх раціональне використання, охорона культурної спадщини та довкілля, врахування державних і громадських інтересів при плануванні та забудові територій;

створення сприятливих умов для розвитку індустрії туризму, підтримка пріоритетних напрямів туристичної діяльності.

Основними пріоритетними напрямами державної політики в галузі туризму є:

удосконалення правових засад регулювання відносин у галузі туризму;

забезпечення становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму, створення нових робочих місць;

розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, сільського, екологічного (зеленого) туризму;

розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку;

створення сприятливих для розвитку туризму умов шляхом спрощення та гармонізації податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів регулювання;

забезпечення доступності туризму та екскурсійних відвідувань для дітей, молоді, людей похилого віку, інвалідів та малозабезпечених громадян шляхом запровадження пільг стосовно цих категорій осіб.

Стаття 7. Органи, що здійснюють регулювання в галузі туризму

Регулювання в галузі туризму здійснюється Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади в галузі туризму, Верховною Радою Автономної Республіки Крим та Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також іншими органами в межах їх компетенції.

Стаття 8. Повноваження Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в галузі туризму

1. До виключних повноважень Верховної Ради України в галузі туризму належать:

визначення основних напрямів державної політики в галузі туризму;

визначення правових засад регулювання відносин у галузі туризму, їх удосконалення та адаптація із загальноновизнаними нормами міжнародного права;

визначення в законі про Державний бюджет України обсягу фінансового забезпечення туристичної галузі.

Верховна Рада України відповідно до Конституції України може брати до свого розгляду й інші питання, що стосуються туризму.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні і районні ради відповідно до їх повноважень:

затверджують регіональні програми розвитку туризму, що фінансуються з бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів;

визначають кошти бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів для фінансового забезпечення регіональних програм розвитку туризму;

контролюють фінансування регіональних програм розвитку туризму за кошти бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів.

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим відповідно до Конституції та законів України здійснює інше нормативне регулювання з питань туризму, історико-культурних заповідників, музеїв, інших закладів культури, вирішує питання щодо організації і розвитку курортно-рекреаційної сфери і туризму тощо.

3. Представницькі органи місцевого самоврядування - сільські, селищні, міські ради відповідно до їх повноважень:

затверджують місцеві програми розвитку туризму;

визначають кошти місцевих бюджетів для фінансового забезпечення місцевих програм розвитку туризму;

доручають своїм виконавчим органам фінансування місцевих програм розвитку туризму за рахунок коштів місцевого бюджету;

вживають заходів для стимулювання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з надання туристичних послуг.

Стаття 9. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі туризму

Кабінет Міністрів України відповідно до Конституції та законів України:

здійснює державне управління та забезпечує реалізацію державної політики в галузі туризму;

розробляє та затверджує програми розвитку туризму в Україні і фінансує їх виконання відповідно до бюджетного законодавства;

приймає нормативно-правові акти, що регулюють відносини в галузі туристичної діяльності;

забезпечує раціональне використання туристичних ресурсів і вжиття заходів для їх збереження;

сприяє розвитку туристичної індустрії та створенню ефективної туристичної інфраструктури;

вживає заходів щодо забезпечення безпеки туристів, захисту їх прав, інтересів і власності;

організовує та забезпечує реалізацію державної інвестиційної політики в галузі туристичної діяльності;

готує та подає на розгляд Верховної Ради України як складову частину проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік пропозиції щодо обсягів бюджетних коштів для фінансової підтримки проектів і програм з розвитку туризму;

інформує Верховну Раду України про виконання програми розвитку туризму в Україні;

визначає порядок організації рятувальних команд і порядок вжиття рятувальних заходів;

створює державну систему наукового забезпечення в галузі туристичної діяльності;

здійснює міжнародне співробітництво в галузі туризму;

вирішує інші питання, віднесені Конституцією та законами України до його повноважень.

Стаття 10. Повноваження центральних органів виконавчої влади в галузі туризму

1. Центральний орган виконавчої влади в галузі туризму:

організує та забезпечує реалізацію державної політики в галузі туризму, виконання цього Закону та інших нормативно-правових актів;

бере участь у підготовці проектів нормативно-правових актів у галузі туризму, у межах своєї компетенції розробляє і затверджує нормативно-правові акти, узагальнює практику застосування законодавства в галузі туризму, курортно-рекреаційної сфери, вносить пропозиції щодо його удосконалення;

забезпечує реалізацію програм розвитку туризму в Україні;

організує облік туристичних ресурсів України, забезпечує їх раціональне використання та охорону;

бере участь у розробці стандартів, діяльності з метрології та сертифікації, у проведенні робіт з підтвердження відповідності в законодавчо регульованій сфері;

організує здійснення контролю за якістю наданих туристичних послуг;

реалізує державну інвестиційну політику в галузі туризму та курортно-рекреаційній сфері;

бере участь у розробці програм облаштування транспортних магістралей об'єктами туристичної інфраструктури;

бере участь у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації кадрів, визначенні пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі туризму та проведенні науково-дослідних робіт у цій галузі;

проводить дослідження туристичного ринку, готує і поширює інформацію про Україну і її туристичні можливості на міжнародному туристичному ринку та всередині держави;

у межах своєї компетенції розробляє, укладає і виконує міжнародні договори в галузі туристичної діяльності, представляє країну у міжнародних туристських організаціях і на міжнародних заходах щодо туризму;

вживає заходів щодо розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку;

сприяє координації діяльності органів виконавчої влади, суб'єктів підприємницької діяльності, їх об'єднань, що здійснюють діяльність у галузі туризму;

надає суб'єктам туристичної діяльності методичну, консультативну та іншу допомогу;

пропонує для спільного використання юридичними особами та громадянами-підприємцями, які надають туристичні послуги, знаки для товарів і послуг;

поширює соціальну рекламу в галузі туризму;

для забезпечення реалізації своїх повноважень, узгодження та врахування інтересів суб'єктів туристичної діяльності утворює координаційно-дорадчий орган.

2. Інші центральні органи виконавчої влади в межах своїх повноважень:

забезпечують реалізацію державної політики в галузі туризму;

здійснюють підготовку пропозицій щодо реалізації державної політики в галузі туризму;

беруть участь у створенні організаційно-правових та економічних механізмів реалізації державної політики в галузі туризму.

Стаття 11. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів місцевого самоврядування в галузі туризму

1. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації в межах своїх повноважень:

здійснюють виконавчі та організаційно-розпорядчі функції щодо організації і розвитку курортно-рекреаційної сфери і туризму;

розробляють проекти регіональних програм розвитку туризму і подають їх для затвердження відповідно Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласним і районним радам;

вживають заходів щодо виконання регіональних програм розвитку туризму;

сприяють туристичній діяльності у своєму регіоні і створенню сучасної туристичної інфраструктури;

розробляють і впроваджують заходи для захисту місцевих туристичних ресурсів;

видають дозволи на право здійснення туристичного супроводу;

аналізують ринок туристичних послуг у межах адміністративно-територіальних одиниць, представляють центральному органу виконавчої влади в галузі туризму необхідні відомості про розвиток туризму в адміністративно-територіальних одиницях;

здійснюють соціальну рекламу туристичних ресурсів, утворюють відповідні інформаційні центри;

сприяють дитячому та молодіжному туризму;

беруть участь у підготовці, перепідготовці і підвищенні кваліфікації кадрів у галузі туристичної діяльності, що фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету;

надають суб'єктам туристичної діяльності методичну і консультативну допомогу щодо організації їх діяльності;

залучають підприємства, установи і організації, розташовані на підпорядкованій їм території, до розв'язання проблем розвитку туризму в регіонах;

подають центральному органу виконавчої влади в галузі туризму пропозиції стосовно включення заходів з регіональних програм розвитку туризму до відповідних програм;

вносять у встановленому порядку до центрального органу виконавчої влади в галузі туризму пропозиції про анулювання відповідної ліцензії;
здійснюють іншу діяльність у галузі туризму відповідно до законодавства.

2. Виконавчі органи місцевого самоврядування в межах їх повноважень:

розробляють проекти місцевих програм розвитку туризму і подають їх для затвердження відповідним місцевим радам;
вживають заходів щодо виконання місцевих програм розвитку туризму;
залучають на договірних засадах підприємства, установи і організації, розташовані на відповідній території, до розв'язання проблем розвитку місцевого туризму та підтримки туристичних ресурсів;
організують проведення інвентаризації туристичних ресурсів місцевого значення;
сприяють охороні і збереженню туристичних ресурсів;
залучають місцеве населення до туристичної діяльності, створюючи нові робочі місця;
сприяють розвитку на відповідній території різних видів туризму.

Стаття 12. Програми розвитку туризму в Україні

Для забезпечення охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, раціонального використання, забезпечення безпеки туризму, конституційних прав громадян на відпочинок та інших прав громадян, патріотичного виховання органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах їх повноважень затверджуються державні цільові, регіональні та інші програми розвитку туризму.

Програми розвитку туризму затверджуються з метою реалізації довгострокових пріоритетів країни в галузі туризму і становлять комплекс взаємопов'язаних правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на реалізацію конституційних прав громадян, розвиток туристичної галузі.

Державні цільові, регіональні та інші програми розвитку туризму повинні передбачати заходи щодо забезпечення безпеки в галузі туризму.

Порядок формування, фінансування і реалізації регіональних та місцевих програм розвитку туризму визначається законом.

Розділ III

БЕЗПЕКА ТУРИЗМУ

Стаття 13. Безпека в галузі туризму

Безпека в галузі туризму - сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в галузі туризму.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи в межах своїх повноважень вживають заходів, спрямованих на:

забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля при здійсненні туристичних подорожей, захист громадян України за її межами;

забезпечення особистої безпеки туристів, збереженість їх майна, незавдання шкоди довкіллю;

інформування суб'єктів туристичної діяльності про загрозу безпеці туристів у країні (місці) тимчасового перебування;

надання необхідної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації;
забезпечення туристам (екскурснтам) можливості безперешкодного одержання медичної, правової та інших видів невідкладної допомоги, доступу до засобів зв'язку;

заборонення використання туризму з метою незаконної міграції, сексуальної, трудової та інших видів експлуатації громадян;

охорону туристичних ресурсів України, встановлення гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля;

забезпечення безпеки об'єктів туристичних відвідувань з урахуванням ризику виникнення природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій тощо.

З метою забезпечення безпеки туристів суб'єкти туристичної діяльності, здійснюючи відповідний вид діяльності, зобов'язані:

інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, необхідність виконання загальнообов'язкових вимог та запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо);

створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо;

забезпечувати спеціальні вимоги безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком (автомобільний, гірський, лижний, велосипедний, водний, мотоциклетний, пішохідний туризм, спелеотуризм тощо);

забезпечувати туристів кваліфікованими фахівцями туристичного супроводу, спеціальним спорядженням та інвентарем;

забезпечувати навчання туристів засобам профілактики і захисту від травм, попередження нещасних випадків та надання першої медичної допомоги;

забезпечувати надання оперативної допомоги особам, які постраждали під час подорожі, транспортування потерпілих;

оперативно інформувати органи місцевої влади та відповідальних осіб про надзвичайні ситуації, в яких опинилися туристи, подавати відомості про зниклих осіб.

Особи, які організують експлуатацію туристичних ресурсів, зобов'язані забезпечувати виконання вимог щодо охорони довкілля та охорони культурної спадщини, а також вживати заходів щодо забезпечення мінімізації або припинення шкідливого впливу на довкілля і соціально-культурне середовище та компенсувати завдані їм при цьому збитки.

Надання необхідної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації в межах території України, здійснюється спеціалізованими державними, комунальними та приватними службами, а також рятувальними командами, що утворюються відповідно до законодавства.

Організація рятувальних команд і порядок здійснення рятувальних заходів визначаються Кабінетом Міністрів України.

Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України.

Стаття 14. Захист інтересів українських туристів за межами України

Держава гарантує захист законних прав та інтересів громадян України, які здійснюють туристичні подорожі за кордон.

У разі виникнення надзвичайних ситуацій держава вживає заходів щодо захисту інтересів українських туристів за межами України, у тому числі заходів для їх евакуації з країни тимчасового перебування.

Стаття 15. Фінансове забезпечення відповідальності туроператора та турагента

З метою забезпечення прав та законних інтересів громадян - споживачів туристичних послуг туроператор та турагент зобов'язані здійснити фінансове забезпечення своєї цивільної відповідальності (гарантією банку або іншої кредитної установи) перед туристами.

Туроператор для покриття своєї відповідальності за збитки, що можуть бути заподіяні туристу в разі виникнення обставин його неплатоспроможності чи внаслідок порушення процесу про визнання його банкрутом, які пов'язані з необхідністю покриття витрат туриста з його повернення в місце проживання (перебування),

відшкодування вартості ненаданих послуг, передбачених договором, повинен надати підтвердження фінансового забезпечення своєї відповідальності (гарантію банку або іншої кредитної установи) перед туристом, в установленому порядку.

Турагент для покриття своєї відповідальності за збитки, що можуть бути заподіяні туристу в разі виникнення обставин його неплатоспроможності чи внаслідок порушення процесу про визнання його банкрутом, та які пов'язані з необхідністю відшкодування вартості ненаданих послуг, передбачених договором, повинен надати підтвердження фінансового забезпечення своєї відповідальності (гарантію банку або іншої кредитної установи) перед туристом, в установленому порядку.

Мінімальний розмір фінансового забезпечення туроператора має становити суму, еквівалентну не менше ніж 20000 євро. Розмір фінансового забезпечення туроператора, який надає послуги виключно з внутрішнього та в'їзного туризму, має становити суму, еквівалентну не менше ніж 10000 євро. Мінімальний розмір фінансового забезпечення турагента має становити суму, еквівалентну не менше ніж 2000 євро.

Будь-які суми, надання яких гарантується фінансовим забезпеченням цивільної відповідальності туроператора, використовуються виключно для задоволення вимог, що висуваються на підставі та за наявності обставин, зазначених у цій статті.

Відшкодування збитків, заподіяних туристу в разі виникнення обставин неплатоспроможності туроператора (турагента) чи внаслідок порушення процесу про визнання його банкрутом, здійснюється відповідною кредитною установою на підставі заяви туриста, договору на туристичне обслуговування (ваучера) та документів, що підтверджують невиконання туроператором (турагентом) договірних зобов'язань.

Стаття 16. Страхування туристів при здійсненні туристичних поїздок

Страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод із страховиками. Туристи вправі самостійно укладати договори на таке страхування. У цьому випадку вони зобов'язані завчасно підтвердити туроператору чи турагенту наявність належним чином укладеного договору страхування.

Договором страхування повинні передбачатися надання медичної допомоги туристам і відшкодування їх витрат при настанні страхового випадку безпосередньо в країні (місці) тимчасового перебування.

Інформація про умови обов'язкового страхування має бути доведена до відома туриста до укладення договору на туристичне обслуговування.

Обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування здійснюється один раз на весь період туристичної подорожі.

За вимогою туриста туроператор чи турагент забезпечують страхування інших ризиків, пов'язаних із здійсненням подорожі.

За бажанням туриста з ним може бути укладено угоду про страхування для покриття витрат, пов'язаних з анулюванням договору на туристичне обслуговування з ініціативи туриста, або угоду про страхування для покриття витрат, пов'язаних з передчасним поверненням до місця проживання при настанні нещасного випадку або хвороби.

Компенсація шкоди, заподіяної життю чи здоров'ю туриста або його майну, проводиться у встановленому порядку.

Розділ IV

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 17. Ліцензування туристичної діяльності

З метою створення рівних можливостей суб'єктам туристичної діяльності на ринку туристичних послуг та забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян,

захисту навколишнього природного середовища, підвищення рівня туристичного обслуговування здійснюється ліцензування туроператорської діяльності.

Суб'єкт підприємницької діяльності, який отримав ліцензію на туроператорську діяльність, має виключне право на надання послуг з оформлення документів для виїзду за межі України. Туроператор може здійснювати також і турагентську діяльність.

Загальний розмір частки туроператора в статутних фондах інших туроператорів України не може перевищувати 20 відсотків їх статутних фондів.

Суб'єкт господарювання не має права у своїй назві використовувати слово "туроператор" без отримання ним ліцензії на здійснення туроператорської діяльності.

Не може бути видана ліцензія на туроператорську діяльність суб'єкту підприємницької діяльності із назвою, тотожною назві іншого суб'єкта підприємницької діяльності, якому ліцензія видана раніше і інформація про нього внесена до відповідного реєстру.

Стаття 18. Сертифікація і стандартизація у сфері туристичної діяльності
Державна система стандартизації у сфері туристичної діяльності
спрямована на:

захист інтересів споживачів і держави з питань безпеки туризму, життя і здоров'я громадян, охорони майна та довкілля;

класифікацію туристичних ресурсів України, забезпечення їх охорони, встановлення гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля;

підвищення якості товарів, робіт, послуг відповідно до потреб споживачів;

забезпечення безпеки об'єктів туристичних відвідувань з урахуванням ризику виникнення природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій;

взаємозамінність та сумісність товарів, робіт, послуг, їх уніфікацію;

створення нормативної бази функціонування систем стандартизації і сертифікації товарів, робіт, послуг.

Сертифікація товарів, робіт, послуг у сфері туристичної діяльності
здійснюється з метою:

запобігання реалізації товарів, робіт, послуг, небезпечних для життя, здоров'я людей, майна і довкілля;

сприяння споживачам у свідомому виборі товарів, робіт, послуг;

забезпечення дотримання обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки;

гармонізації стандартів, норм і правил з міжнародними стандартами, рекомендаціями, нормами і правилами, що стосуються вимог до об'єктів відвідування і туристичних послуг, взаємодії туроператорів, використання обмежених туристичних ресурсів, якості і видів туристичних послуг.

Перелік туристичних послуг, що підлягають обов'язковій сертифікації стосовно безпеки для життя та здоров'я людей, захисту їх майна та охорони довкілля, порядок проведення сертифікації послуг у сфері туристичної діяльності визначаються Кабінетом Міністрів України відповідно до закону.

Підтвердження відповідності туристичних послуг здійснюється в установленому порядку.

Стаття 19. Встановлення категорій об'єктів туристичної інфраструктури

З метою підвищення рівня туристичного обслуговування, сприяння споживачам у свідомому виборі туристичних послуг, забезпечення рівних можливостей суб'єктам туристичної діяльності на ринку туристичних послуг, забезпечення захисту прав і законних

інтересів, життя, здоров'я та майна громадян, підвищення рівня екологічної безпеки об'єктам туристичної інфраструктури присвоюються категорії якості та рівня обслуговування.

Встановлення об'єктам туристичної інфраструктури (готелям, іншим об'єктам, призначеним для надання послуг з розміщення, закладам харчування, курортним закладам тощо) відповідної категорії здійснюється за заявою його власника.

Види категорій об'єктів туристичної інфраструктури, порядок їх встановлення та зміни, а також порядок доведення до споживачів інформації про вид об'єкта туристичної інфраструктури та про вид його категорії визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 19-1. Інформування споживачів про умови надання туристичних послуг

Будь-яка інформація, надана туроператором (турагентом), повинна містити достовірні відомості про умови договору на туристичне обслуговування.

Інформація про умови надання туристичних послуг, яку туроператор (турагент) поширює до укладення договору на туристичне обслуговування, має доводитися у доступній, наочній формі, бути розбірливою, зрозумілою та містити **відомості про:**

- 1) місце надання туристичних послуг, програму туристичного обслуговування;
- 2) характеристику транспортних засобів, що здійснюють перевезення, зокрема їх вид і категорію;
- 3) характеристику готелів та інших об'єктів, призначених для надання послуг з тимчасового розміщення, у тому числі місце їх розташування, категорію, відомості про підтвердження відповідності послуг готелю встановленим вимогам, строки і порядок оплати готельного обслуговування;
- 4) види і способи забезпечення харчування під час туристичної подорожі;
- 5) мінімальну кількість туристів у групі, а також інформування туриста про те, що туристична подорож не відбудеться через недобір групи, не пізніше ніж за три дні до початку туристичної подорожі;
- 6) ціну туристичних послуг.

Туроператор (турагент) зобов'язаний дотримуватися умов надання комплексу туристичних послуг, про які був поінформований споживач до укладення договору на туристичне обслуговування, крім випадків, коли про зміну таких умов повідомлено споживача до укладення договору або якщо зміни внесені на підставі угоди, укладеної між сторонами договору.

До укладення договору на туристичне обслуговування споживачеві туристичного продукту надається інформація про:

- 1) основні вимоги до оформлення в'їзних/виїзних документів (паспорт, дозвіл (віза) на в'їзд/виїзд до країни тимчасового перебування), у тому числі строк їх оформлення;
- 2) медичні застереження стосовно здійснення туристичної подорожі, зокрема протипоказання через певні захворювання, особливості фізичного стану (фізичні недоліки) і вік туристів, а також умови безпеки туристів у країні (місці) тимчасового перебування;
- 3) туроператора (турагента), його місцезнаходження, поштові реквізити, контактний телефон, наявність ліцензії на провадження туристичної діяльності, сертифікатів відповідності та інші відомості відповідно до законодавства про захист прав споживачів;
- 4) керівника групи та засоби зв'язку з ним у разі здійснення туристичної подорожі за кордон чи перебування за кордоном неповнолітньої та/або малолітньої особи з метою встановлення законними представниками неповнолітньої або малолітньої особи прямого зв'язку з нею;
- 5) час та місце проміжних зупинок і транспортних сполучень та категорію місця, яке споживач займатиме в певному виді транспортного засобу;
- 6) види і тематику екскурсійного обслуговування, порядок здійснення зустрічей і проведень, супроводу туристів;

7) стан навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя;

8) назву, адресу та контактний телефон представництв туроператора або організації (організацій), уповноваженої туроператором на прийняття скарг і претензій туристів, а також адреси і телефони дипломатичних установ України у країні (місці) тимчасового перебування або місцевих служб, до яких можна звернутися у разі виникнення труднощів під час туристичної подорожі;

9) порядок забезпечення туроператором обов'язкового та/або добровільного страхування туристів, розмір, порядок і умови виплати страхового відшкодування, а також можливість та умови добровільного страхування витрат, пов'язаних з розірванням договору на туристичне обслуговування за ініціативою туриста, страхування майна;

10) розмір фінансового забезпечення туроператора (турагента) на випадок його неплатоспроможності (банкрутства) та кредитну установу, яка надала таке забезпечення

Стаття 20. Договір на туристичне обслуговування

За договором на туристичне обслуговування одна сторона (туроператор, який укладає договір безпосередньо або через турагента) зобов'язується надати за замовленням іншої сторони (туриста) комплекс туристичних послуг (туристичний продукт), а турист зобов'язується оплатити його.

До договору на туристичне обслуговування застосовуються загальні положення договору про надання послуг, якщо інше не передбачено законом.

Договір на туристичне обслуговування укладається в письмовій чи електронній формі відповідно до закону.

У договорі на туристичне обслуговування зазначаються істотні умови договору:

1) строк перебування у місці надання туристичних послуг із зазначенням дат початку та закінчення туристичного обслуговування;

2) характеристика транспортних засобів, що здійснюють перевезення, зокрема їх вид і категорія, а також дата, час і місце відправлення та повернення (якщо перевезення входить до складу туристичного продукту);

3) готелі та інші аналогічні засоби розміщення, їх місце розташування, категорія, а також відомості про підтвердження відповідності послуг готелю встановленим вимогам, строк і порядок оплати готельного обслуговування;

4) види і способи забезпечення харчування;

5) мінімальна кількість туристів у групі (у разі потреби) та у зв'язку з цим триденний строк інформування туриста про те, що туристична подорож не відбудеться через недобір групи;

6) програма туристичного обслуговування;

7) види екскурсійного обслуговування та інші послуги, включені до вартості туристичного продукту;

8) інші суб'єкти туристичної діяльності (їх місцезнаходження та реквізити), які надають туристичні послуги, включені до туристичного продукту;

9) страховик, що здійснює обов'язкове та/або добровільне страхування туристів за бажанням туриста, інших ризиків, пов'язаних з наданням туристичних послуг;

10) правила в'їзду до країни (місця) тимчасового перебування та перебування там;

11) вартість туристичного обслуговування і порядок оплати;

12) форма розрахунку.

Зміна ціни туристичного продукту після укладення договору на туристичне обслуговування допускається лише у разі необхідності врахування зміни тарифів на транспортні послуги, запровадження нових або підвищення діючих ставок податків і зборів та інших обов'язкових платежів, зміни курсу гривні до іноземної валюти, в якій виражена вартість туристичного продукту.

Зміна ціни туристичного продукту можлива не пізніше як за 20 днів до початку туристичної подорожі. При цьому збільшення ціни туристичного продукту не може перевищувати п'яти відсотків його початкової ціни. У разі якщо ціна туристичного продукту вища за початкову ціну на п'ять відсотків, турист має право відмовитися від виконання договору, а туроператор (турагент) зобов'язаний повернути йому раніше сплачену суму.

Кожна із сторін договору на туристичне обслуговування до початку туристичної подорожі може вимагати внесення змін до цього договору або його розірвання у зв'язку із зміною істотних умов договору та обставин, якими вони керувалися під час укладення договору, зокрема у разі:

- 1) погіршення умов туристичної подорожі, зміни її строків;
- 2) непередбаченого підвищення тарифів на транспортні послуги;
- 3) запровадження нових або підвищення діючих ставок податків і зборів, інших обов'язкових платежів;
- 4) істотної зміни курсу гривні до іноземної валюти, в якій виражена ціна туристичного продукту;
- 5) домовленості сторін.

Туроператор (турагент) зобов'язаний не пізніше як через один день з дня, коли йому стало відомо про зміну обставин, якими сторони керувалися під час укладення договору на туристичне обслуговування, та не пізніше як за три дні до початку туристичної подорожі повідомити туриста про таку зміну обставин з метою надання йому можливості відмовитися від виконання договору без відшкодування шкоди туроператору (турагенту) або внести зміни до договору, змінивши ціну туристичного обслуговування.

Туроператор або турагент вправі відмовитися від виконання договору лише за умови повного відшкодування замовникові збитків, підтверджених у встановленому порядку та заподіяних внаслідок розірвання договору, крім випадку, якщо це відбулося з вини туриста.

Турист вправі відмовитися від виконання договору на туристичне обслуговування до початку туристичної подорожі за умови відшкодування туроператору (турагенту) фактично здійснених ним документально підтверджених витрат, пов'язаних із відмовою.

Якщо під час виконання договору на туристичне обслуговування туроператор не в змозі надати значну частину туристичного продукту, щодо якого відповідно до договору на туристичне обслуговування сторони досягли згоди, туроператор повинен з метою продовження туристичного обслуговування вжити альтернативних заходів без покладення додаткових витрат на туриста, а в разі потреби відшкодувати йому різницю між запропонованими послугами і тими, які були надані. У разі неможливості здійснення таких заходів або відмови туриста від них туроператор зобов'язаний надати йому без додаткової оплати еквівалентний транспорт для повернення до місця відправлення або іншого місця, на яке погодився турист, а також відшкодувати вартість ненаданих туроператором туристичних послуг і виплатити компенсацію у розмірі, визначеному в договорі за домовленістю сторін.

Туроператор несе перед туристом відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування, крім випадків, якщо:

невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося з вини туриста;

невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося з вини третіх осіб, не пов'язаних з наданням послуг, зазначених у цьому договорі, та жодна із сторін про їх настання не знала і не могла знати заздалегідь;

невиконання або неналежне виконання умов договору на туристичне обслуговування сталося внаслідок настання форс-мажорних обставин або є результатом подій, які туроператор (турагент) та інші суб'єкти туристичної діяльності, які надають туристичні послуги, включені до туристичного продукту, не могли передбачити.

Договір на туристичне обслуговування може передбачати компенсацію у разі спричинення шкоди туристу невиконанням або неналежним виконанням туристичних послуг, включених до туристичного продукту, відповідно до міжнародних конвенцій, що регламентують надання таких послуг.

Права і обов'язки, відповідальність сторін та інші умови договору між туроператором і турагентом визначаються відповідно до загальних положень про агентський договір, якщо інше не передбачено договором, укладеним між ними, а також цим Законом.

Якість туристичних послуг має відповідати умовам договору на туристичне обслуговування, порядок і способи захисту порушених прав туристів визначаються Законом України "Про захист прав споживачів".

Відповідальність за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю та майну туриста, встановлюється законом, якщо договором на туристичне обслуговування не передбачена більша відповідальність туроператора.

Стаття 21. Договір на екскурсійне обслуговування

За договором на екскурсійне обслуговування одна сторона (суб'єкт, що здійснює туристичну діяльність) за встановлену договором плату зобов'язується надати за замовленням іншої сторони (екскурсанта) обслуговування, істотною частиною якого є послуги екскурсовода (гіда-перекладача) загальною тривалістю не більше 24 годин, які не включають у себе послуги з розміщенням.

Договір на екскурсійне обслуговування укладається за правилами, визначеними цивільним законодавством, у тому числі шляхом видачі ваучера.

Загальні положення про договір на надання послуг застосовуються до договору на екскурсійне обслуговування, якщо інше не передбачено законом та не суперечить суті зобов'язання.

Особа, яка надає екскурсійні послуги, зобов'язана до укладення договору на екскурсійне обслуговування надати екскурсанту необхідну і достовірну інформацію щодо екскурсійного обслуговування, його видів і особливостей, кваліфікації екскурсовода, про порядок і строки оплати екскурсійних послуг, а також надати екскурсанту на його прохання іншу інформацію з питань екскурсійного обслуговування.

Відповідальність сторін за невиконання, неналежне виконання зобов'язань відповідно до договору на екскурсійне обслуговування, порядок припинення договору на екскурсійне обслуговування визначаються відповідно до цивільного законодавства та законодавства з питань захисту прав споживачів.

Стаття 22. Договір на готельне обслуговування

За договором на готельне обслуговування одна сторона (готель або інший суб'єкт, що надає послуги з розміщення) зобов'язується за дорученням іншої сторони (проживаючого) надати послуги по тимчасовому проживанню (ночівлі) у спеціально обладнаному жилу приміщенні (номері), виконати або організувати виконання інших визначених договором на готельне обслуговування послуг, пов'язаних з тимчасовим проживанням, а проживаючий зобов'язується сплатити за ці послуги встановлену плату.

До послуг, пов'язаних з тимчасовим розміщенням, належать послуги з обслуговування жилого приміщення (номера), харчування (ресторанного обслуговування), із збереження майна і багажу проживаючого, а також інші послуги, надані залежно від категорії готелю.

До відносин за договором на готельне обслуговування застосовуються норми цивільного законодавства, цей Закон, законодавство з питань захисту прав споживачів та інші нормативно-правові акти, прийняті відповідно до них. Цей Закон застосовується при наданні готельного обслуговування в мотелях, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, а також інших місцях, призначених для розміщення громадян.

Готель або інший суб'єкт, що надає послуги з розміщення, зобов'язаний до укладення договору надати необхідну і достовірну інформацію про послуги з готельного обслуговування, їх види і особливості, про порядок і терміни оплати послуг готелю та надати проживаючому на його прохання інші пов'язані із договором і відповідним готельним обслуговуванням відомості, а також іншу інформацію, передбачену законодавством про захист прав споживачів.

Договір на готельне обслуговування укладається як шляхом укладення письмового договору, так і шляхом прийняття готелем заявки на бронювання за допомогою поштового, телефонного чи іншого зв'язку, що дозволяє достовірно встановити особу, від якої надходить заявка. У разі прийняття заявки договір на готельне обслуговування вважається укладеним з моменту отримання підтвердження готелю про прийняття замовлення та вказівки можливого початку надання готельного обслуговування з визначеного часу.

Відповідальність за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю чи майну проживаючого, визначається відповідно до цивільного законодавства, якщо договором на готельне обслуговування не передбачена підвищена відповідальність готелю.

Права й обов'язки, відповідальність сторін та інші умови договору між туроператором (турагентом) та готелем чи іншим суб'єктом, що надає послуги з розміщення, визначаються загальними положеннями про агентський договір, якщо інше не передбачено договором між ними та цим Законом.

Стаття 23. Ваучер

Ваучер - форма письмового договору на туристичне або на екскурсійне обслуговування, яка може використовуватися відповідно до цього Закону.

У договорі на туристичне обслуговування, укладеному шляхом видачі ваучера, мають міститися такі дані:

найменування та місцезнаходження суб'єкта туристичної діяльності, номер ліцензії (дозволу) на відповідний вид діяльності, юридична адреса;

прізвище, ім'я (по батькові) туриста (при груповій поїздці прізвища, імена (по батькові) членів групи);

строки надання і види туристичних послуг, їх загальна вартість;

назва, адреса та номер телефону об'єкта розміщення, його тип та категорія, режим харчування;

розмір фінансового забезпечення відповідальності туроператора (турагента) або межі відповідальності суб'єкта туристичної діяльності за договором агентування;

інші дані, обумовлені характером угоди, складом групи тощо;

дата видачі ваучера.

Порядок оформлення ваучера та його використання затверджується центральним органом виконавчої влади в галузі туризму.

Стаття 24. Права та обов'язки суб'єктів туристичної діяльності

Суб'єкти туристичної діяльності мають право:

виробляти і реалізовувати туристичні послуги згідно із законодавством;

вносити пропозиції щодо охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, порядку використання;

вносити пропозиції щодо вдосконалення освітніх програм професійного навчання в галузі туризму, підвищення рівня професійної підготовки працівників і фахівців у галузі туризму;

на встановлення об'єктам туристичної інфраструктури (готелям, іншим об'єктам, призначеним для надання послуг з розміщення, закладам харчування, курортним закладам тощо), власниками яких вони є, відповідної категорії;

на отримання в установленому порядку інформації, необхідної для здійснення їх діяльності, в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;

брати в установленому порядку участь у розробці програм розвитку туризму та курортно-рекреаційної сфери;

визначати та оприлюднювати шляхом опублікування загальні умови типового (публічного) договору на надання туристичних послуг;

визначати мінімальну кількість туристів (екскурсантів) у групі;

на відшкодування збитків, заподіяних внаслідок незаконних рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб чи заподіяних суб'єктами туристичної діяльності.

Суб'єкти туристичної діяльності зобов'язані:

проводити діяльність у галузі туризму, яка підлягає ліцензуванню, лише за наявності ліцензій;

надавати туристичні послуги, що підлягають обов'язковій сертифікації, після проведення такої сертифікації в установленому порядку;

залучати до надання туристичних послуг осіб, які відповідають встановленим законодавством відповідним кваліфікаційним вимогам, а у випадках, визначених цим Законом, також мають відповідні дозволи на право здійснення туристичного супроводу;

надавати туристам необхідну і достовірну інформацію про туристичні послуги, права, обов'язки та правила поведінки туристів (екскурсантів), умови страхування, порядок відшкодування завданих збитків, умови відмови від послуг, правила візового митного режиму, перетинання державного кордону та іншу інформацію, передбачену цим Законом;

надавати туристичні послуги в обсягах та в терміни, обумовлені договором;

виконувати вимоги закону щодо забезпечення безпеки туристів, охорони туристичних ресурсів України та довкілля;

вести облікову та іншу визначену законодавством документацію, надавати в установленому порядку бухгалтерську та статистичну звітність;

відшкодовувати в установленому порядку збитки, завдані туристам (екскурсантам), іншим особам та довкіллю.

Стаття 25. Права та обов'язки туристів і екскурсантів

Туристи і екскурсанти мають право на:

реалізацію закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, відновлення і зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб, захист і повагу людської гідності;

необхідну і достовірну інформацію про правила в'їзду до країни (місця) тимчасового перебування, а також виїзду з країни (місця) тимчасового перебування і перебування там, про звичаї місцевого населення, пам'ятки природи, історії, культури та інші об'єкти туристичного показу, що знаходяться під особливою охороною, стан навколишнього середовища;

інформацію про наявність ліцензії у суб'єкта, що здійснює підприємницьку діяльність у галузі туризму, дозволів, сертифікатів, інших документів, наявність яких передбачена законодавством;

отримання обов'язкової інформації, що передує укладенню договору;

отримання туристичних послуг, передбачених договором;

особисту безпеку, захист життя, здоров'я, прав споживача, а також майна;
одержання відповідної медичної допомоги;
відшкодування матеріальних і моральних збитків у разі невиконання або неналежного виконання умов договору;
сприяння з боку органів державної влади України в одержанні правових та інших видів допомоги, а громадяни України також і за її межами;
реалізацію інших прав.

Туристи і екскурсанти зобов'язані:

не порушувати права та законні інтереси інших осіб, вимоги законів, які діють на території країни перебування;
виконувати митні, прикордонні, санітарні та інші правила;
поважати політичний та соціальний устрій, традиції, звичаї, релігійні вірування країни (місця) перебування;
зберігати довкілля, дбайливо ставитися до об'єктів природи та культурної спадщини в країні (місці) тимчасового перебування;
дотримуватися умов і правил, передбачених договором про надання туристичних послуг;
надавати персональну інформацію в обсязі, необхідному для реалізації туристичного продукту;
дотримуватися під час подорожі правил особистої безпеки;
відшкодувати збитки, завдані їх неправомірними діями.
Виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством України та законодавством країни тимчасового перебування.

Розділ V

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ТА НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИЗМУ. ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Стаття 26. Професійна підготовка фахівців у галузі туризму

Професійна підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації кадрів у галузі туризму здійснюються державними, комунальними та приватними навчальними закладами в порядку, визначеному законодавством.

Підготовка окремих категорій фахівців туристичного супроводу (гідів-перекладачів, екскурсіводів, спортивних інструкторів, провідників тощо), які не потребують здобуття громадянами професійно-технічної або вищої освіти із здобуттям кваліфікації за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем, може здійснюватися у встановленому порядку юридичними чи фізичними особами.

Центральний орган виконавчої влади в галузі туризму бере участь у підготовці навчальних планів і програм навчання фахівців у галузі туризму, їх професійній підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації, затверджує перелік посад фахівців туристичного супроводу, кваліфікаційні вимоги до них та порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу.

Стаття 27. Наукові дослідження розвитку туризму

Наукові дослідження розвитку туризму проводяться з метою:

наукового забезпечення державної політики в галузі туризму, прогнозування та визначення перспектив його розвитку;
встановлення методик класифікації та оцінки туристичних ресурсів, режиму їх охорони, збереження та відновлення, порядку використання;
обліку гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля;

розробки пропозицій щодо проектів державних цільових, регіональних та місцевих програм розвитку туризму, а також щодо визначення ліцензійних умов та переліку посад фахівців туристичного супроводу, кваліфікаційних вимог щодо них, удосконалення професійної підготовки фахівців у сфері туристичної діяльності тощо.

Визначення пріоритетних напрямів, керівництво та координація наукових досліджень у галузі туризму належать до компетенції наукового центру розвитку туризму.

Положення про науковий центр розвитку туризму затверджується центральним органом виконавчої влади в галузі туризму.

Стаття 28. Об'єднання суб'єктів туристичної діяльності та неприбуткові організації в галузі туризму

Учасники відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, - юридичні особи та громадяни, які надають туристичні послуги, залежно від мети можуть утворювати об'єднання підприємств, що є юридичними особами чи без створення юридичних осіб, або вступати в такі об'єднання в порядку, визначеному Господарським кодексом України та іншими законами.

З метою реалізації та захисту своїх прав і законних інтересів у галузі туризму суб'єкти туристичної діяльності можуть створювати неприбуткові організації у сфері туристичної діяльності в порядку, визначеному Цивільним кодексом України або Законом України "Про об'єднання громадян" чи іншими законами.

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства з метою реалізації та захисту прав і законних інтересів можуть об'єднуватися в громадські організації туристичної спрямованості.

Неприбуткові організації в галузі туризму можуть спрямовувати свою діяльність на:

формування і поширення інформації про туристичні ресурси України; підготовку пропозицій щодо розвитку туризму, курортно-рекреаційної сфери, охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, порядку використання;

популяризацію туризму і сприяння його розвитку;

розробку власних стандартів туристичного, готельного, екскурсійного та іншого обслуговування, схвалення кодексів ustalеної практики та правил професійної етики;

впровадження власних систем контролю якості здійснення туристичної діяльності;

пропонування для спільного використання юридичними особами та громадянами-підприємцями, що надають туристичні послуги, знаків для товарів і послуг;

вдосконалення освітніх програм з професійного навчання в галузі туризму, підвищення рівня професійної підготовки працівників і фахівців у галузі туризму;

саморегулювання в галузі туризму;

реалізацію та захист спільних прав і інтересів учасників туристичної діяльності;

вирішення інших завдань, що не суперечать законодавству України.

Громадські організації туристичної спрямованості можуть відповідно до закону представляти інтереси громадян - споживачів туристичних послуг.

Розділ VI

КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ТУРИЗМ

Стаття 29. Органи, уповноважені на здійснення контролю за діяльністю в галузі туризму

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи у випадках і в порядку, визначених законом, здійснюють контроль за додержанням

вимог законодавства з питань туристичної діяльності, проводять перевірки якості надаваних (наданих) туристичних послуг, дотримання ліцензійних умов, стандартів, норм і правил щодо здійснення туристичної діяльності та відповідно до закону накладають стягнення і вживають інших заходів за порушення законодавства в галузі туризму.

Стаття 30. Відповідальність за порушення законодавства в галузі туризму

Порушення законодавства в галузі туризму тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Порушеннями законодавства в галузі туризму є:

здійснення туристичної діяльності без отримання відповідного дозволу (ліцензії) або недотримання ліцензійних умов з надання туристичних послуг;

залучення до надання туристичних послуг осіб, які не відповідають встановленим законодавством відповідним кваліфікаційним вимогам та не мають відповідні дозволи на право здійснення туристичного супроводу у випадках, визначених цим Законом;

надання туристичних послуг, що підлягають обов'язковій сертифікації, без проведення такої сертифікації в установленому порядку;

ненадання, несвоєчасне надання або надання туристові інформації, що не відповідає дійсності;

порушення вимог стандартів, норм і правил у галузі туризму;

незаконне використання категорії об'єкта туристичної інфраструктури;

порушення умов договору між туристом і суб'єктом туристичної діяльності з надання туристичних послуг;

невиконання розпоряджень уповноважених органів та осіб про усунення порушень ліцензійних умов;

порушення правил щодо охорони чи використання об'єктів туристичної інфраструктури, знищення або пошкодження об'єктів відвідування;

створення перешкод уповноваженій на те законом посадовій чи службовій особі у здійсненні контролю за туристичною діяльністю, у проведенні перевірки якості надаваних (наданих) туристичних послуг або дотриманні ліцензійних умов, стандартів, норм і правил щодо здійснення туристичної діяльності;

незаконне втручання у здійснення туристичної діяльності;

розголошення відомостей, що становлять конфіденційну або іншу охоронювану законом інформацію.

Законами може передбачатися відповідальність і за інші порушення у сфері туристичної діяльності.

Стаття 31. Відповідальність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб у галузі туристичної діяльності

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи у галузі туристичної діяльності за порушення законодавства несуть відповідальність згідно із законом.

Рішення, дії або бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб можуть бути оскаржені до суду в порядку, встановленому законом.

Шкода, заподіяна органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами фізичним чи юридичним особам під час виконання ними покладених на них обов'язків, підлягає відшкодуванню в порядку, встановленому законом.

Стаття 32. Цивільно-правова та інші види відповідальності суб'єктів туристичної діяльності

За неналежне виконання своїх зобов'язань туроператор, турагент, інші суб'єкти туристичної діяльності несуть майнову та іншу відповідальність, визначену в договорі відповідно до чинного законодавства.

Розмір майнової відповідальності туроператора, турагента чи іншого суб'єкта туристичної діяльності не може перевищувати фактично завданих замовнику збитків з їх вини.

Спори майнового характеру між суб'єктами туристичної діяльності та споживачами туристичних послуг вирішуються у встановленому порядку з дотриманням вимог цього Закону.

За порушення встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності до суб'єктів господарювання органи державної влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень та в порядку, встановленому законом, застосовують заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення суб'єктом господарювання правопорушення та ліквідацію його наслідків.

Стаття 33. Відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства у галузі туристичної діяльності

Суб'єкт туристичної діяльності, який порушив законодавство в галузі туристичної діяльності при наданні туристичної послуги, що завдало шкоду, зобов'язаний відшкодувати туристу збитки у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі.

Заподіяна туристу моральна (немайнова) шкода, якою порушені його законні права, відшкодовується суб'єктом туристичної діяльності в порядку, встановленому законом.

Суб'єктам туристичної діяльності, яким заподіяна шкода юридичними чи фізичними особами внаслідок порушення ними законодавства в галузі туризму, збитки відшкодовуються відповідно до закону.

Стаття 34. Порядок розгляду спорів з питань надання туристичних послуг

Спори з питань надання туристичних послуг розглядаються у встановленому законом порядку третейськими судами та судами загальної юрисдикції.

Розділ VII

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Стаття 35. Міжнародні договори України в галузі туризму. Участь України в міжнародних туристичних організаціях

Правову основу міжнародного співробітництва в галузі туризму становлять міжнародні договори України, укладені відповідно до Закону України "Про міжнародні договори України".

Держава сприяє розширенню та зміцненню міжнародного співробітництва в галузі туризму на принципах і нормах, розроблених Всесвітньою туристською організацією (ВТО).

Органом державної влади, що забезпечує представництво і реалізацію інтересів України в галузі туризму у відносинах з іншими країнами та з міжнародними туристичними організаціями, є центральний орган виконавчої влади в галузі туризму, який у встановленому порядку бере участь в укладенні міжнародних договорів з питань туризму.

Україна бере участь у діяльності міжнародних туристичних організацій відповідно до міжнародно-правових зобов'язань України та статутних документів таких організацій.

Стаття 36. Представництва України в галузі туризму за межами України

З метою розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку та ефективного використання її туристичних ресурсів окремі повноваження з представництва інтересів України в галузі туризму за межами України покладаються на її торгові представництва.

За поданням центрального органу виконавчої влади в галузі туризму Кабінет Міністрів України може відкривати за межами України туристичні представництва. Порядок створення, діяльності і ліквідації туристичних представництв визначається Кабінетом Міністрів України відповідно до міжнародних договорів України.

Стаття 37. Особливості здійснення діяльності в Україні іноземними суб'єктами туристичної діяльності

Юридичні особи, створені за законодавством інших держав, іноземці та особи без громадянства здійснюють туристичну діяльність на території України відповідно до міжнародних договорів України в порядку, визначеному законом.

Іноземні юридичні та фізичні особи можуть здійснювати туроператорську та турагентську діяльність шляхом утворення підприємств за законодавством України та отримання в установленому порядку ліцензії на здійснення туроператорської діяльності.

Туристичний супровід, що здійснюється на території України, може надаватися фахівцями туристичного супроводу, громадянами України та особами, які постійно проживають на території України, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Посередницька діяльність на території України з укладення договорів на туристичне обслуговування з іноземними суб'єктами туристичної діяльності не допускається. Така діяльність може здійснюватися лише через туроператорів, створених за законодавством України.

Угоди, укладені з порушенням вимог цієї статті, є недійсними.

Розділ VIII

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2004 року.

ЛІЦЕНЗІЙНІ УМОВИ ПРОВАДЖЕННЯ ТУРОПЕРАТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 10 липня 2013 р. № 465

I. Загальні положення

1.1. Ці Ліцензійні умови визначають вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання суб'єктами господарювання, які провадять туроператорську діяльність.

1.2. У цих Ліцензійних умовах терміни вживаються у таких значеннях:

службове приміщення (офіс) - приміщення за місцезнаходженням ліцензіата або його філії, іншого відокремленого підрозділу, що використовується при провадженні туроператорської діяльності.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України [«Про ліцензування певних видів господарської діяльності»](#), [«Про туризм»](#), [«Про захист прав споживачів»](#).

1.3. Порядок та умови ліцензування туроператорської діяльності визначено [Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»](#).

[Перелік документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії на провадження туроператорської діяльності](#), затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 04 липня 2001 року № 756 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 року № 712).

1.4. Орган ліцензування туроператорської діяльності визначено [Переліком органів ліцензування](#), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2000 року № 1698 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 липня 2011 року № 798).

1.5. [Форма заяви про видачу ліцензії](#) наведена у додатку 1 до цих Ліцензійних умов, [форма заяви про видачу копії ліцензії](#) - у додатку 2 до цих Ліцензійних умов, [форма заяви про переоформлення ліцензії](#) - у додатку 3 до цих Ліцензійних умов, [форма заяви про видачу дублікату ліцензії](#) - у додатку 4 до цих Ліцензійних умов.

[Форма відомостей про наявність власного або орендованого службового приміщення \(офісу\)](#) наведена у додатку 5 до цих Ліцензійних умов.

[Форма опису документів, що додаються до заяви про видачу/видачу копії ліцензії/переоформлення/видачу дублікату ліцензії](#), наведена у додатку 6 до цих Ліцензійних умов.

1.6. Не може бути видана ліцензія на провадження туроператорської діяльності суб'єкту господарювання із найменуванням, тотожним найменуванню іншого суб'єкта господарювання, якому ліцензія видана раніше і інформація про якого внесена до ліцензійного реєстру.

1.7. Ліцензіат зобов'язаний повідомляти орган ліцензування про всі зміни даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви про видачу ліцензії. У разі виникнення

таких змін ліцензіат зобов'язаний протягом десяти робочих днів подати до органу ліцензування відповідне повідомлення в письмовій формі разом з документами або їх нотаріально засвідченими копіями, які підтверджують зазначені зміни.

1.8. Здійснюючи рекламу в засобах масової інформації, туроператор повинен керуватися [Законом України «Про рекламу»](#), іншими нормативно-правовими актами, які регулюють цю сферу правових відносин.

II. Організаційні вимоги

2.1. Ліцензіат при провадженні туроператорської діяльності повинен дотримуватися таких організаційних вимог:

надавати туристичні послуги в обсягах та в строки, обумовлені умовами договору про туристичне обслуговування;

2) виконувати вимоги законодавства України в сфері міграції, а також протидії торгівлі людьми, зокрема, щодо недопущення фактів здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, вербування, переміщення, переховування, передача або удержання людини, вчинені з метою сексуальної, трудової та інших видів експлуатації громадян;

3) інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, необхідність виконання загальнообов'язкових вимог та запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо).

2.2. У туроператора повинні зберігатися:

ліцензія на провадження туроператорської діяльності;

документи, що підтверджують фінансове забезпечення цивільної відповідальності перед туристами (гарантія банку або іншої кредитної установи);

угоди із страховиками (медичне страхування та від нещасного випадку), які повинні передбачати надання медичної допомоги туристам та відшкодування їх витрат при настанні страхового випадку безпосередньо в країні (місці) тимчасового перебування;

договори на туристичне обслуговування з туристами (або з туристичними агентами, якщо договори укладаються через туристичних агентів).

2.3. Туроператор повинен подавати в установленому порядку у повному обсязі достовірну статистичну інформацію за [формами державної статистичної звітності № 1-ТУР «Звіт про діяльність туристичної організації»](#), [№ 1-ТУР\(к\) «Звіт про діяльність туристичної організації»](#) відповідно до наказу Державного комітету статистики України від 04 березня 1998 року № 96, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 19 березня 1998 року за № 182/2622.

2.4. Туроператор повинен відшкодувати матеріальні і моральні збитки у разі невиконання або неналежного виконання умов договору на туристичне обслуговування.

2.5. Туроператор повинен укладати з туристом договір про туристичне обслуговування в письмовій формі відповідно до вимог статті 20 [Закону України «Про туризм»](#), а у разі

укладання його в електронній формі також відповідно до вимог [Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг»](#) та інших нормативно-правових актів.

При укладанні договору на туристичне обслуговування турист проставляє свій підпис у паперовій формі цього договору, чим підтверджує, що він ознайомився з його умовами до укладання цього договору.

2.6. Туроператор повинен забезпечувати присутність керівника, або його заступника, або уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування планової (позапланової) перевірки додержання вимог цих Ліцензійних умов.

III. Загальні вимоги до службового приміщення (офісу) для провадження туроператорської діяльності

3.1. Службове приміщення (офіс) для провадження туроператорської діяльності повинно відповідати таким вимогам:

1) мати інформаційну вивіску або інформаційну табличку чи зовнішню рекламу із зазначенням повного найменування ліцензіата, яке відповідає запису про проведення державної реєстрації юридичної особи у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

2) бути забезпеченим засобами телефонного та факсимільного зв'язку, доступом до мережі Інтернет;

3) при вході має бути розміщено інформацію про режим його роботи.

3.2. Туроператор на відному та доступному для туриста місці в тій частині службового приміщення (офісу), де здійснюється укладання договорів на туристичне обслуговування, повинен розмістити таку інформацію та документи:

фотокопію ліцензії;

копію довідки банківської або іншої кредитної установи про підтвердження фінансового забезпечення цивільної відповідальності ліцензіата;

відомості про керівника, заступників керівника (за наявності) та головного бухгалтера та номери їх засобів зв'язку;

книгу відгуків та пропозицій громадян;

[Закон України «Про туризм»;](#)

[Закон України «Про захист прав споживачів»;](#)

ці Ліцензійні умови;

адресу та телефони центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері туризму, відповідного територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів;

перелік засобів зв'язку ліцензіата.

3.3. У разі закриття офісного приміщення (ремонт, санітарна обробка, зупинення господарської діяльності тощо) ліцензіат не пізніше ніж за десять днів до такого закриття подає особисто або надсилає рекомендованим листом з повідомленням про вручення письмове повідомлення до органу ліцензування про дату та строк, на який закривається офісне приміщення, та розміщує оголошення про дату та строк, на який закривається офісне приміщення, при вході до нього.

3.4. У разі закриття офісного приміщення у зв'язку із виникненням обставин непереборної сили (пожежа, затоплення тощо) ліцензіат повідомляє про це орган ліцензування у зручний для нього спосіб у день настання таких обставин.

IV. Кваліфікаційні вимоги до керівника туроператора та його персоналу

4.1. Керівник туроператора, його філії, іншого відокремленого підрозділу повинен мати вищу освіту, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти, та стаж роботи у сфері туризму не менше 3 років, що підтверджується записами в трудовій книжці, або вищу освіту у сфері туризму, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти.

4.2. Керівником туроператора, його філії, іншого відокремленого підрозділу туроператора, головним бухгалтером не може бути особа:

якій заборонено здійснювати цей вид господарської діяльності або займати керівні посади за вироком суду, який набрав законної сили;

яка має непогашену судимість за вчинення корисливих злочинів у цій сфері.

4.3. У штаті туроператора повинно налічуватись не менше 30 відсотків працівників, які мають стаж роботи у сфері туризму не менше 3 років, що підтверджується записами в трудових книжках, або вищу освіту у сфері туризму, що підтверджена дипломом про здобуття вищої освіти.

4.4. Ліцензіат повинен забезпечити оформлення трудових відносин з найманими працівниками відповідно до положень трудового законодавства.

V. Вимоги до фінансового забезпечення відповідальності туроператорів

5.1. Мінімальний розмір фінансового забезпечення туроператора має становити суму, еквівалентну не менше ніж 20 000 євро. Розмір фінансового забезпечення туроператора, який надає послуги виключно з внутрішнього та в'їзного туризму, має становити суму, еквівалентну не менше ніж 10 000 євро.

5.2. Фінансове забезпечення цивільної відповідальності туроператора протягом дії ліцензії має бути безперервним.

VI. Загальні вимоги до укладання договорів на туристичне обслуговування та агентських договорів

6.1. Туроператор інформує туристів про умови надання туристичних послуг до укладання договору в порядку, визначеному статтею 19-1 [Закону України «Про туризм»](#).

6.2. Договір на туристичне обслуговування повинен відповідати вимогам статті 20 [Закону України «Про туризм»](#).

6.3. Якість туристичних послуг повинна відповідати умовам договору.

6.4. При наданні повноважень туристичному агенту на посередницьку діяльність з реалізації комплексу туристичних послуг, сформованих туроператором, ліцензіат повинен:

укласти з туристичним агентом відповідний агентський договір у письмовій формі;

мати копію документа, що підтверджує фінансове забезпечення цивільної відповідальності агента перед туристами (гарантія банку або іншої кредитної установи).

6.5. Між туроператором та нерезидентами можуть укладатися у письмовій формі договори (контракти) про співпрацю згідно з нормами чинного законодавства України або міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

6.6. Туроператор може укладати договори із надання характерних та супутніх послуг з іншими юридичними та фізичними особами.

VII. Вимоги до забезпечення страхового захисту туристів

7.1. Страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод із страховиками.

7.2. У разі самостійного укладання туристами договорів на обов'язкове страхування (медичне та від нещасного випадку) туроператор повинен завчасно отримати підтвердження їх укладання шляхом отримання копії належним чином укладеного договору страхування.

Копія такого договору зберігається туроператором разом з договором на туристичне обслуговування.

7.3. До укладання договору на туристичне обслуговування туроператор доводить до відома туриста інформацію про умови страхування.

7.4. Туроператор за бажанням туриста може укласти договір добровільного страхування для покриття витрат, пов'язаних з анулюванням договору на туристичне обслуговування, або договір добровільного страхування для покриття витрат, пов'язаних з передчасним поверненням до місця проживання при настанні нещасного випадку або хвороби.

7.5. Обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування здійснюється один раз на весь період туристичної подорожі.

7.6. На вимогу туриста туроператор забезпечує страхування інших ризиків, пов'язаних із здійсненням подорожі.

7.7. Туроператор веде облік виданих туристам договорів страхування.

7.8. У разі настання нещасного випадку та (або) заподіяння шкоди життю чи здоров'ю туриста, пов'язаних з наданням послуг з перевезення та (або) розміщення в період надання обумовлених договором на туристичне обслуговування послуг, ліцензіат протягом однієї доби з моменту, коли йому про це стало відомо, повинен проінформувати про це орган

ліцензування шляхом направлення відповідного повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення з одночасним направленням такого листа факсимільним зв'язком або електронною поштою.

VIII. Вимоги до здійснення туроператорської діяльності

8.1. Туроператорська діяльність є виключною. Туроператор не має права провадити інші види господарської діяльності, крім тієї, що визначена [Законом України «Про туризм»](#) та цими Ліцензійними умовами.

Туроператор може здійснювати також і турагентську діяльність.

8.2. У випадку укладання договору на туристичне обслуговування безпосередньо туроператором він повинен оформити та видати туристу платіжний документ (корінець прибуткового ордера, квитанцію, касовий чек тощо), що підтверджує унесення туристом до каси туроператора вартості туристичних послуг, обумовлених договором з туристом. Якщо турист сплачує вартість туристичних послуг за договором на туристичне обслуговування через банківську установу або з використанням електронних платіжних засобів, оформлення платіжного документа туроператором не здійснюється.

8.3. Туроператор під час організації виїзного туризму повинен оформити та видати туристу безпосередньо або через турагента такі документи:

договір з туристом на туристичне обслуговування або ваучер, якщо договір укладається шляхом видачі ваучера;

договір на обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування (крім випадку самостійного укладення такого договору туристом);

проїзні документи (квитки, в тому числі електронні квитки), якщо перевезення входить до складу послуг, передбачених договором на туристичне обслуговування.

8.4. Туроператор при організації в'їзного туризму може направляти до дипломатичних представництв/консульських установ України листи-підтвердження щодо туристичного характеру поїздки іноземців в Україну.

8.5. Туроператор під час організації внутрішнього туризму повинен оформити та видати туристу безпосередньо або через турагента такі документи:

договір з туристом на туристичне обслуговування або ваучер, якщо договір укладається шляхом видачі ваучера;

договір на обов'язкове (медичне та від нещасного випадку) страхування (крім випадку самостійного укладення такого договору туристом);

проїзні документи (квитки, в тому числі електронні квитки), якщо перевезення входить до складу послуг, передбачених договором на туристичне обслуговування.

8.6. Туроператор повинен дотримуватися вимог законодавства щодо організації діяльності, пов'язаної з наданням туристичних послуг.

Державна цільова соціальна програма розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках.

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. № 707

Мета Програми

Метою цієї Програми є розвиток спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури, створення умов для отримання права на проведення в Україні зимових Олімпійських та Паралімпійських ігор 2022 року.

Шляхи і способи розв'язання проблеми.

Проблему передбачається розв'язати шляхом:

приведення об'єктів спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури у відповідність з міжнародними стандартами і нормами, а також вимогами Міжнародних федерацій з відповідних видів спорту для належної підготовки національних збірних команд України до зимових Олімпійських та зимових Паралімпійських ігор із 15 олімпійських та п'яти паралімпійських видів спорту;

підготовки необхідної кількості фахівців з питань організації та проведення зимових Олімпійських та Паралімпійських ігор 2022 року;

створення умов для максимального залучення недержавних установ та організацій до розвитку спортивної, транспортної та туристичної інфраструктури.

Програму передбачається виконати двома етапами.

На першому етапі (2011-2014 роки) планується розробити техніко-економічне обґрунтування, проекти, бізнес-плани, створити нову та відновити наявну спортивну, туристичну, транспортну інфраструктуру.

На другому етапі (2015-2022 роки) передбачається розроблення майстер-планів, техніко-економічного обґрунтування національного проекту “Олімпійська надія - 2022” - створення спортивно-туристичної інфраструктури”, проектно-кошторисної документації, будівництво, реконструкція, ремонт об'єктів спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури з урахуванням міжнародних стандартів і норм, забезпечення проведення міжнародних змагань на території України.

Завдання і заходи

Завдання і заходи з виконання Програми спрямовані на створення сучасної спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури для розвитку в Україні туризму та зимових видів спорту світового рівня. На підставі зазначених завдань і заходів розробляються плани підготовки конкретних об'єктів (створення сучасних спортивних баз із зимових видів спорту та належної інфраструктури розміщення гостей, учасників та вболівальників спортивних змагань, аеропортів, залізниць, автомобільних доріг, закладів охорони здоров'я, культури і мистецтва тощо) з урахуванням вимог і норм Міжнародних федерацій з відповідних видів спорту.

Завдання і заходи з виконання Програми визначені з урахуванням вимог і норм міжнародних федерацій з відповідних видів спорту та попереднього техніко-економічного обґрунтування національного проекту “Олімпійська надія - 2022” - створення спортивно-туристичної інфраструктури”, затвердженого [розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 р. № 701](#).

У рамках виконання завдань і заходів Програми відповідальні за їх виконання центральні та місцеві органи виконавчої влади розробляють інвестиційні проекти з урахуванням потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями, для реалізації яких залучаються підприємства організацій інвалідів.

Очікувані результати, ефективність Програми

Виконання Програми (2011-2022 роки) дасть змогу:

забезпечити розвиток спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів;

збільшити завантаження спортивних об'єктів і в результаті прибуток від їх експлуатації, що сприятиме зменшенню навантаження на видаткову частину державного та місцевих бюджетів;

зменшити обсяг витрат, пов'язаних з проведенням тренувань національних збірних команд за кордоном;

збільшити кількість молоді, яка займається зимовими видами спорту в дитячо-юнацьких спортивних школах;

забезпечити ефективне використання спортивних об'єктів;

збільшити обсяг валютних надходжень за рахунок створення сприятливих умов для розвитку туристичної індустрії, проведення тренувань спортсменів та змагань будь-якого рівня;

побудувати 27 доступних для всіх категорій населення спортивних об'єктів міжнародного рівня, що сприятиме створенню умов для проведення змагань будь-якого рівня;

збільшити протягом 2011-2022 років на 1,5 мільйона кількість робочих місць, створених у будівельній, транспортній, готельній, туристично-рекреаційній галузі, сфері послуг та супутніх сферах діяльності;

забезпечити участь національних збірних команд у зимових Олімпійських та Паралімпійських іграх 2022 року (15 олімпійських та 5 паралімпійських видів спорту);

збільшити на 30 відсотків кількість осіб, що займаються зимовими видами спорту;

створити шляхом проведення інвестиційних конкурсів сприятливі умови для залучення приватних інвесторів, міжнародних фінансових організацій, кредитних ресурсів та інших джерел надходжень для реалізації інвестиційних проектів, опрацювання техніко-економічних обґрунтувань та виконання бізнес-планів будівництва нової та відновлення наявної спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури;

підвищити рівень розвитку зимових видів спорту, визначити організаційні і нормативно-правові засади розвитку спортивної, туристичної та транспортної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів та з урахуванням національних інтересів.

Обсяги та джерела фінансування

Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів приватних інвесторів, державного і місцевих бюджетів, у тому числі на умовах співфінансування та державної підтримки, що надається в установленому порядку у формі державних гарантій, а також інших джерел, не заборонених законом.

Обсяг фінансування Програми уточнюється щороку з урахуванням реальних можливостей державного і місцевих бюджетів та інших джерел, а також результатів виконання Програми за попередній період.

ГЛОБАЛЬНИЙ ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ТУРИЗМУ

Сантьяго (Чілі) 1 жовтня 1999 року

Генеральна асамблея в м. Сантьяго визначила і усвідомила “вирішальну і провідну” роль своєї Організації, визнану Генеральною Асамблеєю ООН, в справі сприяння розвитку туризму для внесення вкладу в економічний розвиток, міжнародне взаєморозуміння, мир, процвітання, загальну повагу та дотримування прав людини і основних свобод, для людей без розрізнення раси, статі, мови і релігії.

На протязі останніх 50-ти років туризм довів, що він є потужним фактором забезпечення миру, зміцнення дружби і взаєморозуміння між народами, сталого розвитку суспільства, захисту навколишнього середовища, економічного розвитку і боротьби з бідністю.

Принципи і статті Глобального етичного кодексу туризму:

Стаття 1. Внесок туризму у взаєморозуміння і повагу між народами і суспільствами

В цій статті звернена увага на розуміння і розповсюдження загальнолюдських моральних і етичних цінностей в гармонії із специфічними особливостями і традиціями приймаючих регіонів і країн, поважаючи і виконуючи їх закони, звичаї і традиції.

Стаття 2. Туризм – фактор індивідуального і колективного удосконалення

Діяльність, яка асоціюється з відпочинком, дозвіллям, спортом, спілкуванням з культурою і природою, повинна плануватися і практикуватися як привілейований засіб індивідуального і колективного удосконалення, що є унікальним фактором самоосвіти, пізнання різниці між народами і культурами та їх різноманітності.

Особливо корисними формами туризму є поїздки з релігійними, оздоровчими, освітніми цілями, а також для культурних і мовних обмінів. Рекомендується винагороджувати впровадження в освітні програми елементів туризму, їх економічної, соціальної і культурної користі, елементів екотуризму, їх виховної і навчальної функції.

Стаття 3. Туризм – фактор сталого розвитку

Всі учасники туристичного процесу повинні охороняти природне середовище і ресурси з метою забезпечення здорового, поступового і сталого економічного росту на благо забезпечення потреб і спрямувань теперішніх і завтрашніх поколінь. Природний туризм і екотуризм вважаються особливо важливими, як такі, що проявляють повагу до природного середовища і місцевого населення, зберігають потенціал туристичних об'єктів, вивчають і охороняють фауну і флору.

Стаття 4. Туризм – сфера, яка використовує культурну спадщину людства і вносить свій вклад в його збагачення

Туристські ресурси є загальним надбанням людства; групи людей, на території котрих вони розташовані, володіють по відношенню до них особливими правами і обов'язками. Туристична політика і діяльність відбувається на основі поваги до художньої, археологічної і культурної спадщини з метою її захисту і збереження для майбутніх поколінь. Туристичну діяльність потрібно планувати таким чином, щоб забезпечити збереження і процвітання традиційних ремесел, культури і фольклору, а не вести до їх стандартизації і обідніння.

Стаття 5. Туризм – діяльність, вигідна для приймаючих країн і спілок

Місцеве населення повинно залучатись до туристичної діяльності і брати участь на рівноправній основі в отриманні складових економічних, соціальних і культурних вигод, особливо, у формі прямого і безпосереднього створення в результаті цієї діяльності робочих місць.

Стаття 6. Обов'язки учасників туристичного процесу

В цій статті сформульовані вимоги і обов'язки професійної сфери туризму, урядів, державних органів, які направляють або приймають туристів, надавати туристам об'єктивну

і достовірну інформацію щодо умов їх поїздки, перебування, забезпечення якості послуг та інших договірних зобов'язань. Особлива увага звернена на географічні зони, де виникають проблеми з безпекою туристів. Преса повинна забезпечувати правдиву і збалансовану інформацію про події і ситуації, які можуть вплинути на відвідуваність туристами тієї чи іншої місцевості.

Стаття 7. Право на туризм

Можливість особисто відкривати для себе і насолоджуватись визначними пам'ятками нашої планети є право, яким в рівній мірі володіють всі жителі Землі. Загальне право на туризм є наслідком реалізації права на відпочинок і рекреацію, включаючи розумне обмеження робочого часу і періодичні оплачувані відпустки, що гарантується в ст. 24 Загальної декларації прав людини і ст. 7.6 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.

Необхідно стимулювати і розвивати при підтримці владних структур соціальний туризм і особливо колективний туризм, який відкриває широкі можливості для відпочинку, поїздок і відпусток.

Слід заохочувати і сприяти розвитку сімейного, молодіжного студентського туризму, а також туризму для людей похилого віку і інвалідів.

Стаття 8. Свобода туристичних мандрівок

Відповідно до ст. 13 Загальної декларації прав людини, міжнародного права і національних законодавчих актів, туристи і відвідувачі володіють свободою пересування по території своїх країн, а також в інші країни; вони повинні мати доступ в зони транзиту і перебувань, на туристичні і культурні об'єкти без надмірних формальностей або дискримінації.

Туристи і відвідувачі повинні мати доступ до всіх форм внутрішніх і зовнішніх комунікацій, до місцевого, адміністративного, юридичного і медичного обслуговування, мати можливість вільного доступу до консульських структур своїх країн.

Туристи і відвідувачі повинні користуватися тими правами, що і громадяни відвідуваної країни в плані конфіденціальності особистих даних і повідомлень.

Стаття 9. Права працівників і підприємців туристичної індустрії

Основні права найманих і самодіяльних працівників туристичної індустрії і суміжних галузей гарантуються під контролем адміністрацій приймаючих країн, а також держав їх походження. Вони мають право і зобов'язані проходити відповідне навчання і постійне підвищення кваліфікації, повинні мати гідне соціальне забезпечення, зайнятість і соціальний захист. Підприємці туристичної індустрії не повинні зловживати домінуючим положенням, нав'язувати приймаючим товариствам соціально-культурних моделей та отримання для себе привілеїв.

Стаття 10. Реалізація принципів Глобального етичного кодексу туризму

Учасники туристичного процесу повинні визнати роль міжнародних організацій, в першу чергу Всесвітньої туристичної організації, інших недержавних організацій, які займаються питаннями розвитку туризму, захисту прав людини, охорони навколишнього середовища і здоров'я з дотриманням основних принципів міжнародного права.

ХАРТИЯ ТУРИЗМА

Статья I

1. Право каждого человека на отдых и досуг, включая право на разумное ограничение рабочего дня и на оплачиваемый периодический отпуск, а также право свободно передвигаться без ограничений, кроме тех, которые предусмотрены законом, признается во всем мире.

2. Использование этого права составляет фактор социального равновесия и повышения национального и всеобщего сознания.

Статья II

Как следствие этого права, государства должны разрабатывать и проводить политику, направленную на обеспечение гармоничного развития внутреннего и международного туризма, а также заниматься организацией отдыха.

Статья III

С этой целью государствам следует:

а) содействовать упорядоченному и гармоничному росту как внутреннего, так и международного туризма,

б) проводить туристскую политику в соответствии с политикой общего развития, проводимой на различных уровнях - местном, региональном, национальном и международном, и расширять сотрудничество в области туризма как на двусторонней, так и на многосторонней основе, включая для этой цели также возможности Всемирной туристской организации,

в) уделять должное внимание принципам Манильской декларации по мировому туризму и Документу Акапулько "при разработке и осуществлении, где это уместно, своей политики, планов и программы в области туризма в соответствии со своими национальными приоритетами и в рамках программы работы Всемирной туристской организации" Резолюция N 38/146 принята Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций на XXXVIII сессии 19 декабря 1983 г.

г) содействовать принятию мер, позволяющих каждому участвовать во внутреннем и международном туризме, особенно посредством регулирования рабочего времени и досуга, установления или улучшения системы ежегодных оплачиваемых отпусков и равномерного распределения дней таких отпусков в течение года, а также уделения особого внимания молодежному туризму, туризму людей преклонного возраста и лиц с физическими недостатками, и

д) защищать в интересах настоящего и будущих поколений туристскую среду, которая, включая в себя человека, природу, общественные отношения и культуру, является достоянием всего человечества.

Статья IV

Государствам следует также:

а) содействовать доступу туристов - граждан своих стран и иностранных туристов к общественному достоянию посещаемых мест, применяя положения существующих документов по упрощению формальностей, выпущенных Организацией Объединенных Наций, Международной организацией гражданской авиации, Международной морской организацией, Советом таможенного сотрудничества или любой другой организацией, в частности Всемирной туристской организацией, с учетом постоянного сокращения ограничений на путешествия,

б) способствовать росту туристского сознания и содействовать контактам посетителей с местным населением с целью улучшения взаимопонимания и взаимного обогащения,

в) обеспечивать безопасность посетителей и их имущества посредством превентивных мер и мер защиты,

г) предоставлять возможно лучшие условия гигиены и доступа к службам здравоохранения, а также предупреждения инфекционных заболеваний и несчастных случаев,

- д) предотвращать любую возможность использования туризма для эксплуатации других в целях проституции и
- е) усиливать в целях защиты туристов и местного населения меры по предупреждению нелегального использования наркотиков.

Статья V

Наконец, государствам следует:

- а) позволять туристам - гражданам своей страны и иностранным туристам передвигаться свободно по стране, без ущерба для каких-либо ограничительных мер, принятых в национальных интересах в отношении определенных районов территории,
- б) не допускать каких-либо дискриминационных мер в отношении туристов,
- в) давать туристам возможность быстрого доступа к административным и юридическим службам, а также представителям консульств и предоставлять в их распоряжение внутренние и внешние общественные средства связи,
- г) содействовать информированию туристов с целью создания условий для понимания обычаев местного населения в местах транзита и временного пребывания.

Статья VI

1. Местное население в местах транзита и временного пребывания имеет право на свободный доступ к своим собственным туристским ресурсам, обеспечивая своим отношением и поведением бережное отношение к окружающей природной и культурной среде.

2. Оно также вправе ожидать от туристов понимания и уважения их обычаев, религий и прочих сторон их культуры, которые являются частью наследия человечества.

3. В целях содействия такому пониманию и бережному отношению необходимо способствовать распространению соответствующей информации:

- а) об обычаях местного населения, его традиционной и религиозной деятельности, местных запретах и священных местах и святынях, которые должны уважаться,
- б) об их художественных, археологических и культурных ценностях, которые должны быть сохранены, и
- в) о фауне, флоре и других природных ресурсах, которые должны быть защищены.

Статья VII

Местному населению в местах транзита и временного пребывания предлагается принимать туристов с возможно большим гостеприимством, вежливым обращением и уважением, необходимыми для развития гармонических человеческих и общественных отношений.

Статья VIII

1. Работники в области туризма и поставщики услуг для туризма и путешествий могут внести положительный вклад в развитие туризма и в претворение в жизнь положений настоящей Хартии.

2. Они должны придерживаться принципов настоящей Хартии и соблюдать любые обязательства, взятые на себя в рамках их профессиональной деятельности, обеспечивая высокое качество предоставляемого туристского продукта в целях содействия утвержденному гуманистическому характеру туризма.

3. Они должны, в частности, препятствовать поощрению использования туризма для всех видов эксплуатации других людей.

Статья IX

Необходимо оказывать содействие работникам в области туризма и поставщикам услуг для туризма и путешествий путем предоставления им через соответствующие национальные и международные законодательства необходимых условий, позволяющих им:

- а) заниматься своей деятельностью при благоприятных условиях, без каких-либо помех или дискриминации,

б) использовать общую и техническую профессиональную подготовку как внутри страны, так и за границей в целях обеспечения квалифицированными людскими ресурсами,
в) сотрудничать между собой, а также с публичными властями через национальные и международные организации в целях улучшения координации их деятельности и улучшения качества предоставляемых ими услуг.

Одобрена в 1985 г. на VI сессии Генеральной ассамблеи Всемирной туристской организации.